

Silviu DUMITRU
Corina DRĂGAN
Costin Adrian CACE

BAROMETRUL ÎN DOMENIUL VIOLENȚEI DOMESTICE
ȘI DE GEN

Silviu DUMITRU
Corina DRĂGAN
Costin Adrian CACE

**BAROMETRUL ÎN DOMENIUL VIOLENȚEI DOMESTICE
ȘI DE GEN**

Această cercetare a fost realizată în cadrul Proiectului “VERA-Schimbare pozitivă prin acțiuni integrate în vremuri dificile!”, implementat în perioada iulie 2022- aprilie 2024, de Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați (ANES) în parteneriat cu Asociația pentru Dezvoltare Socio-Economică și Promovare CATALACTICA și un consorțiu ONG, din care au făcut parte Centrul pentru Formare și Evaluare în Asistență Socială (CFCECAS), Fundația Sensiblu, Asociația Necuvinte și Centrul de Mediere și Siguranță Comunitară (CMSC)

Autori: Oana Banu, Costin Adrian Cace, Sorin Cace, Daniela Dandara-Tăbăcaru, Corina Drăgan, Mara Dominte, Nicoleta Golai Vînătoru, Silviu Dumitru, Octav Lupu, Ionela Ionescu, Horia Mihai

CUPRINS

CUPRINS 5

LISTA DE ABREVIERI	8
1. INTRODUCERE	13
2. ABORDĂRI TEORETICE ALE VIOLENȚEI DOMESTICE	17
<i>Perspectiva feministă</i>	<i>18</i>
<i>Perspectiva violenței în familie</i>	<i>19</i>
1. Teoria învățării sociale.....	19
2. Teoria sistemelor.....	20
3. Teoria sistemelor ecologice	21
4. Teoria schimbului și controlului social.....	21
5. Teoria resurselor	22
6. Teoria subculturii violenței.....	22
<i>Teorii integrative.....</i>	<i>23</i>
3. METODOLOGIE	24
<i>Obiectivul general al studiului.....</i>	<i>24</i>
<i>Abordarea metodologică</i>	<i>25</i>
<i>Dimensiuni și indicatori de cercetare</i>	<i>26</i>
<i>Instrumentele de culegere a datelor</i>	<i>29</i>
<i>Eșantionul cercetării</i>	<i>32</i>
<i>Confidențialitatea datelor și etica cercetării.....</i>	<i>34</i>
4. EVOLUȚIA FENOMENULUI VIOLENȚEI DOMESTICE	36
<i>Prevalența violenței domestice.....</i>	<i>36</i>
<i>Percepția riscului de violență.....</i>	<i>40</i>
<i>Nivelul de cunoaștere a cadrului legal și a serviciilor specifice pentru situațiile de violență domestică</i>	<i>42</i>
<i>Factori de risc pentru violența domestică</i>	<i>47</i>
Tolerarea fenomenului violenței domestice	49
Sărăcia	57
Tradiționalismul	58
Nivelul de educație	59
Gelozia	59
Dependența de agresor	60
Consumul de alcool și droguri	60
Istoricul de violență.....	62
Tulburările de personalitate	62
<i>Caracteristici ale incidentelor de violență domestică</i>	<i>65</i>

Subraportarea cazurilor de violență domestică	65
Nivelul crescut de gravitate al incidentelor de violență domestică	68
Recidiva	68
5. PRACTICI ȘI TENDINȚE ÎN PREVENIREA ȘI COMBATEREA VIOLENȚEI DOMESTICE	70
<i>Intervenția instituțiilor informale - familie, prieteni și comunitate</i>	<i>70</i>
<i>Intervenția formală în cazurile de violență domestică și de gen</i>	<i>71</i>
Sistemul de servicii sociale	77
Sistemul de sănătate	97
Sistemul de educație	98
Sistemul de justiție	99
Programe de prevenție	Error! Bookmark not defined.
<i>Mijloace eficiente de a influența atitudinile comunității</i>	<i>102</i>
Nivelul de informare și educație la nivelul comunității	103
Implicarea liderilor comunitari, a ONG și a instituțiilor locale	103
Monitorizarea intervențiilor	105
6. BUGETAREA DE GEN.....	106
7. SERVICII SOCIALE	109
<i>Nevoia de servicii a victimelor violenței domestice</i>	<i>109</i>
Servicii de asistență și consiliere pentru copii	110
Locuirea separat de agresor	111
<i>Instituții apelate în situații de violență domestică.....</i>	<i>112</i>
<i>Puncte slabe ale intervenției instituțiilor cu responsabilități în rezolvarea situațiilor de violență domestică</i>	<i>114</i>
Percepția eficienței intervenției instituțiilor publice	114
Puncte slabe.....	118
8. MĂSURI DE PROTECȚIE.....	125
9. CONSILIERE JURIDICĂ.....	131
10. CONSILIERE PSIHOLAGICĂ.....	134
11. PROVOCĂRI ÎN INTEGRAREA PE PIAȚA MUNCII	138
12. SITUAȚIA ÎN PERIOADA PANDEMIEI COVID-19	147
13. SITUAȚIA PERSOANELOR DE ETNIE ROMA	152
14. POLITICI PUBLICE ÎN DOMENIUL VIOLENȚEI DOMESTICE	154
<i>Strategii și planuri de prevenire și combatere a violenței domestice la nivel județean </i>	<i>154</i>
15. MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA VIOLENȚEI DOMESTICE	164
16. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI.....	180

<i>Aspecte cu privire la prevederi legislative</i>	182
<i>Asigurarea sustenabilității rezultatelor intervențiilor</i>	185
<i>Serviciile sociale</i>	186
<i>Intervenții adecvate pentru agresori.....</i>	190
<i>Facilitarea accesului victimelor pe piața muncii.....</i>	191
<i>Dezvoltarea acțiunilor de prevenire a violenței domestice.....</i>	193
<i>Colaborarea interinstituțională.....</i>	194
<i>Bugetarea de gen.....</i>	199
SURSE ȘI REFERINȚE BIBLIOGRAFICE	201
<i>Legislație internațională relevantă în domeniul violenței domestice</i>	211
<i>Cadrul legislativ național în domeniul violenței domestice</i>	212
<i>Date cantitative în domeniul violenței domestice.....</i>	215

Lista de abrevieri

ANES – Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați

APHVF - Asociația pentru Prevenirea și Tratarea Violenței în Familie, Cipru

BU - Universitatea Bournemouth, Regatul Unit

CAM - Centro di Ascolto Uomini Maltrattanti Onlus, Italia

CATI – Computer Assisted Telephone Interviewing

CEDO - Curtea Europeană a Drepturilor Omului

CFCECAS – Centrul pentru Formare și Evaluare în Asistență Socială

CMSC – Centrul de Mediere și Siguranță Comunitară

COVID-19 - Coronavirus Disease 2019

CVD – Compartimentul de violență domestică de la nivelul DGASPC

DAS – Direcția de Asistență Socială

DASM – Direcția de Servicii Sociale și Medicale

DGASPC – Direcția Generală de Asistență Socială și Protecție a Copilului

DVA - violența și abuzul domestic

EIL - Echipa intersectorială locală

EM - Echipa mobilă pentru intervenția de urgență în cazurile de violență domestică la nivelul comunității

EU-GBV – EU survey on gender-based violence against women and other forms of inter-personal violence, GENDER-BASED VIOLENCE Database

GDPR –Regulamentul general privind protecția datelor: Regulation (EU) 2016/679 (General Data Protection Regulation)

INSCOP – INSCOP Research este o companie privată de cercetări sociale și marketing înființată în 2013

MFN – Mecanismului Financiar Norvegian

ONG – Organizație neguvernamentală

PNRR 2021-2027– Planul Național de Redresare și Reziliență 2021 – 2027

PNS 2021-2027 - Planul Național Strategic 2021 – 2027

POIDS 2021-2027 – Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială 2021 – 2027

POR 2021-2027 – Programul Operațional Regional 2021 – 2027

RDD - Random Digit Dialing procedura de eșantionare pentru metoda aleatoriu simplă

SPAS – Serviciul Public de Asistență Socială

UE – Uniunea Europeană

UMFCD - Universitatea de Medicina și Farmacie "Carol Davila" din București

UWAH - Uniunea Asociațiilor Femeilor al Prefecturii Heraklion

VD – Violență domestică

Lista de figuri

Grafic 1. Cunoașteți vreo femeie care a fost victima unei forme de violență domestică - în cercul dumneavoastră de prieteni și familie?

Grafic 2. În orice moment în ultimele 12 luni, ați făcut oricare dintre următoarele lucruri de teama de a nu fi agresat fizic sau sexual? Ați evitat să plecați de acasă de unul singur?

Grafic 3. În orice moment în ultimele 12 luni, de teama de a nu fi agresat/ă fizic sau sexual, ați evitat să mergeți în locuri în care nu sunt alte persoane în jur, de exemplu pe anumite străzi, în parcuri etc. ?

Grafic 4. Din câte știți există vreo lege referitoare la violența domestică (între soți, concubine sau parteneri)?

Grafic 5. Dvs. aveți cunoștință de existența unei linii telefonice gratuite cu număr unic (0800.500.333) destinate victimelor violenței domestice, la care acestea sau potențialii martori pot primi consiliere și îndrumare?

Grafic 6. La nivelul țării există numeroase servicii sociale menite să sprijine victimele violenței domestice. Dacă ar trebui să vă gândiți la nivelul comunității dumneavoastră, există: - centre de primire în regim de urgență (adăposturi).

Grafic 7. La nivelul țării există numeroase servicii sociale menite să sprijine victimele violenței domestice. Dacă ar trebui să vă gândiți la nivelul comunității dumneavoastră, există: - centre de recuperare pentru victimele violenței în familie

Grafic 8. La nivelul țării există numeroase servicii sociale menite să sprijine victimele violenței domestice. Dacă ar trebui să vă gândiți la nivelul

comunității dumneavoastră, există: - servicii de tip linie telefonică de urgență.

Grafic 9. Credeți că violența domestică este...? (%)

Grafic 10. Măsura în care următoarele comportamente în viața de cuplu sunt considerate acceptabile sau puțin acceptabile (%)

Grafic 11. Acceptabilitatea jignirilor repetate în viața de cuplu (%)

Grafic 12. Acceptabilitatea loviturilor în viața de cuplu (%)

Grafic 13. Acceptabilitatea participării la un act sexual fără consimțământ, între parteneri (%)

Grafic 14. Acceptabilitatea interzicerii păstrării grupului de prieteni (%)

Grafic 15. Risc asociat cazului de violență domestică, în perioada raportată victimă

Grafic 16. Riscuri asociate violenței domestice, 2022, agresori

Grafic 17. Rata violentei domestice la 10000 de locuitori (total, 2021)

Grafic 18. Rata violenței domestice (adulți) la 10000 de locuitori (2021)

Grafic 19. Victime pe medii de rezidență (procente, 2021)

Grafic 20. Tipurile de violență (procente, 2021)

Grafic 21. Raportul dintre numărul de servicii oferite victimelor și numărul de victime (2021)

Grafic 22. Rata violenței domestice (2017-2022, adulți) la 10000 de locuitori pe ani

Grafic 23. Rata violenței domestice (adulți) la 10000 de locuitori pe regiuni

Grafic 24. Rata violentei domestice (adulți) la 10000 de locuitori (2022)

Grafic 25. Ponderea victimelor pe sexe

Grafic 26. Ponderea victimelor pe mediul de rezidență (procente, 2022)

Grafic 27. Tipurile de violență (procente, 2022)

Grafic 28. Raportul dintre numărul de servicii oferite victimelor și numărul de victime (2022)

Grafic 29. Ponderea cheltuielilor de resurse umane încadrate pentru personalul DGAPSC (2022)

Grafic 30. Ce tip de ajutor credeți că este necesar pentru victime? (%)

Grafic 31. Violența domestică este o chestiune privată și trebuie tratată în cadrul familiei

Grafic 32. Cât de eficiente considerați că sunt următoarele instituții în rezolvarea situațiilor de violență domestică? (1-4)

Grafic 33. Cât de eficiente considerați că sunt următoarele instituții în rezolvarea situațiilor de violență domestică, pe sexe? (1-4)

Grafic 34. Cât de eficiente considerați că sunt următoarele instituții în rezolvarea situațiilor de violență domestică, pe medii rezidențiale? (1-4)

1. INTRODUCERE

Corina Drăgan, Silviu Dumitru

În România, violența domestică reprezintă o problemă națională, care nu ține cont de diferențe ale mediului de proveniență, vârstă sau etnie, atât ale victimelor cât și ale agresorilor. Lucrările din mediul academic, pe acest subiect sunt relativ puține, în raport cu amploarea fenomenului. În literatura de specialitate din România, violența domestică a fost privită mai degrabă ca explicație alternativă pentru problemele din cuplu și este un concept recent explorat ca subiect de sine stătător, însă se observă o creștere a interesului abordării violenței domestice dintr-o perspectivă complexă în mediul academic.¹

În ultimele două decenii au fost făcute progrese semnificative în ceea ce privește cunoștințele științifice despre cauzele violenței domestice. De asemenea, au fost descrise și analizate schimbările dramatice în legislație și în politicile care vizează această problemă socială. La nivel național, prin legislație au fost mărite pedepsele pentru anumite tipuri de violență între parteneri, iar la nivel local, autoritățile au incriminat agresorii și au alocat resurse mai mari pentru serviciile destinate victimelor. Cu toate acestea, doar o parte din schimbările de politici au fost fundamentate, utilizând cunoștințe teoretice sau empirice despre cauzele violenței. Majoritatea schimbărilor legislative au fost instituționalizate în absența informațiilor despre explicațiile fenomenului și despre modul în care opinia publică percepe violența domestică și de gen.

O cercetare sociologică bine documentată și fundamentată poate să stea la baza unor schimbări de politici publice și sociale privind tematica violenței domestice din România datorită capacității sale de a furniza date obiective

¹ Bonea Georgiana în Zamfir Elena, et. al (2015), Asistența socială în România după 25 de ani: răspuns la problemele tranziției - texte selectate

și detaliate despre problemele reale cu care se confruntă indivizii și comunitățile afectate de acest fenomen.

Prezentul barometru al violenței domestice și de gen, realizat în cadrul proiectului “VERA – Schimbare pozitivă prin acțiuni integrate în vremuri dificile!”, reprezintă o cercetare detaliată a diverselor forme de violență împotriva femeilor, axată pe violența domestică. Cercetarea a fost realizată la nivel național și județean, urmărind indicatori relevanți referitori la strategiile și planurile de acțiune locale în domeniu, evoluția fenomenului, practicile și tendințele, bugetele de gen, serviciile sociale, măsurile de protecție, asistența juridică, sprijinul psihologic, relația cu piața muncii, inclusiv în contextul pandemiei COVID-19.

Barometrul evidențiază modelele naționale și locale, situația actuală a politicilor locale în domeniu, formele predominante de violență domestică și violență de gen și tendințele în timpul pandemiei COVID-19. De asemenea, analizează problemele identificate, inegalitățile semnificative în cadrul celor mai vulnerabile grupuri, nevoile specifice ale victimelor.

Analiza a fost realizată în scopul elaborării sau ajustării politicilor și programelor locale care vizează protecția victimelor violenței domestice, în diferite stadii de intervenție și al alocării de resurse materiale, financiare și umane pentru implementarea unor măsuri adecvate de prevenire, precum și a unor servicii de sprijin specifice pentru victime.

Proiectul “VERA-Schimbare pozitivă prin acțiuni integrate în vremuri dificile!”, implementat în perioada iulie 2022- aprilie 2024, de Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați (ANES) în parteneriat cu Asociația pentru Dezvoltare Socio-Economică și Promovare CATALACTICA și un consorțiu ONG, din care au făcut parte Centrul pentru Formare și Evaluare în Asistență Socială (CFCECAS), Fundația Sensiblu, Asociația Necuvinte și Centrul de Mediere și Siguranță Comunitară (CMSC), asigură noi oportunități pentru victimele violenței domestice și violenței de

gen în ceea ce privește accesul la servicii sociale, îndrumare și informare juridică, măsuri de protecție și integrare socio-profesională.

În cadrul domeniului Violenta domestică și de gen al Programului Justiție al Mecanismului Financiar Norvegian 2014-2021, având ca obiectiv reducerea disparităților economice și sociale în Spațiul Economic European, proiectul este o inițiativă strategică menită să îmbunătățească și să adapteze capacitatea de răspuns public a administrației centrale și locale pentru a oferi un sprijin mai bun și adecvat victimelor violenței domestice și violenței de gen în perioada actuală dificilă, determinată de pandemia COVID-19.

Obiectivele specifice ale proiectului au vizat:

OS1: Capacitate de răspuns îmbunătățită a mecanismelor interinstituționale pentru intervenția de urgență în cazurile de violență domestică la nivelul comunităților (echipe mobile - EM).

OS2: Capacitate instituțională îmbunătățită prin instruirea specialiștilor din compartimentele de violență domestică (CVD) de la nivelul DGASPC-urilor și creșterea capacității acestora de a facilita accesul la justiție al victimelor violenței domestice și violenței de gen și a copiilor afectați de aceasta.

OS3: Barometru elaborat în domeniul violenței domestice și al violenței de gen, urmărind evoluția fenomenului, practicilor și tendințelor, bugetarea de gen, serviciile sociale, măsurile de protecție, consiliere juridică, sprijin psihologic, piața forței de muncă, în special în legătură cu pandemia de COVID-19, în fiecare județ și la nivel național.

Prin activități specifice axate pe îmbunătățirea serviciilor oferite și consolidarea mecanismelor interinstituționale locale cu atribuții relevante în domeniul prevenirii și combaterii violenței domestice și a violenței de gen la nivel local, proiectul a avut scopul de creștere a capacității de

16 Silviu DUMITRU, Corina DRĂGAN, Costin Adrian CACE (coordonatori)

intervenție și de sprijin în beneficiul victimelor, pentru a le responsabiliza și de a calitatea vieții acestora.

2. ABORDĂRI TEORETICE ALE VIOLENȚEI DOMESTICE

Costin Adrian Cace, Octav Lupu

Literatura de specialitate evidențiază șase abordări teoretice ale violenței domestice. Acestea nu se exclud una pe cealaltă, ci se suprapun adesea, ca o rezultată a unui fenomen social complex, pentru care au fost realizate explicații având surse din mai multe tradiții (sociologice, criminalistice, psihologice) dar și motivate de interese politice distincte (feminism, liberalism, conservatorism).

Abordarea sociologică examinează comportamentul violent nu ca rezultat al unei patologii individuale, ci mai degrabă ca un produs al sistemelor sociale în care sunt integrați oamenii. Această analiză se concentrează, în mod specific, pe discursul teoretic sociologic în jurul violenței partenerului intim.

După o lungă istorie în care a fost tratată ca o chestiune privată care nu merită cercetare sau atenție în afara familiei, violența partenerului intim a fost recunoscută pentru prima dată pe scară largă ca o problemă socială în anii 1970 (Dobash și Dobash, 1979; Gelles, 1985). De la schimbarea care a adus subiectul în atenția cercetătorilor și a publicului larg, studiul sociologiei s-a divizat în două corpuri independente de teorii pe această temă. În termeni generali, ideile privind violența partenerului intim tind să privească problema, fie dintr-o perspectivă mai largă a violenței în familie, fie, dintr-un punct de vedere feminist.

Teoriile violenței în familie susțin că utilizarea violenței într-o relație intimă nu este fundamental influențată de gen, în ciuda faptului că mulți recunosc că există diferențe de gen în modul în care este utilizată violența, inclusiv faptul că femeile sunt mai susceptibile de a fi rănite de violența partenerului sau că utilizarea violenței de către bărbați poate fi mai probabilă să fie continuă (Gelles & Maynard, 1987; Straus, 1993).

Ansamblul de cercetări care a condus la punctul de vedere al simetriei de gen este rezumat de Straus (1993) după cum urmează: Rata de agresiune între soție și soț s-a dovedit, în mod constant, a fi aproape aceeași cu rata de agresiune între soț și soție, în sondajele efectuate pe eșantioane mari, naționale, reprezentative ale partenerilor heterosexuali intimi.

Violența partenerului intim este asimetrică potrivit perspectivei feministe, care susține că datele din sondaje nu reflectă cu exactitate acest fapt (DeKeseredy și Dragiewicz, 2007; Dobash și Dobash, 1979; Johnson, 1995; Kurz, 1989; Stark, 2006; Yllo, 1993). Kurz rezumă succint teza feministă a asimetriei de gen subliniind că nici relatările calitative ale victimelor de sex feminin, nici experiențele celor care lucrează în cadrul forțelor de ordine, al sistemului juridic, al adăposturilor sau al centrelor de urgență nu sunt în concordanță cu datele care susțin simetria de gen. Potrivit lui Kurz, sondajele nu reușesc de obicei să facă distincția între acțiunile violente raportate, care au fost comise în autoapărare și victimele acestor acte, ceea ce duce la o imagine distorsionată a simetriei violenței partenerului intim.

Perspectiva feministă

Punctele de vedere feministe sunt unificate de un singur principiu de bază, spre deosebire de filozofiile care alcătuiesc cadrul violenței în familie. Potrivit lui Anderson (1997), DeKeseredy & Dragiewicz (2007), Dobash și Dobash (1979), Johnson (1995, 2005, 2006), Kurz (1989) și Yllo (1993), violența partenerului intim este în mod fundamental o problemă de gen care nu poate fi înțeleasă pe deplin prin nicio lentilă care nu plasează genul în centrul analizei.

Dobash și Dobash susțin că tradiția culturală îndelungată de subjugare, abuz și proprietate deplină a bărbaților asupra femeilor este cea care a dus la dominația patriarhală a femeilor prin abuzul asupra soției. Punctul de vedere feminist susține că accentul pus pe conflictul familial în explicațiile teoretice ale violenței partenerului intim este incorect, deoarece dominația,

și nu un conflict de interese personale, este considerată a fi cauza principală a violenței în relațiile intime. Potrivit lui Kurz (1989), care articulează punctul de vedere feminist, abuzul soției este, din punct de vedere conceptual, mai asemănător cu violul și hărțuirea sexuală decât cu alte tipuri de violență în familie, inclusiv abuzul asupra bătrânilor sau violența între frați.

Perspectiva violenței în familie

Perspectiva violenței în familie consideră conflictul dintre membrii familiei ca fiind universal și inevitabil, iar violența între oricare dintre membrii familiei (inclusiv violența între soți) este văzută ca o strategie folosită pentru a rezolva acest conflict previzibil (Allen și Straus, 1979; Gelles și Straus, 1979; Gelles, 1983, 1993; Gelles și Maynard, 1987; Giles-Sims, 1983; Straus, 1973). Se folosesc o varietate de cadre teoretice pentru a înțelege violența partenerului intim în contextul paradigmei violenței în familie, inclusiv teoria sistemelor, teoria schimbului, teoria ecologică, teoria subculturii violenței și teoria resurselor. În concordanță cu perspectiva violenței în familie, trebuie subliniat faptul că teoriile discutate se aplică în principal violenței în familie, mai degrabă decât violenței partenerului intim în special, deoarece familia este văzută ca principala unitate de analiză.

1. Teoria învățării sociale

Adesea conceptualizată ca "ciclul violenței" sau "teoria transmiterii intergeneraționale" atunci când este aplicată la familie, teoria afirmă că oamenii modelează comportamentul la care au fost expuși în copilărie. Violența este învățată prin intermediul modelelor de rol furnizate de familie (părinți, frați, rude și iubiți/prietene), fie direct, fie indirect (de exemplu, fiind martori ai violenței), este consolidată în copilărie și continuă

la vârsta adultă ca răspuns de adaptare la stres sau ca metodă de rezolvare a conflictelor (Bandura, 1973).

Meta-analiza, o evaluare sistematică a literaturii de specialitate, care permite agregarea constatărilor care pot fi exprimate sub forma unei mărimi medii a efectului, a oferit recent sprijin pentru ideea ciclului intergenerațional al violenței. Conform unei analize a 39 de studii care au vizat legătura dintre a fi martor sau a experimenta violența în familie în copilărie și a fi victimă sau a exercita violență într-o relație heterosexuală de coabitare sau maritală la vârsta adultă, a crește într-o familie abuzivă se asociază cu faptul de a fi într-o căsnicie violentă, (Stith et al., 2000).

2. Teoria sistemelor

Teoria sistemelor include semnificația de bază a trăsăturilor sistemului familial în care indivizii există și interacționează, atunci când examinează cauzele violenței în familie, dincolo de explicațiile care se concentrează doar pe factorii individuali sau structurali. Probabilitatea violenței într-o familie este influențată de o serie de factori, inclusiv socializarea timpurie, experiențele în relațiile de cuplu în timpul adolescenței și maturității și nivelul de stres din viața curentă a individului (Giles-Sims, 1983).

Expunerea timpurie la violența în familie pare a avea un impact mai mare asupra șansei de a comite abuzuri asupra soțului, chiar dacă socializarea din relațiile intime ulterioare are loc mai aproape de căsătorie, iar factorii de stres apar în timpul căsătoriei. Ipoteza formalizează constatările din cercetările anterioare conform cărora stresul nu afectează violența decât dacă oamenii au dezvoltat scenarii comportamentale care includ violența între parteneri intimi (Farrington 1986; Straus 1980; Straus, Gelles & Steinmetz 1980).

3. Teoria sistemelor ecologice

Pentru a înțelege violența partenerului intim, Donald Dutton (2006) pune accentul pe individ ca unitate de studiu, dar consideră, de asemenea, că mediul și interacțiunile individului sunt cruciale pentru înțelegerea comportamentului violent în parteneriatele intime.

Dutton enumeră patru niveluri ale mediului social sistemic care au un impact asupra comportamentului uman, citând un cadru conceptual creat de Bronfenbrenner (1979) și aplicat anterior conflictului familial de către Belsky (1980): macrosistemul alcătuit din valorile culturale generale și sistemele de credințe; exosistemul alcătuit din grupuri și instituții (cum ar fi școala, locul de muncă, colegii și biserica) care conectează familia cu mediul mai larg; microsistemul alcătuit din unitatea familială în sine - contextul imediat care înconjoară individul și, în cele din urmă, factorii ontogenetici se referă la dezvoltarea personală a individului și definesc ceea ce face ca un anumit individ să fie unic. Potrivit lui Dutton, fiecare dintre aceste straturi sistemice influențează un caz specific de violență în relațiile intime.

4. Teoria schimbului și controlului social

Teoria schimbului social afirmă că violența în familie apare atunci când beneficiile unui comportament violent depășesc riscurile (Gelles, 1983; Gelles și Straus, 1988; Nye, 1979). Afirmând că "violența în familie apare în absența unor controale sociale care să îi conecteze pe oameni la ordinea socială și să penalizeze negativ membrii familiei pentru acte de violență", Gelles (1983) face o legătură între teoria schimbului și teoria controlului social.

Din perspectiva teoriei combinate a schimbului/controlului social, trei elemente ale structurilor familiale și sociale reduc costurile și prin urmare cresc recompensele pentru utilizarea violenței în familie: inegalitatea (ex. în ceea ce privește sexul, statutul, resursele economice sau forța fizică), normele de confidențialitate ale familiei și percepțiile privind

masculinitatea, (Gelles, 1983). Gelles subliniază că în situațiile care implică abuzul partenerului intim, despărțirea de cineva nu este întotdeauna ușoară, chiar și atunci când există o lipsă de reciprocitate, deoarece poate exista un dezechilibru de resurse.

5. Teoria resurselor

Teoria resurselor, care a fost introdusă de Goode (1971) și Straus (1979), afirmă că oamenii folosesc resursele de care dispun (cum ar fi banii, educația, abilitățile sociale, poziția și prestigiul) pentru a-și atinge obiectivele. Un instrument care poate fi folosit pentru a promova obiective personale este și violența. Cu toate acestea, probabilitatea ca cineva să folosească forța fizică pentru a-și atinge obiectivele scade pe măsură ce mai multe resurse devin accesibile.

Aplicând această idee în special la violența partenerului, Allen și Straus (1979) observă că grupurile socioeconomice inferioare sunt mai predispuse să experimenteze "violența maritală" decât cele cu un nivel socio-economic mai ridicat. În concluzie, ei susțin că această teorie sugerează doar o legătură între putere și violență în situații specifice, deoarece autoritatea poate fi susținută prin utilizarea altor metode decât violența.

6. Teoria subculturii violenței

Conform articolului original al lui Wolfgang și Ferracuti din 1967 privind teoria subculturii violenței, violența este mai răspândită în zonele urbane subdezvoltate. Autorii afirmă că "există o temă predominantă a violenței în sistemul de valori care alcătuiesc stilul de viață, procesul de socializare și relațiile interpersonale ale indivizilor ce trăiesc în situații similare". Adepții subculturii violenței sunt socializați și supuși controlului social în mediul lor, unde învață valorile și obiceiurile violenței. Cu alte cuvinte, membrii grupului învață și răspândesc agresivitatea în mod social, menținând subcultura violentă.

Conform unei aplicații a teoriei la violența în familie, anumite subculturi prezintă niveluri mai ridicate de violență în familie, deoarece normele și credințele acestor grupuri susțin utilizarea violenței în structurile familiale.

Teorii integrative

Anderson (1997) susține că genul este construit și menținut în mod social, în conformitate cu teoria feministă, și că noțiunile construite de masculinitate sunt legate de obținerea unui statut profesional și economic (adică de resurse). Pe de altă parte, noțiunile create de feminitate nu sunt legate de resursele profesionale, de reputație și putere. Violența este un instrument de construcție a masculinității, potrivit lui Anderson, astfel încât utilizarea violenței va avea conotații distincte pentru bărbați și femei.

Heise (1998) schițează același model ecologic cu patru cercuri imbricate de factori (individ, microsistem, exosistem și macrosistem) și încorporează în el perspectiva feministă. Ea identifică factorii asociați cu violența la fiecare nivel ecologic, evidențiind importanța genului în analiza ecologică (ex. dominanța masculină în familie, normele de gen din societate), luând în considerare în același timp și factori care nu au legătură cu genul (ex. istoria individuală, personalitatea, normele culturale).

Johnson (1995), afirmă că există diverse tipuri de violență a partenerului intim, iar faptul că sunt studiate fenomene distincte, explică punctele de vedere divergente. Johnson (2005) a inclus rezistența violentă (violența folosită ca reacție la terorismul intim) și controlul violent reciproc (o circumstanță rară în care ambii parteneri sunt violenți unul față de celălalt și dominatori unul față de celălalt) pe lângă terorismul interpersonal (o formă de control terorist al soțiilor de către soții lor, care presupune utilizarea sistematică nu numai a violenței, ci și a subjugării economice, a amenințărilor, a izolării și a altor măsuri de control) și violența situațională în cuplu (care își are rădăcinile în conflict și nu în regula patriarhală).

3. METODOLOGIE

Costin Adrian Cace, Oana Banu, Corina Drăgan, Ionela Ionescu

Obiectivul general

Studiul de față își propune să realizeze barometrul violenței domestice și de gen, ținând cont de indicatori predefiniți specifici axați pe situația de la nivel local, strategiile și planurile autorităților locale, evoluția fenomenului violenței domestice, serviciile sociale, asistența juridică și psihologică disponibile pentru victime și piața muncii, cu referiri inclusiv la pandemia de COVID-19. În urma analizei și interpretării datelor calitative și cantitative obținute la nivel național și județean, sunt elaborate recomandări pentru sprijinirea dezvoltării pe termen mediu și lung a politicilor publice centrale și locale privind prevenirea și combaterea violenței domestice și a violenței împotriva femeilor și dezvoltarea de măsurilor adecvate, intervenții și servicii specializate pentru facilitarea accesului victimelor la sprijinul necesar.

Cercetarea urmărește, printre altele, aspecte legate de:

- Atitudinile și experiențele persoanelor ce au fost victime ale violenței domestice și se află în locuințele protejate din cadrul DGASPC;
- Atitudinile și percepțiile populației față de violența domestică;
- Atitudinile și percepțiile față de diferențele de gen ce pot fi corelate cu violența domestică;
- Așteptările, percepțiile și experiența în ceea ce privește relaționarea dintre respondenți și instituții cu atribuții în gestionarea violenței domestice (poliție, DGASPC etc.);
- Efectele pandemiei COVID-19 asupra fenomenului violenței domestice;

- Diferențe între experiențele, percepțiile și atitudinile rome față de non-rome.

În cadrul analizei datelor calitative au fost identificate opiniile, atitudinile și valorile participanților, aceștia constituind factori care conturează tabloul social al fenomenului studiat. De asemenea, sunt necesare inferențe despre modul în care funcționează instituțiile publice de specialitate și cele nonguvernamentale, pentru a putea cuantifica nevoile reale ale victimelor violenței domestice.

Cercetarea a urmărit și realizarea unei diagnoze comparative la nivel regional și național în ce privește bugetul și resursele umane, a structurilor organizaționale ale DGASPC-urilor de la nivel județean, în special, a serviciilor cu atribuții în prevenirea și combaterea violenței domestice, inclusiv a serviciilor de suport.

Abordarea metodologică

Abordarea metodologică utilizată pentru realizarea barometrului violenței domestice și de gen a implicat metode complementare de culegere și analiză a datelor: analiză secundară de date, analiză legislativă, colectare și analiză de date calitative și cantitative.

Prin metodologia de cercetare propusă, barometrul este realizat dintr-o dublă perspectivă:

- a factorilor de risc pentru violența domestică și a funcționării mecanismelor instituționale ce potențează acțiunea acestor factori;
- a grupului expus la violența domestică în raport cu accesul la diferite servicii.

În raport cu rezultatul pe care-l vizează, metoda de cercetare științifică aleasă este orientată spre obținerea de modele, prin confirmarea numitorului comun al modelelor - a rezultatelor repetitive.

Am urmărit validarea și completarea perspectivei reprezentanților instituționali, în special DGASPC, prin confruntarea cu perspectiva grupului vulnerabil vizat, perspectivă modelată inclusiv de experiența interacțiunii cu instituțiile care oferă servicii specifice în domeniul violenței domestice.

În cercetarea calitativă a violenței domestice, au fost utilizate interviuri semistructurate individuale (cu victime și experți din diferite regiuni ale țării) și focus-grupuri cu experții autorităților publice și ONG implicate în domeniul violenței domestice.

De asemenea, am realizat o culegere de date cantitative la nivel național prin metoda CATI (Computer Assisted Telephone Interviewing), care a furnizat date valoroase și detaliate despre tipologiile de persoane implicate în violența domestică și cu privire la frecvența, intensitatea și formele de violență domestică în România.

A fost folosită în paralel, analiza documentară în vederea completării acestei abordări de cercetare.

Culegerea de date a vizat inclusiv identificarea structurilor, a resurselor umane și bugetelor DGASPC.

Datele obținute au fost prelucrate interpretând rezultatele prin modele deductive, analogice și pe baza unor formate standardizate, făcând posibilă interpretarea lor și realizarea unor relații relevante privind situațiile la nivel județean, regional și național.

Dimensiuni și indicatori de cercetare

Barometrul este fundamentat pe indicatori specifici predefiniți și oferă informații, inclusiv, cu privire la serviciile sociale de prevenire și combatere a violenței domestice, atât în context județean, cât și regional și național. Informațiile obținute pot face obiectul unei viitoare potențiale propuneri de adaptare a rețelei județene de servicii sociale adresate

persoanelor afectate de fenomenul violenței domestice, în raport cu nevoia constatată.

Dimensiunile urmărite în cadrul cercetării calitative (focus grupuri și interviuri cu victime ale violenței domestice și reprezentanți ai factorilor implicați în prevenirea și combaterea violenței domestice) sunt: contextul local, modificările aduse de pandemia de Covid-19, măsurile de protecție ale victimelor și strategiile de combatere a violenței domestice.

Variabilele asociate dimensiunii contextului local se referă la problemele sociale existente la nivelul comunității, grupurile vulnerabile, formele de manifestare a violenței domestice și minoritatea romă.

Pentru dimensiunea modificărilor aduse de pandemia de Covid-19 la fenomenul violenței domestice, variabilele urmărite au fost următoarele: asistarea la episoade de violență domestică în perioada pandemică, răspunsul autorităților în perioada de referință, dinamica fenomenului violenței domestice pe parcursul celor doi ani, rata raportării cazurilor de violență domestică la nivel local în perioada pandemiei și capacitatea de integrare profesională a victimelor.

Operaționalizarea dimensiunii „măsurile de protecție ale victimelor violenței domestice” se realizează prin următoarele variabile: nevoile victimelor în raport cu cadrul legal, utilitatea ordinului de protecție, tipurile de servicii de care victimele violenței domestice au nevoie, bune practici ale autorităților și serviciile sociale necesare care nu există încă la nivel local.

Dimensiunea strategiilor de combatere a violenței domestice se operaționalizează prin variabilele: existența unor strategii la nivel local pentru combaterea violenței domestice, capacitatea instituțională locală de a răspunde cazurilor de violență domestică, alocări bugetare locale pentru victimele violenței domestice, existența unui adăpost/centru pentru victimele violenței domestice, gradul de suprapunere a realității sociale cu datele furnizate către ANES, canale de informare a populației despre

fenomenul violenței domestice, facilitarea accesului victimelor la servicii sociale.

Operaționalizarea variabilelor și transformarea acestora în indicatori s-a realizat prin numărarea frecvenței abordării subiectelor sau cuvintelor cheie de către respondenți. Astfel, prin intermediul analizei de conținut a răspunsurilor oferite de participanții la focus grup putem cuantifica relevanța și prevalența variabilelor menționate anterior în discursul intervievaților.

La nivelul cercetării datelor cantitative, în urma analizei studiilor relevante identificate, am formulat întrebări de chestionar care să includă următoarele teme majore:

- Discriminarea pe criterii de gen în interacțiunile sociale;
- În ce măsură este violența domestică este o problemă publică sau privată;
- Distribuția pe criterii de gen a rolurilor domestice, a autorității în familie, a responsabilităților în ce privește creșterea copiilor și a contribuției la bugetul familiei;
- Problema hărțuirii stradale.

Am urmărit dimensiuni și indicatori referitori la: valori tradiționale, roluri de gen, agresivitate asupra corpului feminin, relație muncă-familie, violența domestică percepută la nivel social, percepția violului drept violență domestică, acceptabilitatea violenței, cauzele percepute ale violenței, tensiunile în relație în timpul pandemiei de Covid 19, raportarea violenței domestice, tip de ajutor preferabil, cunoașterea legislației, a măsurilor și serviciilor sociale aferente domeniului violenței domestice.

Instrumentele de culegere a datelor

Pe baza rezultatelor activităților de cercetare documentară și a experienței din proiecte anterioare pe teme asemănătoare, a fost elaborată metodologia cercetării și au fost construite instrumentele de colectare a datelor calitative și cantitative:

- ghiduri pentru interviurile cu victime ale violenței domestice și experți în domeniu;
- ghid de focus grup cu specialiști care lucrează cu victime ale violenței domestice;
- fișa pentru colectarea de date privind serviciile, bugetul și strategiile DGASPC în domeniul violenței domestice;
- chestionar pentru culegerea datelor cantitative.

Prin intermediul cercetării cantitative am surprins tabloul social al fenomenului violenței domestice, iar prin interviurile cu victime ale violenței domestice, reprezentanți ai autorităților și organizațiilor implicate în diminuarea fenomenului, să extindem înțelegerea asupra realității fenomenului cercetat.

Ghidurile de interviu pentru respondenți victime au fost pregătite de echipe specializate, care le-au revizuit, în urma pretestării, pentru ca prin aceste instrumente să fie obținute cele mai utile informații cu privire la problematica dată și cu atenție deosebită asupra evitării riscului de expunere a victimelor la presiuni psihice. Prin întrebările adresate respondentelor - victime, am încercat să identificăm percepția asupra fenomenului, dar și asupra modului de răspuns al autorităților care au atribuții în acest domeniu. Victimele participante la interviuri au fost în prealabil informate despre proiect și obiectivele lui, alegerea de a participa activ în cadrul unui studiu sociologic fiind una voluntară. Cele mai multe dintre victimele respondente la interviuri erau găzduite în locuințele

protejate, dar au fost și persoane care erau deja reintegrate în comunitate. Identificarea respondentelor a fost făcută cu ajutorul reprezentanților locuințelor protejate, care au și facilitat din punct de vedere logistic organizarea interviurilor. Înaintea interviurilor, respondentele au semnat un protocol de nedivulgare. Respondentele puteau să solicite ca pe parcursul interviului să fie acompaniate de o persoană resursă, care putea fi un angajat al centrului sau orice altă persoană de încredere, astfel încât să fie menținut un cadru de încredere securizant. Înainte de fiecare interviu, cercetătorul garanta nedivulgarea identității persoanei intervievate. Acestea i se explica faptul că toate informațiile comunicate în timpul interviului vor fi utilizate exclusiv în scopuri de cercetare, iar utilizările sale nu vor menționa numele persoanei intervievate și nu vor dezvălui niciun detaliu care ar putea conduce la interviuat. De asemenea, persoana intervievată era informată că are dreptul să se retragă de la interviu în orice moment și are libertatea deplină de a refuza furnizarea de detalii pe care le consideră prea personale sau potențial dăunătoare sau nedivulgabile.

Nu am întâmpinat reticență în a participa în cadrul acestui demers de cercetare, deși au fost situații în care din cauza unor bariere lingvistice a trebuit să apelăm la persoane care să ne ajutăm să depășim acest obstacol.

Ghidurile de interviuri pentru specialiștii din serviciile sociale au fost supuse revizuirilor față de forma inițială, urmărindu-se astfel o discuție cât mai fluentă. Și în cazul specialiștilor din serviciile sociale am găsit suport și interes în a răspunde întrebărilor, interviurile fiind semideschise.

Ghidul de focus grup a avut, de asemenea, mai multe variante, fiind dimensionat și în funcție de complexitatea temelor abordate, dar și de numărul de participanți, oferind astfel fiecărui participant posibilitatea de a-și exprima în mod deschis opinia. Participanții la focus grupuri au fost persoane cu atribuții în prevenirea și combaterea violenței domestice, cum ar fi polițiști, avocați, medici din cadrul serviciilor de medicină legală, cadre didactice și nu în ultimul rând reprezentanți din cadrul serviciilor sociale

de la nivel local sau județean. Pe parcursul focus grupului, participanții au explorat diverse idei și strategii pentru a aborda problema violenței domestice, cu accent pe identificarea unor soluții inovatoare de sprijin, intervenții timpurii, campanii de conștientizare și programe educaționale, propuneri de modificări legislative.

Fișa de date transmisă spre completare DGASPC-urilor a fost un instrument utilizat pentru evaluarea modului în care sunt gestionate și furnizate serviciile de asistență socială, informațiile contribuind la identificarea bugetării de gen și evaluarea resurselor. Acest document a fost trimis împreună cu o metodologie de completare , pentru a avea o colectare unitară a datelor.

Chestionarul utilizat pentru culegerea de date cantitative conține întrebări deschise și închise, întrebări cu răspuns unic sau întrebări cu răspuns multiplu, precum și întrebări filtru, care direcționează interviul în funcție de răspunsurile anterioare ale interviuatului. Pentru culegerea datelor cantitative, aplicarea chestionarului s-a făcut prin metoda CATI (Computer Assisted Telephone Interviewing). Nucleul central al chestionarului este orientat către evaluarea atitudinilor și opiniilor despre violența domestică și despre măsurile luate pentru prevenirea și controlul acesteia. Chestionarul a fost structurat pe secțiuni și module, fiecare abordând un anumit aspect al subiectului analizat. Au fost adresate întrebări socio-demografice, întrebări ideologice, întrebări legate de gradul de informare, de percepția asupra instituțiilor precum și de violența domestică în toate formele ei.

Formele finale ale metodologiei și instrumentelor de colectare a datelor au fost elaborate în conformitate cu rezultatele pretestării și cu observațiile și sugestiile primite de la membrii echipei de cercetare.

Eșantionul cercetării

Victimele violenței domestice intervievate, au fost identificate cu ajutorul reprezentanților DGASPC. A fost urmărită și acoperirea unor criterii specifice cum ar fi: domiciliul, vârsta, etnia, domiciliul, educația, statutul pe piața muncii, starea civilă, număr de copii, tipul de violență la care au fost supuse victimele. Astfel, grupul de respondenți a fost format din 20 de victime ale violenței domestice, din 11 județe, din toate cele 8 regiuni de dezvoltare ale țării.

Participanții la focus-grupuri au fost 125 de persoane din cele 6 sectoare ale Municipiului București și 33 de județe din toate regiunile de dezvoltare ale României, reprezentanți ai serviciilor sociale (psihologi, asistenți sociali, sau personal din conducerea instituțiilor respective - DGASPC, DAS, SPAS, ONG-uri furnizoare de servicii sociale)², precum și ai altor factori interesați din afara serviciilor sociale, dar care au atribuții în prevenirea și

² Referitor la serviciile suport oferite victimelor violenței domestice, răspunsurile experților intervievați din instituțiile care lucrează cu victimele violenței domestice pot varia în funcție de tipul de instituție în care aceștia lucrează și de rolul lor specific.

De exemplu, experții care lucrează într-o locuință protejată pentru femei care au fost victime ale violenței domestice ar putea avea experiență în furnizarea de servicii de urgență, cum ar fi cazare sigură, hrană și îmbrăcăminte, precum și consiliere și asistență juridică. Acești experți pot lucra îndeaproape cu victimele pentru a le ajuta să își reconstruiască viețile și să își depășească traumele.

Experții din cadrul sistemului de justiție penală pot avea experiență în investigarea și urmărirea penală a infracțiunilor de violență domestică și în furnizarea de protecție victimelor. Aceștia pot lucra cu victimele pentru a obține ordine de protecție, pentru a identifica și elimina pericolele de siguranță, și pentru a asigura că infractorii sunt aduși în fața justiției.

Experții din cadrul serviciilor sociale pot lucra cu victimele pentru a le facilita accesul la asistență medicală și pentru a le ajuta să găsească servicii de asistență financiară și de locuire. Aceștia pot oferi, de asemenea, programe de consiliere și suport psihologic pentru a ajuta victimele să facă față traumelor.

combaterea violenței domestice³ (Poliție, Jandarmerie, Institutul de Medicină Legală, Spitale de proximitate, Școli din proximitate). Au fost realizate 8 focus grupuri, câte unul pentru fiecare regiune a țării.

De asemenea, au fost realizate 12 interviuri cu specialiști care lucrează în servicii publice din domeniul violenței domestice în 10 județe ale țării.

Pentru culegerea datelor cantitative, universul populației cercetării l-a constituit totalitatea locuitorilor de sex masculin și feminin, cu vârsta cuprinsă între 15 și 64 ani, domiciliați pe întreg teritoriul național.

Baza de eșantionare - utilizatori de telefonie mobilă (abonamente, cartele) și fixă.

Metoda de eșantionare - aleatoriu simplă, prin procedura RDD (random digit dialing).

Tip eșantion - probabilist, unistadial, stratificat pe baza rezultatelor recensământului populației din 2011.

Eșantionul a fost structurat pe județe, tipuri de localități, grupe de vârstă și sexe, după cum urmează:

³ Rolul categoriilor profesionale conexe cum ar fi profesorii, personalul medical sau reprezentanți din poliție a fost acela de a oferi perspective diferite generate de experiențele personale de la locul de muncă.

Traseul victimei violenței domestice începe în majoritatea cazurilor cu apelarea la poliție, sau alte autorități locale.

Personalul medical constituie de asemenea o categorie profesională relevantă, în cazul actelor de violență fizică o parte din victime necesitând îngrijiri medicale. Dacă respectivele victime nu doresc colaborarea cu poliția sau alte instituții care să le îndrume către serviciile din sfera asistenței sociale, medicul poate aduce o contribuție pozitivă.

Cadrele didactice sau alți reprezentanți ai sistemului de învățământ au roluri multiple în sfera prevenirii fenomenului de violență domestică. Adesea profesorii sunt cei care depistează primii situații de instabilitate familială, a cărei efecte se răsfrâng asupra copilului. De asemenea, campaniile de prevenție demarate în școli și licee pot avea un rol cuantificabil la nivel local în vederea diminuării fenomenului violenței domestice.

- cele 42 de unități administrativ-teritoriale (41 județe și Municipiul București);
- pentru fiecare județ - mediul de rezidență: urban (3 categorii: municipiu reședință de județ, municipii, orașe) și rural;
- grupa de vârstă: 15-19 ani, 20-24 ani, 25-29 ani, 30-34 ani, 35-39 ani, 40-44 ani, 45-49 ani, 50-54 ani, 55-59 ani și 60-64 ani;
- sexul: masculin și feminin.

Schema de eșantionare a indiviziiilor a fost realizată cu asigurarea reprezentativității la nivel național pentru populația adultă neinstituționalizată a României.

Dimensiunea eșantionului a fost de 1100 cetățeni români cu domiciliul stabil în România, asigurând un grad de încredere de 95% și o marjă de eroare de +/- 3% la nivelul întregului eșantion.

Confidențialitatea datelor și etica cercetării

Cercetarea violenței domestice poate fi dificilă din punct de vedere etic, deoarece implică adesea subiecți vulnerabili și poate fi traumatizantă pentru aceștia, poate fi subiectivă și poate fi dificil de generalizat în alte contexte. Prin urmare, cercetătorii au abordat subiectul cu sensibilitate și să au luat măsuri adecvate pentru a proteja subiecții și pentru a asigura confidențialitatea datelor colectate, cu respectarea prevederilor Legii nr. 190/2018 privind măsuri de punere în aplicare a Regulamentului (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor), precum și legislația în vigoare referitoare la etica cercetării pe subiecți umani și la proprietatea intelectuală.

Metoda de culegere a datelor cantitative a presupus interviuri telefonice cu selecția subiecților asistată de calculator (CATI), în conformitate cu prevederile GDPR și legislației privind protecția datelor personale.

4. EVOLUȚIA FENOMENULUI VIOLENȚEI DOMESTICE

Oana Banu, Nicoleta Golai Vînătoru, Ionela Ionescu, Horia Mihai

Înțelegerea modului în care este identificată și trăită violența domestică poate contribui la informarea și sprijinirea dezvoltării de servicii, programe de educație și prevenire adecvate.

Acest capitol analizează natura incidentelor de violență domestică și prezintă informații despre: prevalența fenomenului, caracteristicile incidentelor, forme de violență domestică și factori de risc.

Prevalența violenței domestice

Dimensiunea fenomenului violenței domestice și de gen din România este dificil de estimat, dar în mod cert depășește media europeană. La nivelul anului 2018, 6,9% dintre femeile cu vârsta cuprinsă între 15-49 de ani au raportat că au fost supuse violenței fizice și/sau sexuale din partea unui partener intim actual sau fost în ultimele 12 luni⁴, în timp ce un sondaj Eurostat realizat la nivelul anului 2021 în 21 de state europene, arată o medie de 5,4% a femeilor care au fost victime ale violenței partenerului intim în ultimele 12 luni⁵. Astfel de date sunt îngrijorătoare deoarece susțin ipoteza conform căreia, violența domestică este mai prezentă, într-o mai mare măsură, în România decât în restul Uniunii Europene.

Atât literatura de specialitate cât și datele din cercetarea calitativă realizată prin prezentul barometru al violenței domestice și de gen, ne confirmă faptul că fenomenul violenței domestice nu are apartenență de clasă, iar

⁴ United Nations, Women Count Data Hub, Country Fact Sheets, <https://data.unwomen.org/country/romania>

⁵ Eurostat, EU survey on gender-based violence against women and other forms of interpersonal violence (EU-GBV), GENDER-BASED VIOLENCE Database, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/gbv_ipv_occ/default/table?lang=en&category=livcon.gbv.gbv_ipv

manifestările acestuia afectează toate categoriile sociale. Trebuie menționat însă faptul că numărul real al cazurilor de violență domestică în funcție de profilul comunitar este greu de măsurat în acest moment.

Principala limitare în determinarea riscului de expunere la violență domestică provine din capacitatea limitată a instituțiilor publice și private de a estima magnitudinea acestor probleme sociale. În acest moment, nici instituțiile publice și nici reprezentanții mediului ONG nu dețin informații suficiente pentru a putea face o estimare a numărului real de cazuri de violență domestică.

„Cazurile de violență declarate au fost foarte puține. [...] Foarte multe dintre femeile educate și cu studii superioare care sunt în relații abuzive nu prea declară sau nu prea povestesc despre aceste lucruri. Cazuistica violenței domestice este foarte complexă, adică nu este un lucru simplu de detectat. [...] Copiii pot să spună că la ei acasă se întâmplă lucrurile astea mai frecvent decât o fac femeile, din motive pe care le cunoaștem cu toții: rușinea! Oricum, este vina femeii dacă este victimă, că a făcut ceva și merită să fie bătută. Este foarte complicat să spunem care sunt cazurile și care este dimensiunea fenomenului la noi în România. Pur și simplu nu avem un astfel de studiu făcut. Noi putem să spunem câte cazuri vin și solicită asistență și servicii sociale.” (Respondent focus-grup, Reprezentant ONG)

Numărul real al situațiilor de violență domestică este dificil de estimat, mai ales, din cauza sub raportării cazurilor. Datele calitative obținute prin intermediul focus-grupurilor sugerează faptul că femeile cu un status social privilegiat, nivel educațional ridicat, sau cu venituri peste medie, raportează mult mai rar cazurile de violență domestică. Motivele invocate în astfel de situații se referă la afectarea prestigiului personal.

„Adresabilitatea serviciilor pentru categoriile sociale privilegiate este mai bună atunci când nu există stigmatul asociat asistenței sociale.” (Respondent focus grup, reprezentant ONG)

La aceasta se adaugă și ponderea mai redusă a cazurilor documentate administrativ/statistic pentru categoria respectivă.

Conform datelor din cercetarea calitativă, probabilitatea ca femeile din urbanul mare să raporteze violența domestică este mai mică în comparație cu probabilitatea de raportare a unor astfel de cazuri de către femeile din medii defavorizate. De asemenea, șansele ca o persoană cu venituri ridicate să apeleze la servicii publice din sfera asistenței sociale în urma unui act de violență domestică sunt mai mici, pentru rezolvarea situației fiind preferată apelarea la actori sociali informali precum grupurile de similitudine sau familia.

În acest context, datele din Barometrul de Opinie Publică, Adevărul despre România, Violența domestică, INSCOP 2013⁶, relevă faptul că 43% dintre respondenți au auzit despre cazuri de violență domestică printre cunoștințe sau în zona în care locuiesc. Șase ani mai târziu, în 2019, Studiul național privind prevalența diferitelor forme de violență împotriva femeilor, realizat de ANES în cadrul proiectului „Sprijin pentru implementarea Convenției de la Istanbul în România”⁷, arată că 24% dintre respondenți au auzit de o victimă a violenței domestice în cercul de cunoștințe.

Conform prezentului barometru, realizat de CATALACTICA în 2023, 33% dintre respondenți au auzit de cazuri de violență domestică, în principal în cercul de familie și prieteni.

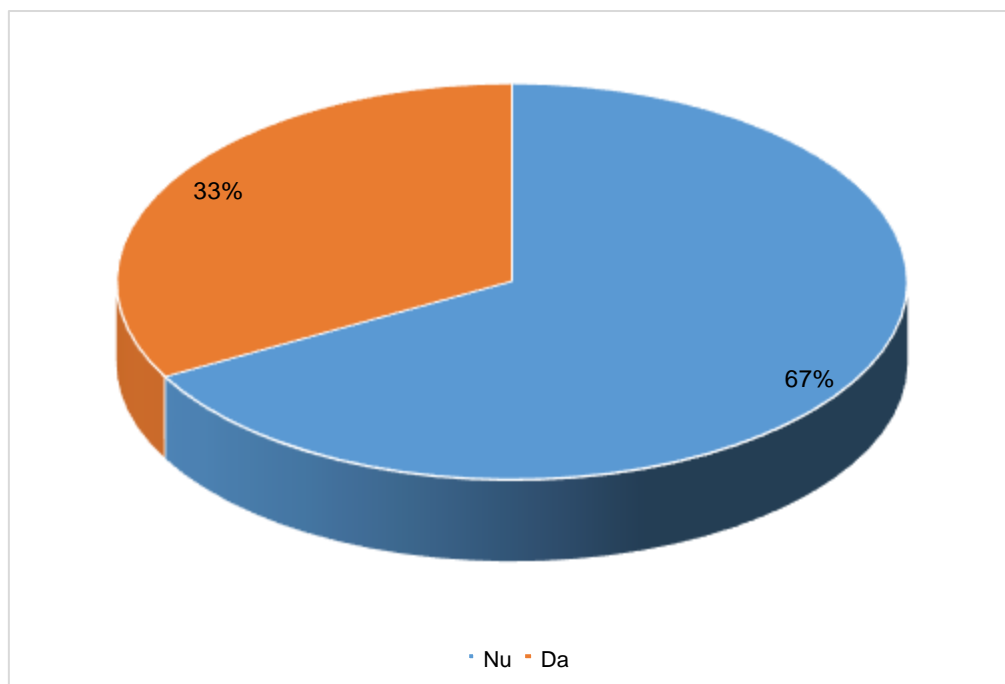
Putem observa faptul că dacă înainte de 2020 a fost înregistrată o scădere a prevalenței percepute a cazurilor de violență domestică, după perioada

⁶Barometrul de Opinie Publică ADEVĂRUL despre ROMÂNIA Violența domestică, INSCOP, 2013, <https://www.inscop.ro/wp-content/uploads/2013/08/INSCOP.-Iul2013.-Violenta-domestica.pdf>

⁷ <https://anes.gov.ro/wp-content/uploads/2021/05/Studiu-privind-prevalenta-formelor-de-violenta-impotriva-femeilor.pdf>

pandemiei de COVID-19 însă, numărul perceput al acestor cazuri a crescut semnificativ.

Grafic 1. Cunoașteți vreo femeie care a fost victima unei forme de violență domestică - în cercul dumneavoastră de prieteni și familie?

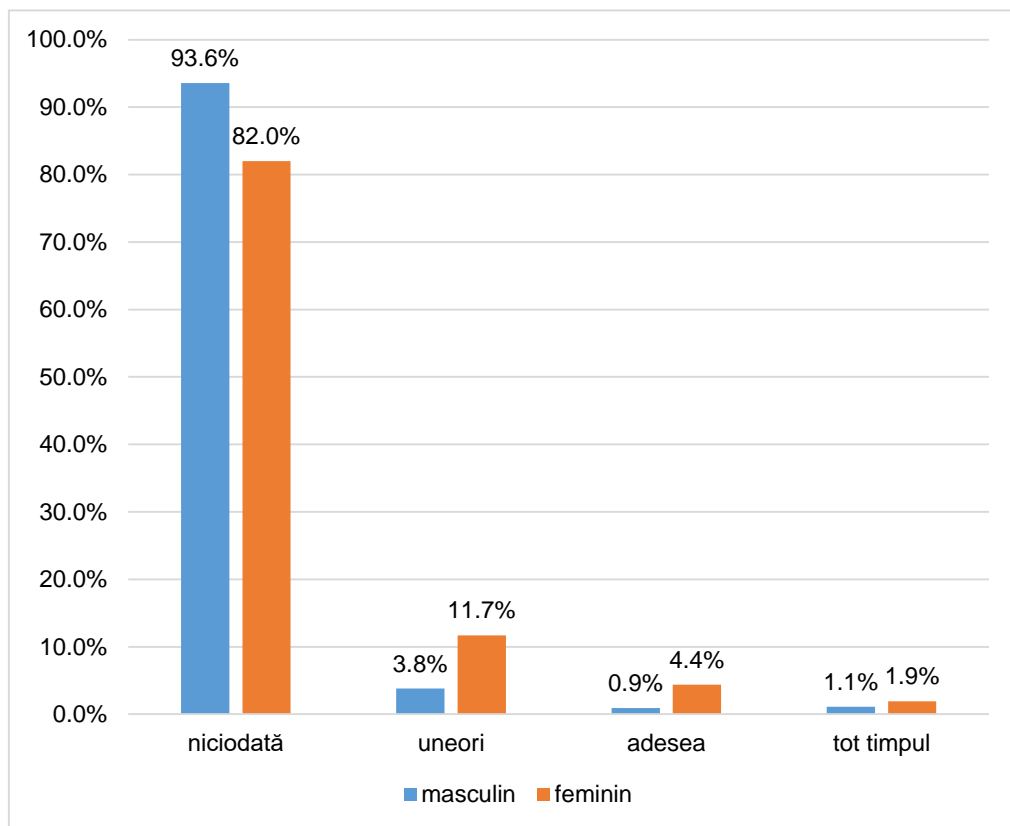

Sursa: Asociația Catalactica, Barometrul Violentei domestice-2023.

În general, respondenții spun că mai degrabă cunosc o victimă a violenței domestice în cercul de prieteni și familie (32%), decât în locurile în care muncesc, sau studiază (doar 17%). Această modalitate este, probabil, mai relevantă în măsurarea violenței domestice, deoarece este o evaluare din exterior, nu subiectivă a respondenților care răspund la întrebările cercetătorilor, care pot să nu recunoască din motive diferite.

Percepția riscului de violență

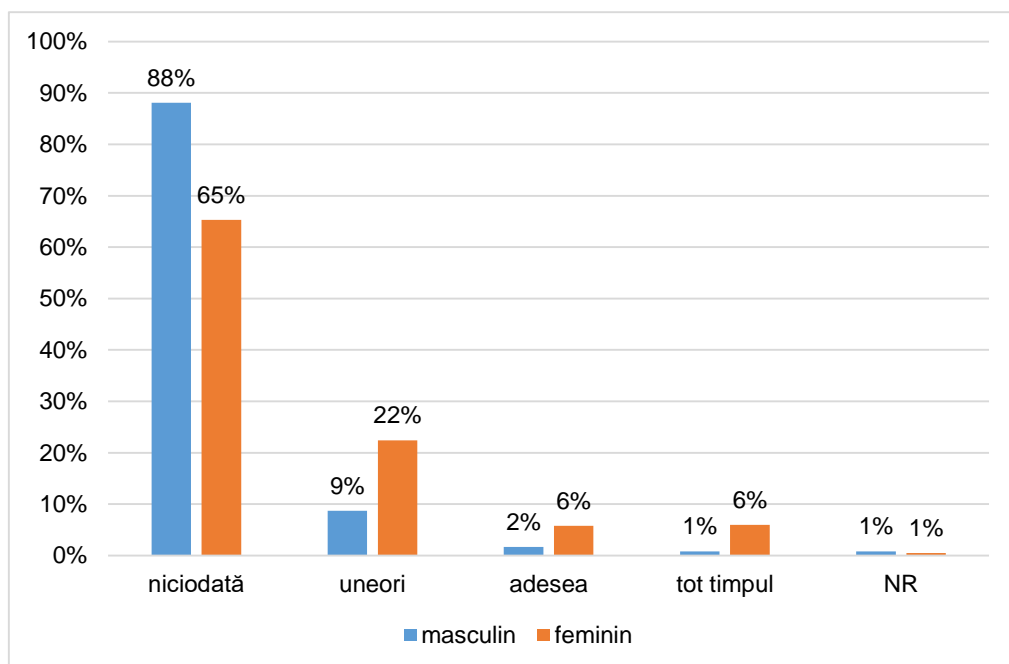
Grafic 2. În orice moment în ultimele 12 luni, ați făcut oricare dintre următoarele lucruri de teama de a nu fi agresat fizic sau sexual? Ați evitat să plecați de acasă de unul singur?

Sursa: Asociația Catalactica, Barometrul Violenței domestice-2023.

În comparație cu bărbații, o proporție mai mare de femei evită să plece singure de acasă din cauza fricii de agresiune fizică sau sexuală, diferența fiind de circa 10 procente. Acest aspect este în concordanță cu riscul mai mare de agresiuni de acest tip suferite de femei.

Grafic 3. În orice moment în ultimele 12 luni, de teama de a nu fi agresat/ă fizic sau sexual, ați evitat să mergeți în locuri în care nu sunt alte persoane în jur, de exemplu pe anumite străzi, în parcări etc. ?

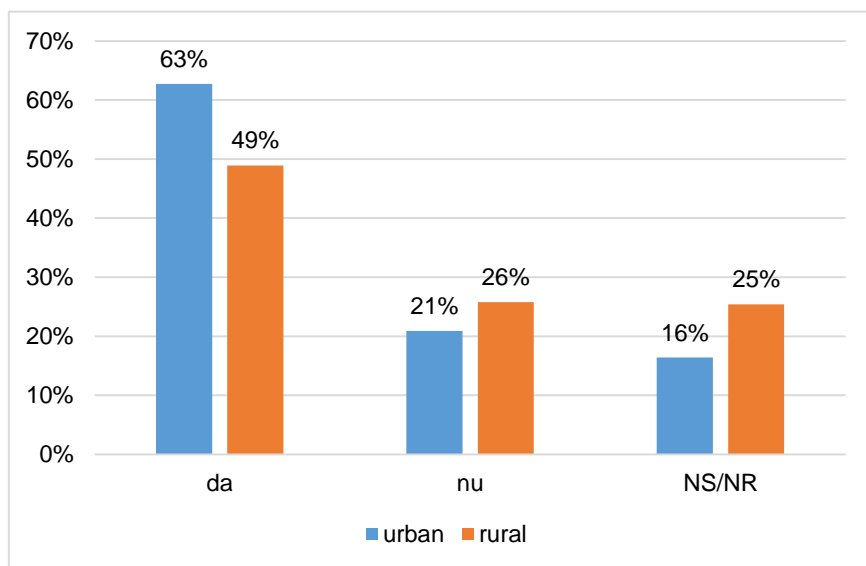
Sursa: Asociația Catalactica, Barometrul Violentei domestice-2023.

De asemenea, mult mai multe femei evită să meargă în locuri în care nu sunt alte persoane în jur, de teama de a nu fi agresate fizic sau sexual, peste 20% evitând uneori să meargă în locuri dacă nu sunt alte persoane în jur.

Nivelul de cunoaștere a cadrului legal și a serviciilor specifice pentru situațiile de violență domestică

Majoritatea respondenților afirmă că sunt informați asupra existenței unei legi referitoare la violența domestică, procentul fiind mai mare în mediul urban decât în mediul rural.

Grafic 4. Din câte știți există vreo lege referitoare la violența domestică (între soți, concubine sau parteneri)?

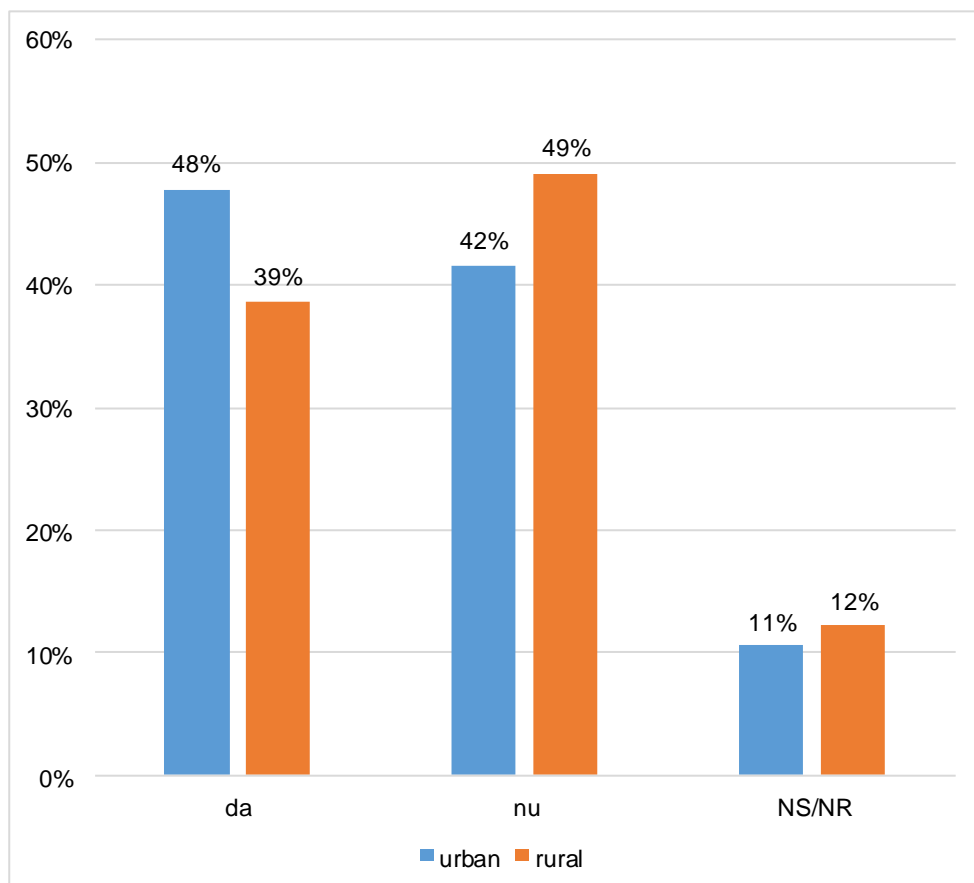

Sursa: Asociația Catalactica, Barometrul Violenței domestice-2023.

Un procent mai mare de respondenți din mediul rural raportează că nu sunt informați asupra existenței unei linii telefonice gratuite destinate victimelor violenței domestice.

În barometrul INSCOP din 2013, 57% știau că există o lege a violenței domestice, 13% nu știau, 30% nu știau/nu au răspuns, în studiul național comandat de ANES privind prevalența diferitelor forme de violență împotriva femeilor în cadrul proiectului „Sprijin pentru implementarea Convenției de la Istanbul în România” din 2019, 57% știau că există o lege care reglează violența domestică dintre parteneri și că există un număr de telefon telerverde pentru victimele violenței domestice, 23% nu știau, 20% nu știau/nu au răspuns, iar în barometrul CATALACTICA - 2023, 56% știau că există o lege referitoare la violența domestică dintre parteneri, 23% nu știau că există, iar 20% nu știau/nu au răspuns.

Grafic 5. Dvs. aveți cunoștință de existența unei linii telefonice gratuite cu număr unic (0800.500.333) destinate victimelor violenței domestice, la care acestea sau potențialii martori pot primi consiliere și îndrumare?

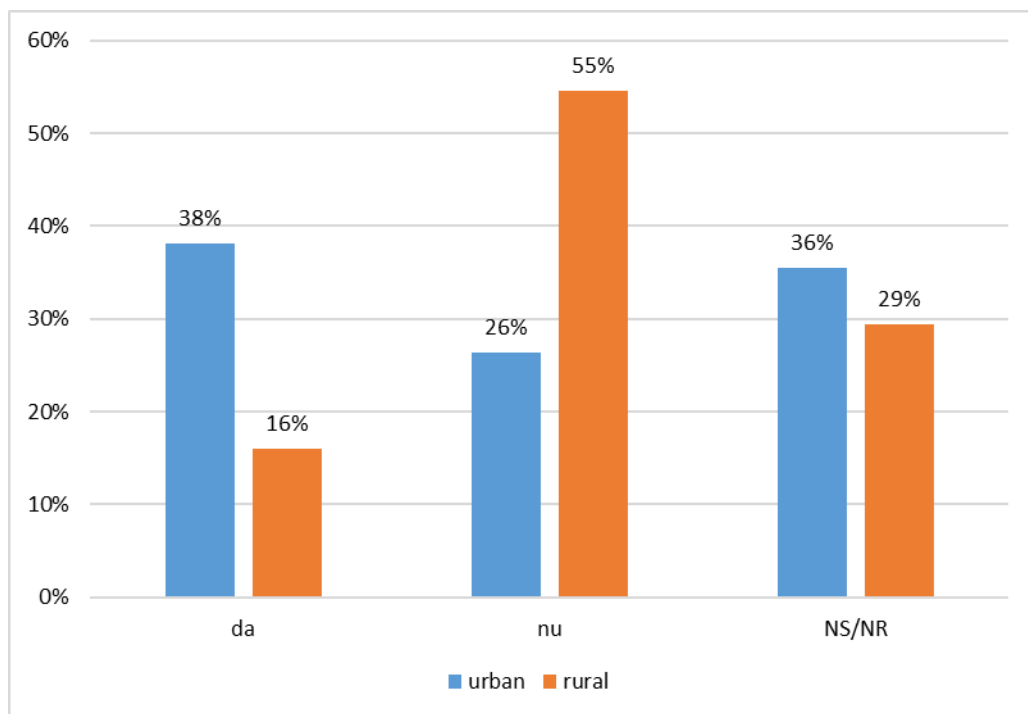

Sursa: Asociația Catalactica, Barometrul Violenței domestice-2023.

În barometrul CATALACTICA, 43% au auzit de existența unui număr de telefon telverde pentru victimele violenței domestice, 46% nu, 11% nu știau/nu au răspuns. Din nou, persoanele din mediul rural sunt mai puțin informate cu privire la această linie de telefonie.

Este de menționat că toți respondenții interviurilor, care aveau calitatea de victime știau despre existența unui număr de telefon telverde, unele dintre victime chiar apelându-l.

Grafic 6. La nivelul țării există numeroase servicii sociale menite să sprijine victimele violenței domestice. Dacă ar trebui să vă gândiți la nivelul comunității dumneavoastră, există: - centre de primire în regim de urgență (adăposturi).

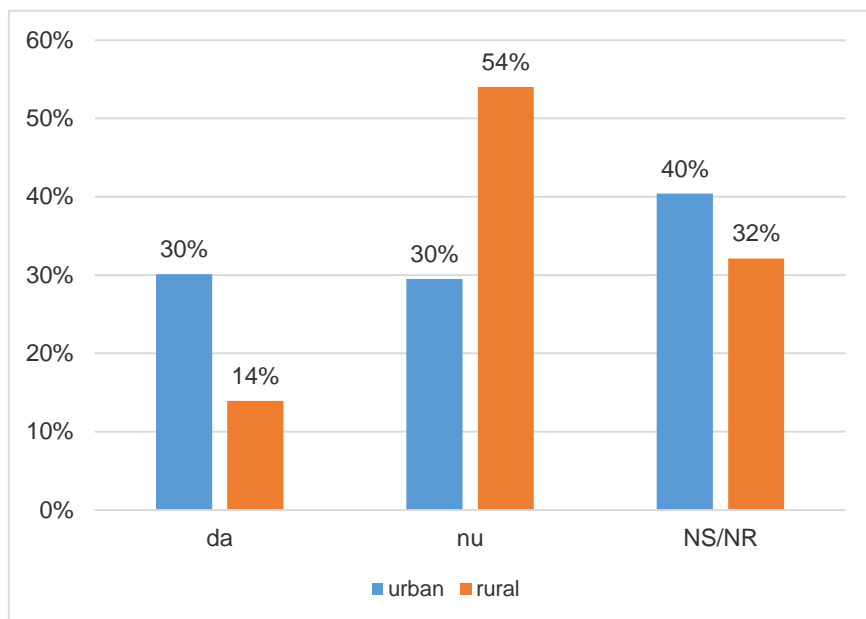

Sursa: Asociația Catalactica, Barometrul Violenței domestice-2023.

Un procent mai mare de respondenți din mediul rural afirmă că nu sunt informați despre existența unor centre de primire în regim de urgență (adăposturi) pentru victimele violenței domestice, sau a unor centre integrate de urgență în situații de violență sexuală. Persoanele din mediul rural sunt și mai puțin la curent cu faptul că există locuințe protejate pentru persoanele victime ale violenței domestice, 55% din respondenții din mediul rural spunând că există în comunitate asemenea centre, versus 30% din respondenții din mediul rural.

Respondenții din mediul rural consideră că există mult mai puține centre de recuperare pentru victimele violenței în familie.

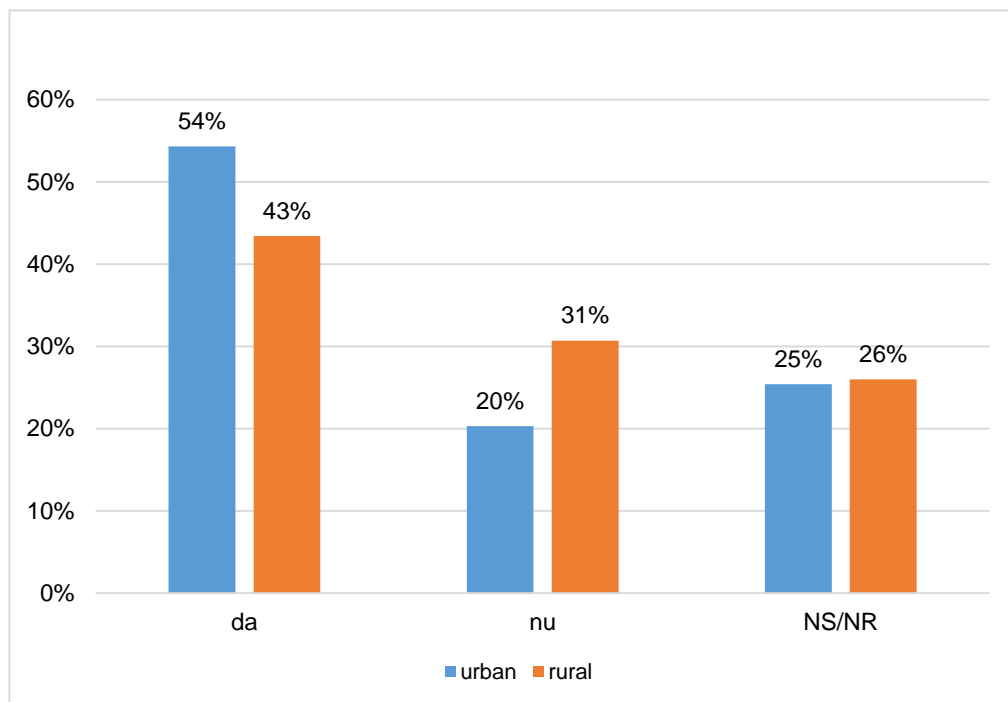
Grafic 7. La nivelul țării există numeroase servicii sociale menite să sprijine victimele violenței domestice. Dacă ar trebui să vă gândiți la nivelul comunității dumneavoastră, există: centre de recuperare pentru victimele violenței în familie

Sursa: Asociația Catalactica, Barometrul Violenței domestice-2023.

Deși victimele violenței domestice provin din diverse medii sociale, lipsa accesului la informațiile referitoare la fenomenul violenței domestice reprezintă un dezavantaj în special pentru mediile defavorizate din punct de vedere socio-economic.

Grafic 8. La nivelul țării există numeroase servicii sociale menite să sprijine victimele violenței domestice. Dacă ar trebui să vă gândiți la nivelul comunității dumneavoastră, există: - servicii de tip linie telefonică de urgență.

Sursa: Asociația Catalactica, Barometrul Violenței domestice-2023.

Factori de risc pentru violența domestică

Violența domestică este o problemă complexă, iar mulți factori contribuie la apariția ei. Unii dintre acești factori pot include tensiuni și conflicte în relații la care contribuie ambii parteneri, modele de comportament învățate din familie sau comunitate, probleme de sănătate mentală, traume anterioare, dificultăți economice etc.

„Am și eu partea mea de vină, am mai consumat și eu, mai e așa gelozia lui, mă urmărea, mă stresa mereu cu telefoanele la muncă și nu înțelegea de ce nu îi răspund. Așa am pierdut mai multe locuri de

muncă, acasă îmi făcea scandal și eu mi-am regăsit relaxarea în alcool.” (Interviu, Victimă violență domestică)

Există evenimente declanșatoare comune care se regăsesc în răspunsurile victimelor violenței domestice intervievate: situații precum probleme financiare, probleme de sănătate, pierderi ale unor persoane dragi, consumul de alcool, gelozia, conflicte în familie sau alți stresori care pot contribui la creșterea tensiunilor și a riscului de violență domestică și de gen.

Atât consumul excesiv de alcool, cât și gelozia, pot contribui la apariția și escaladarea violenței domestice, dar rar pot fi considerate cauze unice.

„Băutura, ne certam pe faptul că lui nu îi plăcea munca, nu voia să meargă la muncă și i-am spus avem 3 copii. [...]. Nu îi convenea această situație. Nu am dorit să vadă copiii mei prin ce trec.” (Interviu, Victimă violență domestică)

În funcție de experiența lor din practică, experții intervievați au percepții și atitudini diferite referitoare la comunitățile, grupurile și persoanele victime ale violenței domestice și sexuale.

„Violența împotriva femeii este prezentă chiar și în rândul femeilor cu independență financiară. [...] Am avut cazuri și din rândul doamnelor politiciene, deci există și situații de acest gen.” (Focus-grup, Reprezentant ONG)

În cadrul interviurilor realizate în etapa calitativă, au existat experți care au considerat că fenomenul violenței domestice este prezent indiferent de statut social, nivel de educație sau etnie.

Din păcate, violența domestică nu ține cont nici de nivel de educație, nici de vârstă, nici de etnie, nu prea ține cont de nimic. De la victime [...] fără niciun pic de educație, până la victime cu doctorat. (Interviu, Psiholog DGASPC)

Cu toate acestea, incidența violenței domestice și de gen poate fi influențată de o serie de caracteristici asociate cu o incidență mai mare a acestor forme de violență, cum ar fi: lipsa de educație, apartenența la un mediu defavorizat, genul, mediul de proveniență (rural, urban), etnia etc. Este important să menționăm că aceste caracteristici variază în funcție de contextul cultural, social și economic al fiecărei comunități.

Dacă ne referim la categorii, aș putea spune medii defavorizate unde nivelul de educație este scăzut, unde nu au așa mult acces la informații, [...] pentru că de exemplu în particular m-am confruntat cu situații care au provenit dintr-un mediu bun, dintr-un mediu social chiar foarte bun, foarte dezvoltat însă aici deja erau structurile de personalitate și alte anturaje cumva responsabile pentru violența domestică. (Interviu, Psiholog DGASPC)

Potrivit anumitor experți, profilul comunităților cu o incidență ridicată de cazuri de violență domestică și sexuală este în general cel al comunității defavorizate, rurale cu un grad ridicat de marginalizare și un stoc educațional limitat.

(...) în primul rând femeile din mediul rural, în al doilea rând acele femei care au un nivel de școlarizare foarte scăzut, care nu au lucrat niciodată, acolo unde există o foarte mare dependență față de agresor. Și femeile care au fost la rândul lor în familii în care au fost abuzate, încă din copilărie, sau mama a fost abuzată, deci violență în copilărie determină un grad de toleranță față de violență dat fiind modelul parental avut. (Interviu, Psiholog DGASPC)

Tolerarea fenomenului violenței domestice

Conform datelor din cercetarea calitativă, femeile din urbanul mare au șanse mai mici să raporteze violența domestică decât cele din medii defavorizate.

Violența împotriva femeii este prezentă chiar și în rândul femeilor cu independență financiară [...] Soțul are conduită violentă, restricționând alegerile partenerei, oportunitățile, dezvoltarea chiar personală și profesională a partenerei de viață [...] și chiar participarea la viața socială sau la viața politică. Am avut cazuri și din rândul doamnelor politiciene, deci există și situații de acest gen.
(Focus-grup, Reprezentant ONG)

Violența domestică reprezintă o problemă cu o gravitate crescută în România și în continuare societatea românească este considerată ca fiind mai degrabă tolerantă în situațiile legate de violența domestică. Toleranța față de fenomenul violenței domestice constituie o variabilă care contribuie în mod decisiv la creșterea ratei violenței domestice.

Deși România a făcut progrese semnificative în abordarea violenței domestice, mai sunt multe lucruri de făcut pentru a reduce numărul de victime și pentru a promova o cultura de toleranță zero față de acest tip de comportament abuziv.

Cu ani în urmă [...] societatea era destul de tolerantă. Acum pot spune că [...] se vorbește despre violență, despre efectele sale, despre faptul că bătaia nu e ruptă din rai și despre faptul că violența aduce grave prejudicii victimelor [...]" (Focus-grup, Asistent social DGASPC).

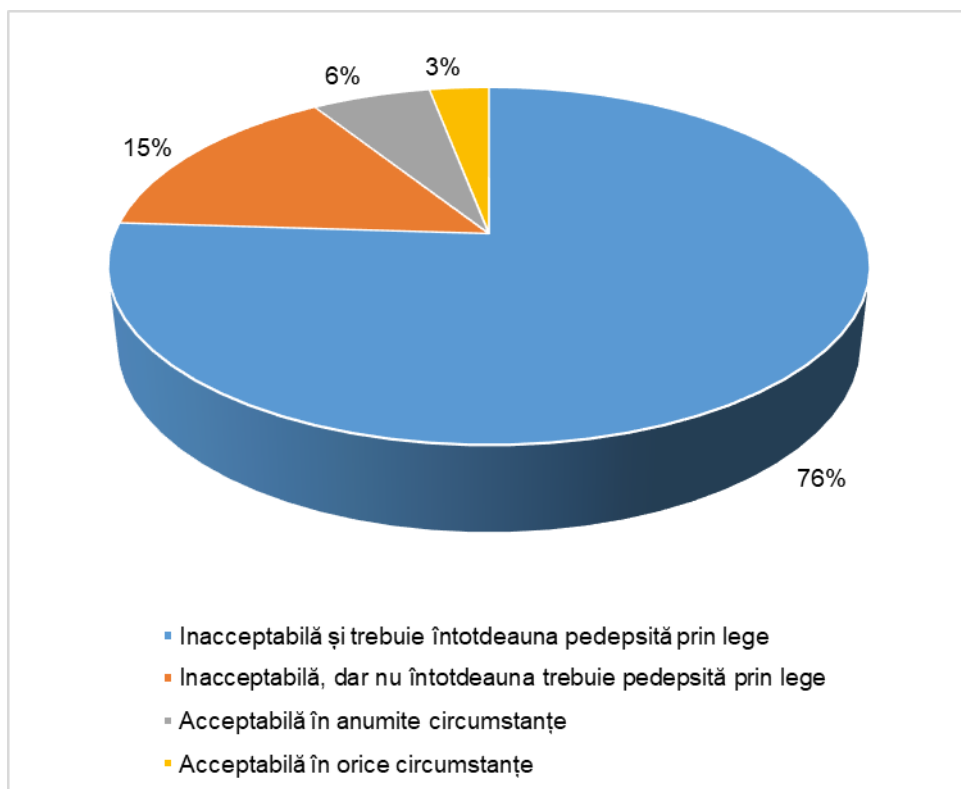
În studiul ANES 2019⁸, 81% dintre respondenți considerau că violența domestică este inacceptabilă și trebuie întotdeauna pedepsită prin lege, 14% că este inacceptabilă dar nu întotdeauna trebuie pedepsită prin lege, iar 2% că este acceptabilă în anumite circumstanțe.

74,6% dintre respondenții din Barometrul CATALACTICA 2023, considerau că violența domestică este inacceptabilă și trebuie întotdeauna pedepsită

⁸ Studiu național privind prevalența diferitelor forme de violență împotriva femeilor, în cadrul proiectului Sprijin pentru implementarea Convenției de la Istanbul în România, ANES, 2019, <https://anes.gov.ro/wp-content/uploads/2021/05/Studiu-privind-prevalenta-formelor-de-violenta-impotriva-femeilor.pdf>

prin lege, 14,7% că este inacceptabilă dar nu întotdeauna trebuie pedepsită prin lege, 6% că este acceptabilă în anumite circumstanțe iar 2,5% că este acceptabilă în orice circumstanțe.

Grafic 9. Credeți că violența domestică este...? (%)

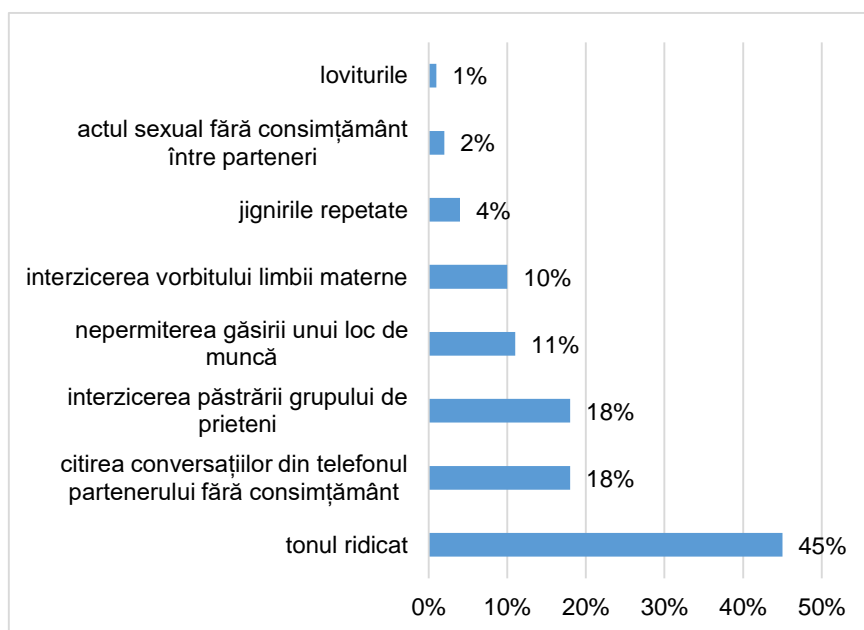
Sursa: Asociația Catalactica, Barometrul Violentei domestice-2023.

Compararea datelor celor două cercetări poate sugera posibilitatea de a identifica o acceptabilitate socială a violenței domestice în anumite circumstanțe.

În această privință, barometrul CATALACTICA 2023 indica un nivel relativ mai ridicat de acceptare a violenței verbale (ex. a ridica tonul la partener - 45%), violenței cibernetice (ex. a citi conversațiile din telefonul/laptopul partenerii/partenerului fără consimțământ -18%) și sociale (ex. a interzice

păstrarea grupului de prieteni - 18%), în comparație cu alte forme de violență domestică, cum ar fi violența economică (ex. interzicerea participării pe piața muncii - 11%), violența spirituală (ex. vorbitului limbii materne - 10%), sexuală (ex. obligarea la un act sexual - 2%), sau fizică (ex. lovirea partenerului/partenerii - 1%).

Grafic 10. Măsura în care următoarele comportamente în viața de cuplu sunt considerate acceptabile sau puțin acceptabile (%)

Sursa: Asociația Catalactica, Barometrul Violentei domestice-2023.

De asemenea, analiza acceptabilității diferitelor forme de violență într-o comparație a datelor barometrului CATALACTICA 2023 cu cele ale barometrului FILIA 2022⁹, ne relevă o imagine nuanțată, în care

⁹ Barometrul violenței de gen 2022, Violența împotriva femeilor în România: reprezentări, percepții, Băluță Ionela, Tufiș Claudiu - Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană: Dota,

inacceptabilitatea jignirilor, pare mai crescută în datele CATALACTICA 2023 față de cele ale FILIA 2022, în timp ce inacceptabilitatea bătaiei, a unui act sexual fără consimțământ și a interzicerii păstrării legăturilor cu grupul de prieteni înregistrează niveluri similare între cele două seturi de date.

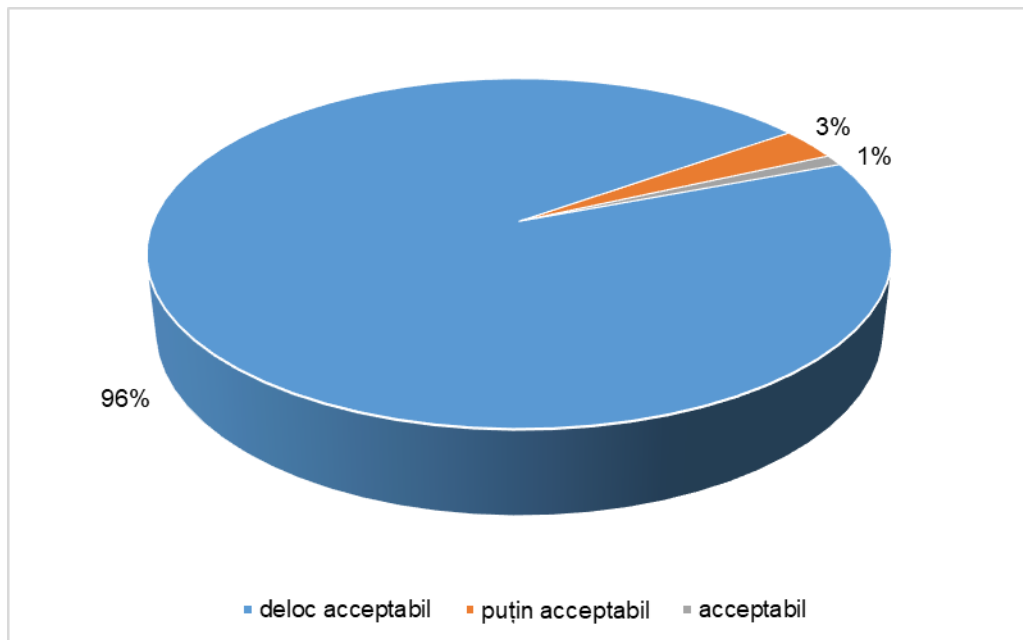
Este de menționat aici și faptul că barometrul FILIA se concentrează asupra violenței care are ca victimă femeile în relația de cuplu, în timp ce întrebările barometrului CATALACTICA vizează doar comportamentele violente în relația de cuplu indiferent de genul partenerilor.

Jignirile

În barometrul violenței de gen FILIA 2022, 50% dintre respondenți considerau că este foarte grav ca o femeie să fie jignită de partener, 37% că este destul de grav, 10% că este puțin grav, 3% că este deloc grav.

În barometrul CATALACTICA, 95% dintre respondenți considerau că jignirile nu sunt deloc acceptabile, 3,5% că sunt puțin acceptabile iar 1,5% că sunt acceptabile în viața de cuplu.

Grafic 11. Acceptabilitatea jignirilor repetate în viața de cuplu (%)

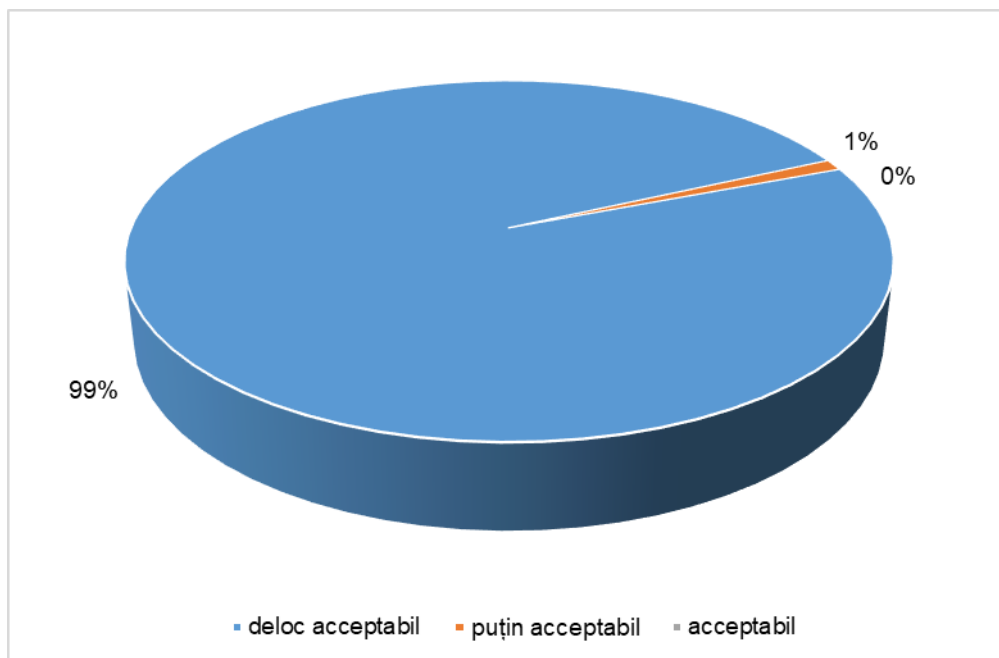

Sursa: Asociația Catalactica, Barometrul Violenței domestice-2023.

Bătaia

În barometrul violenței de gen realizat de centrul Filia în 2022, 89% dintre respondenți considerau că este foarte grav ca o femeie să fie bătută de partener, iar 9% considerau că este destul de grav, în timp ce 99% dintre respondenții din barometrul CATALACTICA 2023 considerau că loviturile nu sunt deloc un comportament acceptabil în viața de cuplu.

Grafic 12. Acceptabilitatea loviturilor în viața de cuplu (%)

Sursa: Asociația Catalactica, Barometrul Violenței domestice-2023.

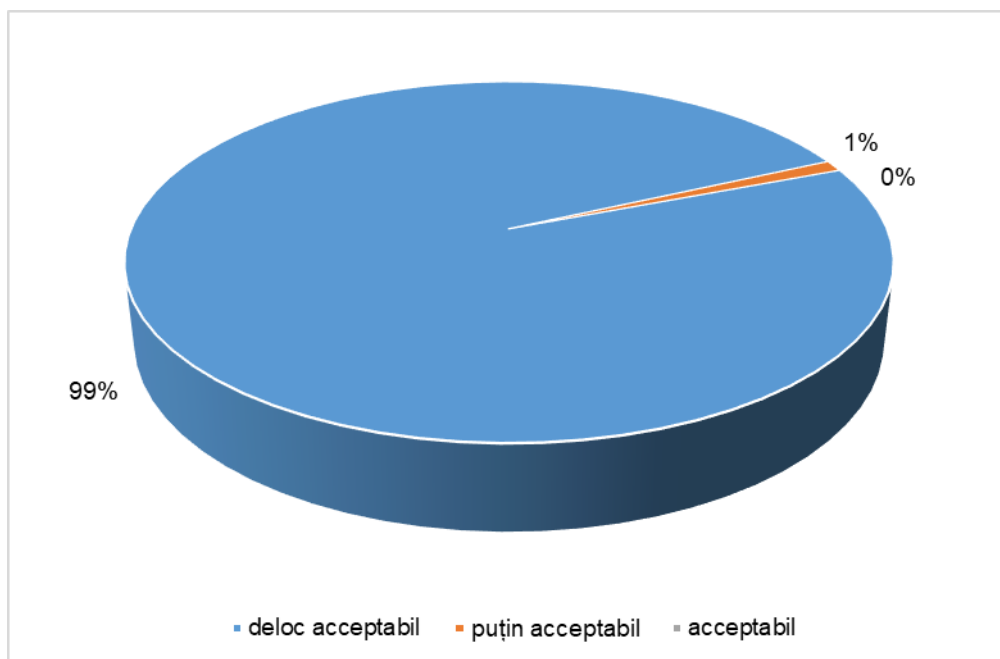
Participarea la un act sexual fără consimțământ, între parteneri

În Barometrul violenței de gen realizat de Centrul FILIA în 2022, Violența împotriva femeilor în România¹⁰, 76% dintre respondenți considerau foarte grav ca o femeie să fie forțată de partener să întrețină relații sexuale, 17% considerau că e destul de grav, 5% considerau că este puțin grav, iar 1% că este deloc grav.

¹⁰ Barometrul violenței de gen 2022, Violența împotriva femeilor în România: reprezentări, percepții, Băluță Ionela, Tufiș Claudiu - Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană: Dota, 2022; Centrul de Dezvoltare Curriculară și Studii de Gen: FILIA <https://centrulfilia.ro/new/wp-content/uploads/2022/12/Barometrul-Violenta-de-Gen.-Romania-2022.pdf>

În barometrul violenței domestice CATALACTICA - 2023, 98% dintre respondenți consideră că nu este deloc acceptabil ca un partener să fie obligat să participe la un act sexual, 1% că este puțin acceptabil iar 1% considerau că este acceptabil.

Grafic 13. Acceptabilitatea participării la un act sexual fără consimțământ, între parteneri (%)

Sursa: Asociația Catalactica, Barometrul Violenței domestice-2023.

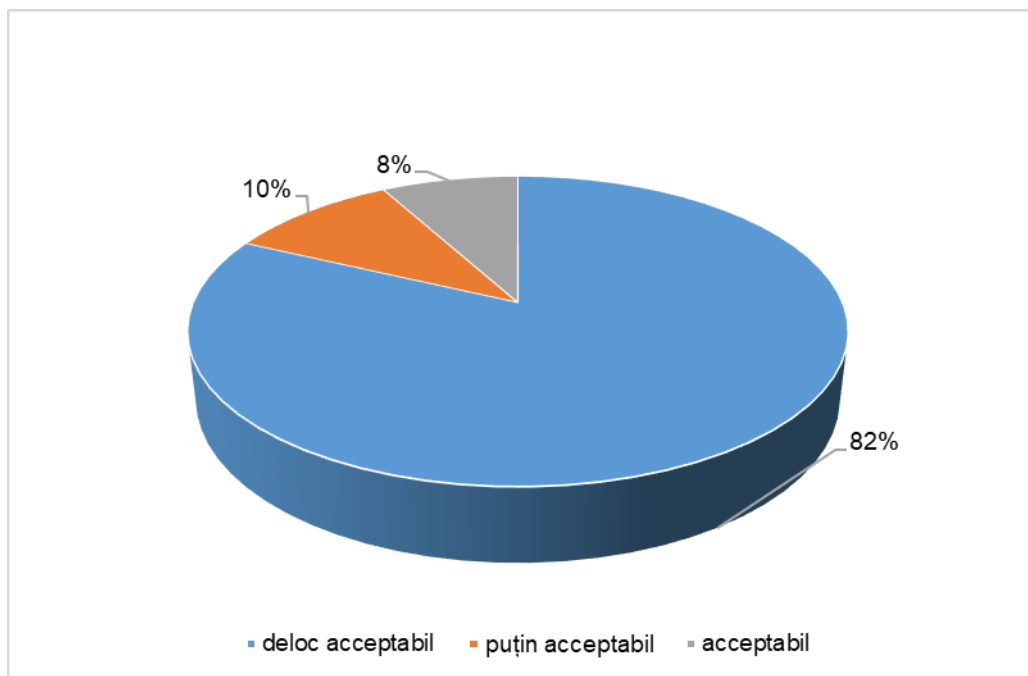
Interzicerea păstrării grupului de prieteni

În barometrul violenței de gen realizat de centrul FILIA în 2022, 45% dintre respondenți considerau că este foarte grav ca o femeie să nu fie lăsată să aibă un grup de prietene, 31% că este destul de grav, 17% puțin grav și 6% deloc grav.

În barometrul CATALACTICA - 2023, 80% dintre respondenți considerau că nu este deloc acceptabil ca unui partener să îi fie interzisă păstrarea

grupului de prieteni, 10% considerau că este puțin acceptabil, iar 8% că este acceptabil.

Grafic 14. Acceptabilitatea interzicerii păstrării grupului de prieteni (%)

Sursa: Asociația Catalactica, Barometrul Violentei domestice-2023.

Sărăcia

Sărăcia poate avea un impact semnificativ asupra violenței domestice, contribuind la apariția, perpetuarea și intensificarea acestui fenomen. Există o relație complexă între sărăcie și violență domestică, în care fiecare o influențează și o agravează pe cealaltă. Rezultatele barometrului CATALACTICA arată o populație care nu beneficiază de toate cele necesare pentru trai, jumătate dintre respondenți având dificultăți în a acoperi cheltuielile de zi cu zi, iar un sfert având probleme în a-și plăti chiria și/sau ratele. 16% dintre respondenți chiar și-au amanetat bunuri și 30% nu pot găsi sprijin apropiat într-o situație de criză.

Tradiționalismul

Tradiționalismul pare să constituie unul dintre factorii de risc prin care este influențat contextul societal și comunitar într-un mod negativ. Violența domestică poate avea loc în orice tip de familie, dar cu precădere se regăsește în familiile tradiționale.

Valorile tradiționale nu sunt un predictor direct al ratei violenței domestice, însă, adesea, comunitățile cu o prevalență mai mare a violenței domestice sunt dominate de astfel de valori. Comunitățile cu o prevalență mai mare a valorilor patriarhale sunt mai predispuse la a perpetua rolurile tradiționale de gen.

Un factor de risc prea puțin discutat este religia. Anumite culte au o probabilitate mai mare de a contribui la creșterea numărului de cazuri de violență domestică. Cu cât un anumit cult este mai dogmatic, cu atât fricțiunile valorilor dintre nou veniți sau generațiile tinere și membri preexistenți vor fi mai mari. Această dinamică este adesea caracterizată de situații în care soțul este membru al unui cult religios profund dogmatic, iar partenera provine din populația majoritară de rit ortodox.

Putem să ne gândim la grupuri etnice, sau chiar grupuri religioase în care membri sunt mai expuși violenței domestice (Focus-grup, Reprezentant ONG)

Rolul familiei tradiționale este încă prezent în societatea românească. Violența domestică nu este specifică unei anumite structuri familiale sau culturale, ci este determinată de dinamica de putere și control în relațiile interpersonale. Cu toate acestea, este important să recunoaștem că anumite norme și valori culturale pot influența modul în care violența domestică este percepută și abordată într-o familie tradițională.

Eu nu am vrut să divorțez. Provenind dintr-o familie tradițională în care căsnicia durează toată viața, mă gândeam că și a mea va fi la fel dar, a trebuit să decid pentru siguranța mea că e mai bine să divorțez. (Interviu, Victimă violență domestică)

Nivelul de educație

Din analiza de conținut a interviurilor cu experții rezultă că există o diferență pe categorii de persoane atunci când vorbim de recurgerea la măsuri de protecție, afirmând că persoanele cu un nivel de educație mai crescut reacționează în general mai repede în fața unui abuz.

„[...] o persoană cu un nivel de educație sporit gestionează în alt fel, în sensul că de la primul abuz emoțional sau de la primele abuzuri emoționale sau la prima palmă ia atitudine, cele cu nivel scăzut de educație iau atitudine mai târziu.” (Respondent interviu, psiholog)

Datele cantitative analizate ne relevă faptul că, respondenții femeii cu un nivel de educație mai scăzut decât al partenerului, tind să fie victimele tuturor tipurilor de violență, corelația fiind puternică. Abuzul este favorizat de o poziție de inferioritate educațională.

Gelozia

Gelozia constituie un declanșator des întâlnit în cazurile de violență domestică.

„De la gelozie, era foarte.. foarte nervos. Când am fost să nasc băiatul îmi zicea ca mă duc la bărbați. ” (Respondent interviu, victimă violență domestică)

Gelozia a fost numită în mod repetat pe parcursul cercetării calitative prin tehnica focus grupului, ca factor principal al violenței economice. Adesea agresorul nu permite victimei să își caute un loc de muncă pentru a nu îi facilita accesul la alți posibili parteneri.

Dependența de agresor

Amplificarea gradului de dependență economică față de bărbat și numărul mai mare de copii din gospodărie, factori care constrâng mai mult femeia în sfera domestică, constituie factori de risc pentru violența domestică.

Femeile care au copii cu agresorii pot fi îngrijorate de faptul că plecarea din relație ar putea pune în pericol siguranța și bunăstarea copiilor, motiv care le-a făcut să accepte și să îndure violențe repetate.

„Cea mai grea decizie am luat-o când am plecat de acasă(...) Și nu am luat-o singură. Am vorbit deschis cu fata mea, pentru că este un copil deschis la minte și am vorbit cum vorbesc cu un adult. Și mi-a spus că nu mai vrea aici, decât așa, mai bine fără tată. Și asta a fost o decizie foarte grea, să-mi las 14 ani de muncă, să îmi las animalele, să-mi las casă, să-mi las totul” (Respondent interviu, victimă violență domestică)

Consumul de alcool și droguri

Consumul de alcool și violența domestică sunt deseori legate, dar este important de reținut că alcoolul nu este cauza directă unică a violenței domestice. Mai degrabă, consumul de alcool poate exacerba problemele comportamentale existente și poate crește probabilitatea de violență.

Un alt factor declanșator al episoadelor de violență domestică des întâlnit este consumul de alcool, perceput inclusiv de victime ca fiind unul dintre motivele care stau la baza declanșării violenței fizice.

Când se îmbăta căuta tot felul de chestii, dădea vina pe copii, se răzbuna pe ei. (Interviu, Victimă violență domestică)

Consumul de alcool reprezintă un factor de risc și este un bun predictor pentru violența domestică. Consumul de alcool a fost menționat și de către reprezentanții DGASPC în cadrul focus grupurilor, ca element declanșator.

Un alt factor de risc pentru manifestarea violenței domestice este consumul de droguri. Adesea, consumul de alcool și cel de droguri se

realizează concomitent în cazurile care conduc la violență domestică. Deși literatura de specialitate sugerează faptul că nu putem explica fenomenul violenței domestice prin atribuirea vinei pe consumul de alcool și droguri, în mod cert acestea contribuie negativ.

În studiul național comandat de ANES privind prevalența diferitelor forme de violență împotriva femeilor în cadrul proiectului: „Sprijin pentru implementarea Convenției de la Istanbul în România” din 2019, 74% dintre respondenți au fost de părere că băutura a fost cauza violenței, împreună cu infidelitatea, gelozia și problemele financiare în 58% din cazuri, iar 33% au considerat că proveniența dintr-un mediu violent este cauză.

În studiul FILIA din 2022, un sfert din răspunsurile primite indică drept principala cauză a violenței împotriva femeilor consumul de alcool și de droguri. Pe al doilea loc se află, la egalitate, cauze care pot fi grupate în trei categorii: lipsa comunicării, comportamentul femeilor și comportamentul bărbaților, toate prezente în 11% - 12% dintre răspunsuri. O a treia categorie de cauze include lipsa educației (9%), sărăcia (9%) și gelozia (9%). Pe ultimul loc printre cauzele menționate se numără infidelitatea, menționată în 5% din răspunsuri. Alte cauze au mai fost menționate în 10% din cazuri, dar niciuna dintre ele nu a fost menționată în peste 5% din cazuri.

În barometrul CATALACTICA - 2023 de asemenea, consumul de alcool este menționat ca fiind cauza principală a violenței domestice de 40% dintre respondenți, urmat de infidelitate și gelozie (22%), problemele financiare (8%), proveniența dintr-un mediu violent (3.5%) și alte cauze - fiind menționate aici de către respondenți un cumul al mai multor cauze menționate anterior, precum și problemele de sănătate mintală (5%).

În niciunul dintre studiile menționate mai sus, drogurile nu au fost considerate de către respondenți ca fiind o cauză cu o prevalență semnificativă în ce privește violența domestică.

Chiar dacă nu consumul în sine este cauza actului violent, întrucât nu există date care să demonstreze o legătură de cauzalitate între cele două, în urma cercetării calitative a reieșit faptul că adesea, agresorii sunt consumatori. Consumul conduce la probleme economice, care la rândul lor creează tensiuni la nivel familial. Cu toate acestea, este, de asemenea, important de remarcat că nu toate persoanele care consumă alcool devin violente și nu toate cazurile de violență domestică implică și consumul de alcool.

Istoricul de violență

Este mai probabil ca victimele și martorii violenței domestice și de gen să devină agresori sau să prelungească perioada de coabitare cu agresorul. În mod cert, expunerea la acte de violență domestică are efectul normalizării la nivelul percepției subiective a individului.

„În locuința protejată sunt persoane care la rândul lor au avut și părinții cu violența domestică în familie, au preluat după aceea și soții, există o succesiune de violență domestică.” (Respondent interviu, consilier DGASPC)

Datele barometrului CATALACTICA arată faptul că în comparație cu femeile, mult mai mulți bărbați menționează faptul că au suferit de violență în copilărie, sub diferite forme - lovit, tras de păr, îmbrâncit.

Tulburările de personalitate

Agresorii tind să își folosească violența pentru a controla și domina victimele fără să fie empatici cu privire la starea în care se află acestea.

„Consider că principalul factor (de risc pentru violența domestică) sunt trăsăturile de personalitate (ale agresorului).” (Respondent interviu, psiholog locuință protejată)

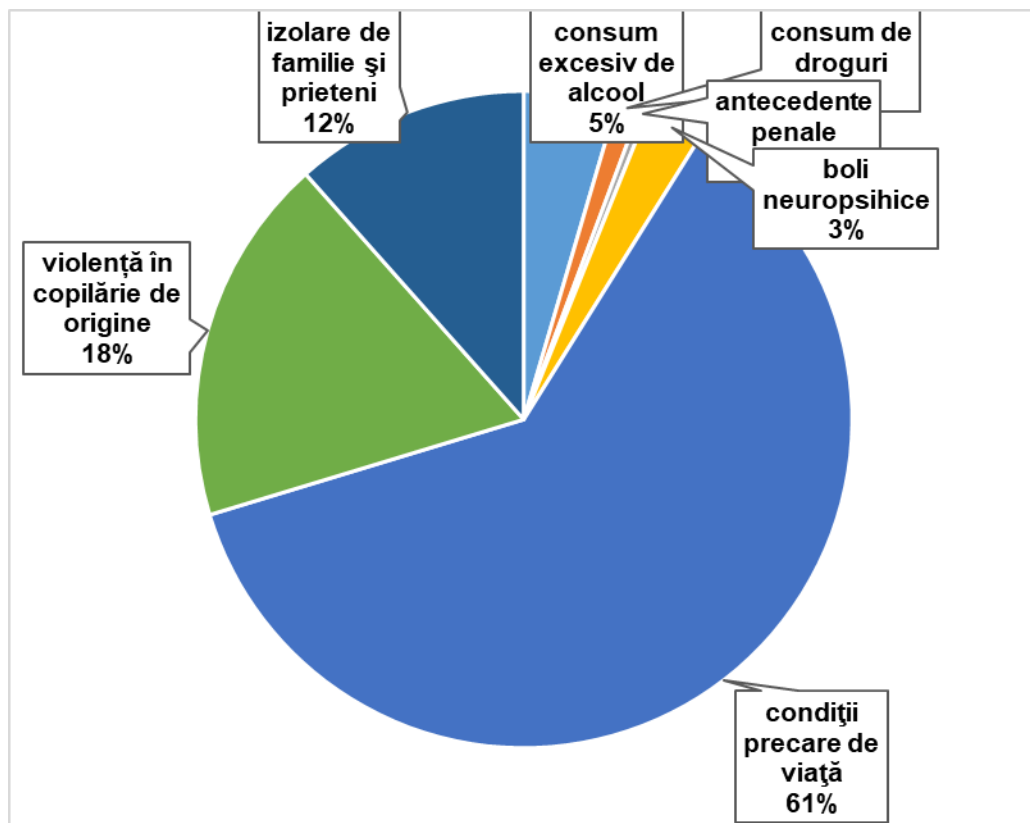
Astfel spre exemplu nici starea de sănătate precară în care se pot afla victimele violenței domestice nu împiedică declanșarea actului de violență de către agresor.

„Da, îmi aduc aminte și acum, eram bolnavă, eram răcită foarte tare, nu puteam să mă ridic din pat. Cu toate astea, mă ridicam să fac mâncare și curățenie [...] M-am pus puțin în pat că deja mă lua amețeala, nu mai puteam [...]. Și când a venit de la muncă, m-a luat de păr și m-a trântit în pat, și a luat mătura să dea în mine. Eu am vrut să fug, iar când am dat să fug, mătura a venit fix aici(...)”
(Respondent interviu, victimă violență domestică)

Cauzele violenței domestice sunt complexe și pot include factori precum inegalitatea de gen, normele culturale, lipsa educației și conștientizării. În ciuda eforturilor depuse de organizațiile non-guvernamentale, autorități și activiști, există încă multe provocări în combaterea violenței domestice în societatea românească.

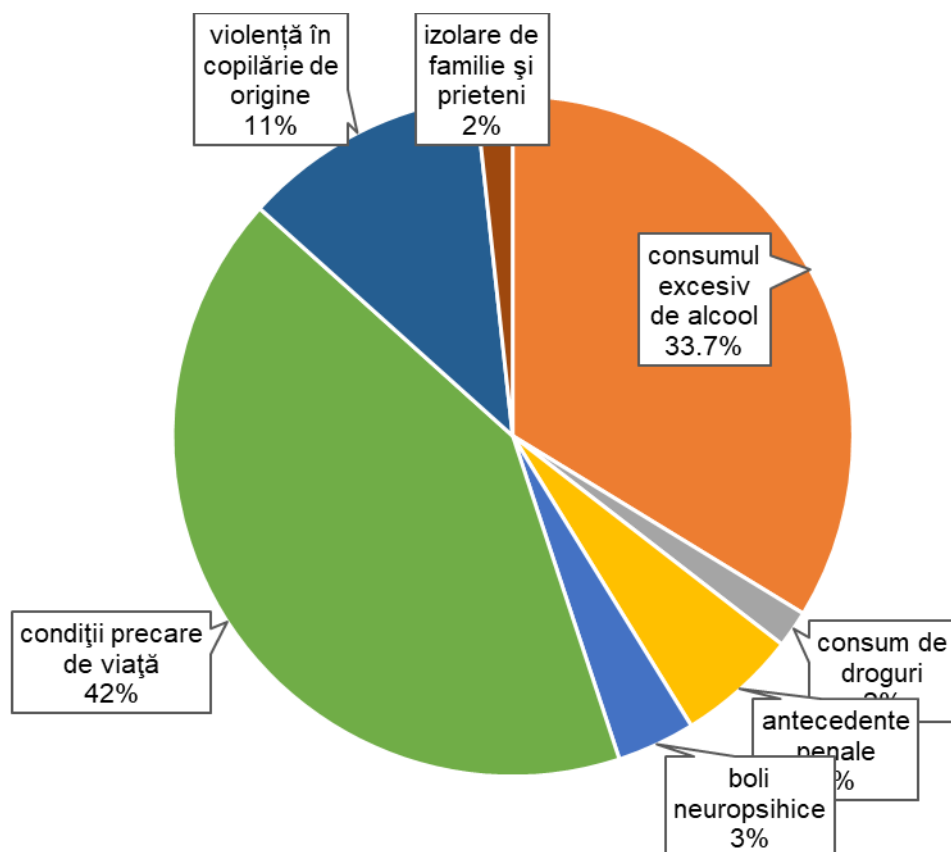
DGASPC raportează drept următorii factori de risc pentru victimele din 2022 – condițiile precare de viață, apoi violența în copilărie, izolarea de familie și prieteni.

Grafic 15. Risc asociat cazului de violență domestică, în perioada raportată victimă

Sursa: Baza de date ANES-2023.

Grafic 16. Riscuri asociate violenței domestice, 2022, agresori

Sursa: Baza de date ANES-2023.

Caracteristici ale incidentelor de violență domestică

Subraportarea cazurilor de violență domestică

Unul dintre factorii care influențează victimele în a nu raporta cazurile de violență domestică este mentalitatea, atitudinea tolerantă față de situațiile de violență. Încrederea scăzută în serviciile publice, de asemenea constituie un factor negativ care limitează raportarea cazurilor.

„Ce ne diferențiază pe noi ca români este toleranța față de fapte de violență domestică ” (Focus-grup, Reprezentant ONG)

Depășirea traumei de către victimele cu un nivel economic ridicat are șanse mult mai mici de a fi raportată statistic, întrucât acestea vor apela într-o pondere mai mare la servicii private de psihoterapie pe proprie cheltuială.

„Sunt foarte multe femei care cer ajutor în grupul social, grupul de prieteni, iar apoi nu mai raportează cazul de violență domestică. ”
(Respondent focus-grup, reprezentant DGASPC)

Principalul factor care influențează probabilitatea ca o victimă să facă dezvăluiri este nevoia acesteia de a depăși situația de fapt. În funcție de o serie de factori culturali, demografici și economici dezvăluirea are loc în fața apropiaților, a unui psiholog, a poliției sau asistenților sociali.

„Violenta domestică afectează toate păturile sociale, dar la noi ajung în special cazurile din familii cu un nivel economic scăzut.”
(Respondent focus-grup, reprezentant DGASPC)

Din analizele realizate a rezulta sezonalitatea cazurilor de violență, menționându-se că numărul cazurilor raportate se modifică în funcție de anotimp.

„Raportarea cazurilor de violență domestică este influențată de anotimp. Iarna apelează mai multe femei la servicii din sfera violenței domestice.” (Respondent focus-grup, Reprezentant DGASPC)

Explicația acestui fenomen constă în faptul că gradul de izolare al victimei cu agresorul variază în funcție de anotimp, iarna timpul petrecut împreună de către victimă și agresor crescând semnificativ.

Lacunele în materie de date sunt de o semnificative. Este posibil ca numărul cazurilor de violență domestică în toate formele sale să depășească cu mult numărul raportat.

O limită sistemică în parcursul înțelegerii fenomenului violenței domestice și de gen este dată de lipsa unor metodologii de lucru prin intermediul cărora datele obținute de diferite instituții să fie centralizate într-un mod integrat. Nu numai că datele oferite de instituții cu atribuții distincte nu sunt asemănătoare, dar conținutul acestora nu conferă o înțelegere holistică asupra fenomenelor violenței domestice și de gen. Principalul motiv pentru care nu putem extrage informații concludive din datele oficiale pe problematicile amintite este acela că datele colectate de instituții și raportate ulterior sunt în general limitate la numărarea cazurilor și eventual clasificarea acestora. În acest moment nu există o instituție care să raporteze informații de tip calitativ prin intermediul cărora victimele și poveștile acestora să fie înțelese.

Amploarea fenomenului violenței domestice și de gen nu este măsurabilă în totalitate, în acest moment, întrucât normalizarea anumitor forme de violență la nivelul percepției subiective atât a agresorilor cât și a victimelor ridică bariere inflexibile în drumul către raportarea faptelor. Exemple de subcategorii ale violenței domestice care au un grad de raportare nesemnificativ sunt: violența cibernetică, violența spirituală, violența psihologică și violența emoțională.

O potențială sursă de date care este insuficient exploatată în acest moment este cea a serviciilor medicale. Metodologiile de lucru din cadrul serviciilor de sănătate nu prevăd raportarea sistematică a cazurilor de violență domestică. Una dintre propunerile referitoare la remediarea acestei situații a fost aceea de a crea un mod de lucru prin care leziunile victimelor violenței domestice să fie documentate fotografic și transmise instituțiilor din sfera asistenței sociale, urmărind totodată procedurile necesare pentru protejarea datelor personale ale victimei.

Nivelul crescut de gravitate al incidentelor de violență domestică

Violența domestică are un caracter progresiv din punct de vedere al gravității, iar toleranța ridicată la violență poate determina victima să ia foarte târziu decizia separării de agresor.

„Violența fizică s-a întâmplat după căsătorie. Violență verbală a fost și înainte, moderată așa, nu alarmant, dar a fost și înainte.” (Interviu, Victimă violență domestică)

Astfel, cazurile de violență domestică raportate către Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului din România, au un nivel de gravitate ridicat. Din analize a rezultat faptul că, în general, victimele nu apelează la servicii de asistență socială decât atunci când violența fizică este manifestată repetat, cu un nivel al intensității crescut.

Conform informațiilor furnizate de personalul DGASPC, violența domestică și de gen se intensifică în timp. Primele acte de violență domestică sunt adesea de o intensitate scăzută, urmate de tentative de remediere. În schimb, după ce practica violenței ajunge un comportament obișnuit, intensitatea acesteia crește. Femeile care apelează la un ajutor din sfera asistenței sociale sunt adesea victime pe o perioadă prelungită. În multe dintre cazurile întâlnite în asistența socială, victimele cer ajutorul atunci când nu mai pot face față violenței fizice, repetate pe o perioadă îndelungată, manifestate asupra lor ori asupra copiilor lor.

În funcție de statutul social al victimei, vârstă, situația economică, valori și grad de integrare socială, timpul în care aceasta poate solicita ajutorul și formele de ajutor la care apelează, pot varia semnificativ.

Recidiva

Recidiva este adesea întâlnită în cazul violenței domestice și a celei sexuale. Există mai multe situații în care decizia victimei de a raporta cazul de violență domestică a alimentat recidiva din punctul de vedere al agresorului. De asemenea, conform informațiilor furnizate de

reprezentanții DGASPC-urilor, în general, raportarea violenței domestice nu se realizează în urma primelor acte violente, ci atunci când victima nu mai poate suporta ceea ce i se întâmplă.

Trebuie menționat, însă faptul, că este dificil să fie identificată o estimare în ceea ce privește victimizarea repetată în cazul violenței domestice în România. Prevalența și riscul de victimizare repetată pot varia în funcție de mai mulți factori, cum ar fi contextul social, cultural și economic, precum și alți factori individuali. Cu toate acestea, există anumiți factori care pot crește riscul unei victimizări repetate.

Experiența victimizării prin violență domestică și de gen poate conduce la desensibilizarea victimei și acceptarea fenomenului în viața de zi cu zi. Premisa de la care plecăm este aceea conform căreia, o femeie care nu a fost niciodată supusă unui act de violență domestică are șanse mai mici de a coabita cu agresorul decât o femeie care pe parcursul vieții a avut unul sau mai mulți agresivi în familie(membrii din familie, parteneri, soți etc.).

Riscul de revictimizare este foarte ridicat în cazul persoanelor dependente economic de agresor. În multe situații, agresorul nu permite victimei să obțină un loc de muncă invocând responsabilitățile familiale.

5. PRACTICI ȘI TENDINȚE ÎN PREVENIREA ȘI COMBATEREA VIOLENȚEI DOMESTICE

Oana Banu, Nicoleta Golai Vînătoru, Ionela Ionescu

Intervenția instituțiilor informale - familie, prieteni și comunitate

Decizia de a reclama o situație de violență domestică este una extrem de dificilă. Victima are în vedere mai multe aspecte, dintr-o perspectivă personală, dar și din experiența altor persoane de încredere. Acest pas este foarte important nu numai pentru siguranța victimei, dar și pentru a copiilor care ar putea de asemenea, să fie într-un risc. Fiecare caz de violență este special și trebuie tratat în mod individual. Persoanele apropiate pot contribui la prevenirea și rezolvarea incidentelor de violență domestică prin sprijinirea victimei de a se îndepărta de agresor. Cu toate acestea, capacitatea instituțiilor informale de a face față agresorilor, este limitată.

„Eu nu le-am spus, mi-era rușine pentru că în familie, în cercul de prieteni, nu mai auzisem de astfel de violențe și pe părinți am vrut să îi protejez, iar cu prietenii nu am avut atâta deschidere, încât să pot povesti.” (Respondent Interviu, victimă violența domestică)

„Agresorii, într-adevăr sunt cumva marginalizați dar în același timp există și un soi de teamă față de agresori a comunității respective, de aici și ideea de a-i îndepărta.” (Respondent Interviu, psiholog locuință protejată)

Există situații în care părintele matern anticipează riscul de apariție al situațiilor de violență și le îndeamnă pe victime să nu își asume angajamente cu potențialii agresori.

„A fost mama cea care m-a sfătuit, a vorbit cu mine sa nu mă mărit cu el că nu e de mine, dar eu nu am înțeles.” (Respondent interviu, victimă violență domestică)

În cazurile de violență domestică, sprijinul din partea familiei poate fi mai complex și ar putea însemna implicarea și a altor membri ai familiei extinse. Se adaugă liderii comunitari sau organizarea de intervenții și programe de prevenție a violenței domestice la nivelul comunității.

Intervenția formală în cazurile de violență domestică și de gen

Situația din România este descrisă în cadrul volumului „Asistența socială în România după 25 de ani: răspuns la problemele tranziției”, unde Bonea susține că: „rezultatele cercetării au scos în evidență ineficiența serviciilor de stat care furnizează tratamente victimelor violenței în relația de cuplu, precum și incapacitatea de a face față cererii mult prea mare de solicitări de ajutor, în comparație cu oferta și paleta principalelor pachete de servicii oferite. Multe victime se confruntă cu probleme mult prea complexe, cărora serviciile abilitate în acest sens nu le pot răspunde, cum ar fi: tratamentul de lungă durată psihologic și psihiatric; mai multe tipuri de terapii și consilieri de ordin social, educațional, vocațional și ludic. Astfel, multe beneficiare aleg să apeleze la familia de proveniență sau să revină la partenerul agresiv; în cazul în care în timpul șederii lor în centrul de primire și întrajutorare nu au reușit să-și găsească un loc de muncă și o locuință. Pentru toate victimele violenței care aleg să plece și să înceapă o nouă viață, departe de partenerul agresiv, se confruntă cu serioase dificultăți material-financiare și psihice”.¹¹

¹¹ Bonea Georgiana în Zamfir Elena, et. al (2015), Asistența socială în România după 25 de ani: răspuns la problemele tranziției - texte selectate

În afară de sistemul de servicii sociale, răspunsul instituțional la nevoile victimelor violenței domestice în România include sistemul de servicii de sănătate, sistemul de educație, sistemul de justiție penală și civilă, instituții pentru dreptul familiei, programe specifice pentru abordarea comportamentului infracțional etc.

În România, sistemul instituțional se confruntă cu probleme de finanțare și funcționează în multe cazuri reactiv. Capacitatea de prevenție a violenței domestice este profund limitată în societatea românească, dat fiind un cumul de factori care contribuie negativ la capacitatea instituțiilor de a preveni astfel de cazuri. Dintre acești factori amintim: parcursul educațional mai scurt din România față de media UE¹², calitatea mai slabă a serviciilor educaționale prin comparație cu vestul Europei, cultura patriarhală, marginalizarea și sărăcia.

Colaborarea instituțională dintre organizațiile publice și private în oferirea de servicii pentru victime și agresori a fost punctată de către experții intervievați, coordonarea acțiunilor actorilor instituționali fiind mai puțin menționată.

„Se lucrează acum la constituirea de echipe mobile, inclusiv la nivelul S.P.A.S-urilor, inclusiv la nivelul primăriilor, pentru că în momentul prezent doar D.G.A.S.P.C. asigură echipa mobilă [...] Toate instituțiile au obligativitatea de a se implica în fenomenul de violență domestică - inclusiv Inspectoratul Școlar Județean.” (Respondent interviu, reprezentant DGASPC)

„D.G.A.S.P.C. [...] și toate instituțiile, începând de la poliție, școli, spitale, medici de familie [...] noi colaborăm cu toate ONG-urile [...] care sunt în localitate, am încheiat și contracte de colaborare ca să găsim victime noi pe care putem să le ajutăm.” (Respondent interviu, psiholog DGASPC)

¹² Eurostat, (2021), Educational attainment statistics

Pentru situațiile de combatere a violenței domestice întâlnim intervențiile formale din partea sistemelor de sănătate, asistență socială și justiție. Serviciile de asistență socială pot include consiliere individuală și de grup, intervenții de criză, adăposturi pentru victimele violenței domestice și asistență în accesarea resurselor și a serviciilor necesare.

Cea mai bună modalitate prin care se pot oferi servicii și sprijin persoanelor victime ale violenței domestice, conform experților intervievați, face referire la: includerea în centre protejate, inclusiv centre de zi, accesul la servicii de sănătate și educație, mediu securizant pentru victima violenței domestice, planuri de reabilitare copil - victimă, consiliere.

„Da, îi includem și în centre, îi ajută foarte mult să meargă și la centrele de zi, unde beneficiază și de o masă caldă și de teme și de activități și de personal specializat.” (Respondent focus grup, psiholog DGASPC)

„(...)centre de zi în care să lași copiii și mama să se ducă la A Doua Șansă.”(Respondent interviu, consilier DGASPC)

„Cred că, în primul rând, mediul securizant, un spațiu în care să îl securizezi. [...] cum este să lași tu o casă în care ai muncit poate ani de zile și ai plecat de acolo? Poate nici n-ai apucat să pleci cu o bluză de schimb. Este perioada asta de acomodare, deci clar îți trebuie un spațiu unde să-l securizezi, consiliere.” (Respondent focus grup, consilier vocațional proiect Venus, DGASPC)

În general, experții din instituțiile care lucrează cu victimele violenței domestice au o înțelegere profundă a nevoilor acestor persoane și a complexității problemei violenței domestice și colaborează cu alte instituții care pot acoperi anumite servicii pe care ei nu le au. Împreună pot oferi suport emoțional, practic și juridic pentru a ajuta victimele să depășească traumele și să-și recâștige independența și siguranța. Cu toate acestea,

există lacune în sistemul de servicii și măsuri adresate intervenției în situații de violență domestică.

„În cadrul proiectului „Venus” serviciile sunt servicii de consiliere psihologică, servicii de consiliere vocațională, asistență și găzduire, servicii de asistență medicală realizată prin intermediul medicilor de familie. Din păcate, la nivelul locuinței nu avem un asistent medical, dar în momentul în care victima este plasată în locuință protejată, se ia legătura cu medicul de familie, se face o reînscrisoare, dacă nu este din județ medicul de familie și de cele mai multe ori apelăm la sprijinul Spitalului Județean pe zona medicală. Instruire și cunoașterea cadrului legislativ, adică ele știu unde să se adreseze. În perioada de acomodare sunt ajutate practic să treacă peste acele momente dificile. După care ele intră într-un curs firesc, un curs normal, se acomodează în locuință și primesc sprijinul nostru ori de câte ori întâmpină dificultăți.” (Respondent interviu, psiholog DGASPC)

Referitor la eficiența serviciilor oferite și a proiectelor destinate persoanelor victime ale violenței domestice, experții intervievați consideră că victimele care apelează la sprijin primesc suport specializat individualizat în funcție de situațiile particulare în care se regăsesc. Eficiența acestor servicii poate varia în funcție de nevoile și circumstanțele individuale ale victimelor. Se menține un nivel ridicat de birocratizare și asta poate afecta calitatea serviciilor oferite .

„(...)probabil că birocrăția la noi este foarte vastă și trebuie o mulțime de hârtii, rapoarte, și faptic ar fi mai potrivit să se pună accent mai mult pe munca cu beneficiarul, să fie ceva mai transparent, mai clar, mai simplu, mai la îndemână.” (Respondent interviu, reprezentant DGASPC)

Victima care hotărăște să părăsească relația cu abuzatorul urmează adesea aceiași pași. Apelarea la poliție, care are ca rezultat îndepărtarea

agresorului din domiciliu prin ordinul de protecție. Ulterior, apelarea la serviciile de sprijin din sfera asistenței sociale (de la nivelul autorităților publice sau a unor ONG) pentru părăsirea unui mediu periculos și căutarea unui adăpost sigur, obținerea de sprijin emoțional și psihologic prin consiliere psihologică și eventual vocațională.

Adeseori Poliția, atunci când este semnalată violența domestică, joacă un rol important, de start, în sprijinirea victimelor violenței domestice.

În procesul de sprijinire al victimelor violenței domestice de a depăși situația în care acestea se regăsesc este important să se formeze echipe multidisciplinare care converg spre scoaterea victimei (și a copiilor în special) din situația de risc și îndrumarea spre servicii individualizate pe care le pot accesa. Poliția are un rol esențial și este responsabilă direct în gestionarea și intervenția în cazurile de violență domestică, având atribuții specifice pentru a proteja victimele și pentru a asigura aplicarea legii.

„Toată echipa încercăm să-i ajutăm și cu copiii și la școli și la grădinițe și cu medicul de familie, îi îndrumăm peste tot, depinde de nevoia fiecăruia, încercăm tot timpul să le ajutăm din toate punctele de vedere. Cu bani puțini pentru că în acest proiect sunt incluse doar victimele, mamele, nu și copiii.” (Respondent interviu, psiholog DGASPC)

„Cred că ține foarte mult și de factorul uman, și de persoanele care se implică în acest proces de aplicare a legii, cât de bine cunosc actele normative. [...] Poliția este direct responsabilă, cel puțin pe zona violenței în familie, [...] ei trebuie să vină în întâmpinarea tuturor prin informare, pentru ei se deplasează cel mai des și ar trebui să cunoască (...) Cred că mai degrabă necunoașterea actului normativ este un factor care împiedică punerea în aplicare.” (Respondent interviu, asistent social DGASPC)

În procesul de sprijinire al victimei violenței domestice se face o identificare a nevoilor, plecând de la nevoile de bază (îmbrăcăminte,

încălțăminte, hrană, locuință, căldură) până la oferirea serviciilor integrate, care acoperă întreaga paletă de nevoi (evaluare inițială, evaluarea copiilor din familie și a situațiilor școlare ale acestora, plan de reabilitare copil - victimă).

„Victima pleacă cu ce are pe ea. [...] Îți dai seama care sunt nevoile lor imediate și apoi încerci să o repui pe un drum al normalității. [...] Se înscriu copii la școală aici în vecinătatea locuinței, se face reînscrierea la medic, obținerea vaccinărilor, analize medicale și multe altele. Până la identificarea unui loc de muncă.” (Respondent focus grup, consilier vocațional DGASPC)

„ Pentru copilul victimă se realizează și un plan de reabilitare copil - victimă. Așa se și numește, în care noi stabilim obiective atât pentru copii, la fel cum stabilim pentru victima mama, de reînscriere la școală, reluarea activităților, suport psihologic, sprijin, analize medicale.” (Respondent focus grup, asistent social DGASPC)

„ În general, din ce am observat noi, depinde și de resursele personale ale fiecărei persoane, în maxim 6 luni de zile ele pot intra într-o normalitate. Ele pot deveni ... stăpâne pe ele, să poată să-și pună în aplicare planurile de viitor și să înceapă o altă viață. Au fost cazuri în care chiar au reușit. [...]” (Respondent focus grup, consilier vocațional proiect Venus, DGASPC)

Exista cazuri în care, după ce pleacă din centrele/ locuințele protejate, victimele se întorc în familie alături de agresor. Motivațiile pentru acest fapt sunt variate, cele mai multe victime sunt atașate emoțional de partenerul agresor, nu au încredere că pot conviețui în afara mediului familial - aceasta fiind una dintre principalele cauze care stau la baza deciziei de a se întoarce de unde au plecat. Deciziile victimei pot fi influențate și de manipulare emoțională, intimidare sau alte forme de control coercitiv exercitate de agresor.

Sistemul de servicii sociale

Potrivit articolului 10 din HG 797/2017, în domeniul prevenirii și combaterii violenței domestice, Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului îndeplinește următoarele atribuții principale:

- asigură măsurile necesare pentru realizarea activităților de prevenire și combatere a violenței domestice, precum și pentru acordarea serviciilor destinate victimelor violenței domestice și agresorilor familiari;
- monitorizează măsurile necesare pentru realizarea activităților de prevenire și combatere a violenței domestice, precum și pentru acordarea serviciilor destinate victimelor violenței domestice și agresorilor familiari;
- dezvoltă parteneriate și colaborează cu organizații neguvernamentale și cu alți reprezentanți ai societății civile în vederea acordării și diversificării serviciilor destinate prevenirii și combaterii violenței domestice;
- fundamentează și propune consiliului județean, respectiv consiliului local al sectorului municipiului București înființarea, finanțarea, respectiv cofinanțarea instituțiilor publice care oferă servicii destinate prevenirii și combaterii violenței domestice;
- sprijină și dezvoltă un sistem de informare și de consultanță accesibil persoanelor victime ale violenței domestice, în vederea exercitării tuturor drepturilor prevăzute de actele normative în vigoare;
- monitorizează cazurile de violență domestică din unitatea administrativ-teritorială în care funcționează;
- identifică situații de risc pentru părțile implicate în situații de violență domestică și îndrumă părțile către servicii de specialitate/mediere;

- realizează la nivel județean, respectiv la nivelul sectoarelor municipiului București, baza de date privind cazurile de violență domestică și raportează trimestrial aceste date către Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați.

În context național dezvoltarea serviciilor sociale sugerează o concentrare în orașele reședință de județ, motiv pentru care, victimele violenței domestice din mediul rural întâmpină dificultăți majore în accesarea serviciilor. Aceste aspecte au fost confirmate pe parcursul focus-grupurilor realizate la nivel național.

ONG-urile au un rol esențial în completarea serviciilor furnizate de serviciile publice. Adesea, membri comunităților marginalizate sau defavorizate au mai multă încredere în ONG-uri decât în instituțiile locale, unde se pot confrunța cu birocrăție și uneori cu discriminare, fie ea doar la stadiu de percepție sau chiar reală. Experiențele directe cu cei mai vulnerabili dintre beneficiarii mediului non-guvernamental pot oferi o perspectivă nouă și cu un grad de flexibilitate în metodologia de lucru mult mai mare decât în cazul instituțiilor publice. În multe situații, asistența socială destinată victimelor violenței domestice este limitată din motive de finanțare precară și mai ales din concentrarea serviciilor publice la nivelul reședinței de județ.

Din aceste cauze, comunitățile cele mai vulnerabile rămân adesea slab acoperite de serviciile publice de asistență socială, iar singura soluție pentru victimele violenței domestice este aceea de a beneficia de serviciile sectorului non-guvernamental.

O abordare integrată care implică coordonarea și colaborarea între diferite organizații și furnizori de servicii poate fi deosebit de utilă pentru a asigura un sprijin cuprinzător și eficient pentru persoanele victime ale violenței domestice.

Servicii comunitare de informare și consiliere

Depășirea situațiilor de criză necesită în multe cazuri asistență competentă și un set de servicii integrate pentru victimele violenței domestice. Prima nevoie a victimei violenței domestice este cea de informare.

Conform platformei „Servicii Comunitare Integrate” pusă la dispoziție de Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Sănătății și Ministerul Educației Naționale activitățile eligibile pentru instituțiile comunitare de asistență socială în sfera violenței domestice sunt:

- informare și consiliere: privesc drepturile sociale, prevenirea și combaterea unor comportamente care pot conduce la creșterea riscului de excluziune socială (violența în familie, traficul de persoane, delincvență ș.a., precum și măsurile de sprijin în vederea facilitării integrării/reintegrării sociale și inserției/reinserției familiale a categoriilor de persoane defavorizate;
- consiliere psihologică, precum și, după caz, terapii de specialitate.¹³

Astfel de servicii sunt necesare, în primul rând, în comunitățile cu o prevalență ridicată a violenței domestice. La nivel județean putem spune că, un județ precum Constanța are o nevoie mai mare, decât restul țării, de astfel de servicii comunitare, incidența cazurilor de violență domestică fiind semnificativ mai mare în acest județ.¹⁴

Consilierea psihologică nu poate fi suficientă în contextul în care victima este dependentă economic de agresor, de aici rezultă importanța serviciilor de consiliere vocațională.

Servicii de protecție a copilului

Accesarea serviciilor pentru protecția copilului de către mamele victime ale violenței domestice reprezintă un subiect sensibil. Literatura de

¹³ Ministerul Muncii și Protecției Sociale (2022), Proiectul Servicii Comunitare

¹⁴ ANES (2019), Studiu Național Privind Violența Domestică – Semestrul I 2019

specialitate scoate în evidență o temere justificată a mamelor care raportează un caz de violență domestică și anume teama de a nu fi separate de copiii lor¹⁵. Conflictul apare în momentul în care asistenții sociali solicită victimei separarea de agresor sau amenință cu pierderea custodiei copilului. Astfel subraportarea cazurilor de violență domestică poate fi considerată o realitate la nivel global. În România, sistemul are o procedură care la nivel teoretic reduce subraportarea cazurilor din teama separării copilului de mamă, însă în realitate situația este mai complexă.

Dacă luăm în considerare intersecționalitatea, este probabil, ca o mamă, de etnie romă din mediul rural și cu un grad de școlarizare scăzut, să se simtă mai expusă riscului de a-i fi luați copiii din cauza soțului abuziv decât o mamă de naționalitate română cu studii superioare din urbanul mare.

Stigmatizarea mamelor care nu reușesc să își protejeze copiii de situații violente în interiorul familiei este mai mare decât cea existentă asupra bărbaților care comit respectivele fapte. Percepția asupra bărbaților violenți poate fi aceea că, în ciuda incapacității de a fi soți buni, pot în continuare să fie tați buni, atunci când violența nu este îndreptată asupra copilului. Presiunea de a veghea la bunăstarea copilului este în general mai mare pentru mame, în contextul culturii de gen contemporane.¹⁶

Locuințe protejate

Persoanele fără adăpost pot beneficia de mai multe tipuri de servicii și prestații. Primirea în spații rezidențiale administrate de DGASPC-uri și prestații materiale precum ajutorul de chirie, la care se alătură ajutorul de încălzire, contribuie la diminuarea riscului de a rămâne fără adăpost.

În cazul mamelor victime ale violenței domestice există centre ale căror adrese sunt protejate și inaccesibile publicului larg, unde acestea pot

¹⁵ Douglas, H., & Walsh, T. (2010). Mothers, Domestic Violence, and Child Protection. Violence Against Women

¹⁶ Douglas, H., & Walsh, T. (2010). Mothers, Domestic Violence, and Child Protection. Violence Against Women

merge alături de copiii lor pentru a fi în siguranță față de agresor. Motivul pentru care numărul de cereri pentru aceste centre este mic, are legătură cu procedura ordinului de protecție. Prin ordinul de protecție, agresorul este îndepărtat de la domiciliu, situație din care rezultă faptul că doar atunci când vorbim de agresori foarte periculoși sau care au săvârșit alte fapte penale, victimele preferă aceste centre rezidențiale.

Serviciile oferite de locuințele protejate sunt extrem de importante pentru recuperarea victimei, suplimentarea locurilor în astfel de locuințe ar fi una din principalele metode de protecție, întrucât în aceste locuințe victimele se simt în siguranță. Ordinele de protecție nu le conferă siguranța pe care o oferă o locuință protejată. Uneori, obținerea unui ordin de protecție este pasul necesar pentru a proteja victima, iar aceasta poate continua să locuiască în propria locuință sau să găsească alternative de locuire temporară. În alte cazuri, în special atunci când există un risc ridicat de agresiune continuă sau când victimelor le lipsește suportul și resursele necesare, o locuință protejată poate fi cea mai indicată opțiune. Este important să menționăm că aceste două măsuri nu sunt exclusive una față de cealaltă și pot fi utilizate în mod complementar. Obținerea unui ordin de protecție poate oferi protecție juridică, iar locuința protejată poate oferi un adăpost sigur și sprijin suplimentar victimelor. În cele mai multe situații, o abordare integrată care combină ambele măsuri poate oferi un nivel mai mare de protecție și sprijin pentru victimele violenței domestice.

„Găzduirea în centrul protejat și în locuința protejată, pentru că altfel am putut să stau departe de agresor. Eu nu am cerut să fie evacuat din locuință de teamă să nu își încalce ordinul de protecție și să fiu supusă unei crime, sau altceva. Și această locuință protejată, practic, m-a ferit de el.” (victima violenței domestice în locuință protejată, București)

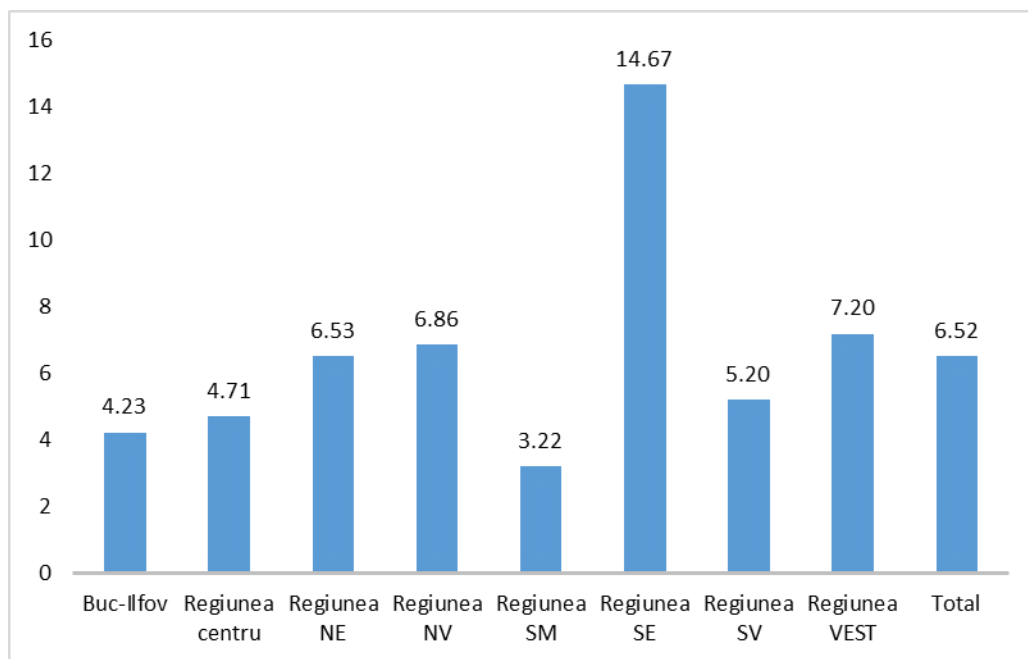
Centrele au evoluat de-a lungul anilor în scopul oferirii unei game largi de servicii, inclusiv consiliere, informații, adăpost temporar, asistență juridică

și sprijin în dezvoltarea unui plan de siguranță, consiliere vocațională, acompaniament pentru accesarea unor servicii externe domeniului social, integrare pe piața muncii.

„Poate la ele acasă n-au avut o mașină de spălat. Poate n-au avut un aragaz unde să-și facă de mâncare. Aicea le preluam și le arătam pas cu pas ce au nevoie, cum să facă lucrurile, cum să facă o curățenie, cum să folosească mașina de spălat, cum să aibă o viață mai bună.” (Respondent focus grup, Consilier DGASPC)

Situația raportată de DGASPC-uri

Grafic 17. Rata violenței domestice la 10000 de locuitori (total, 2021)

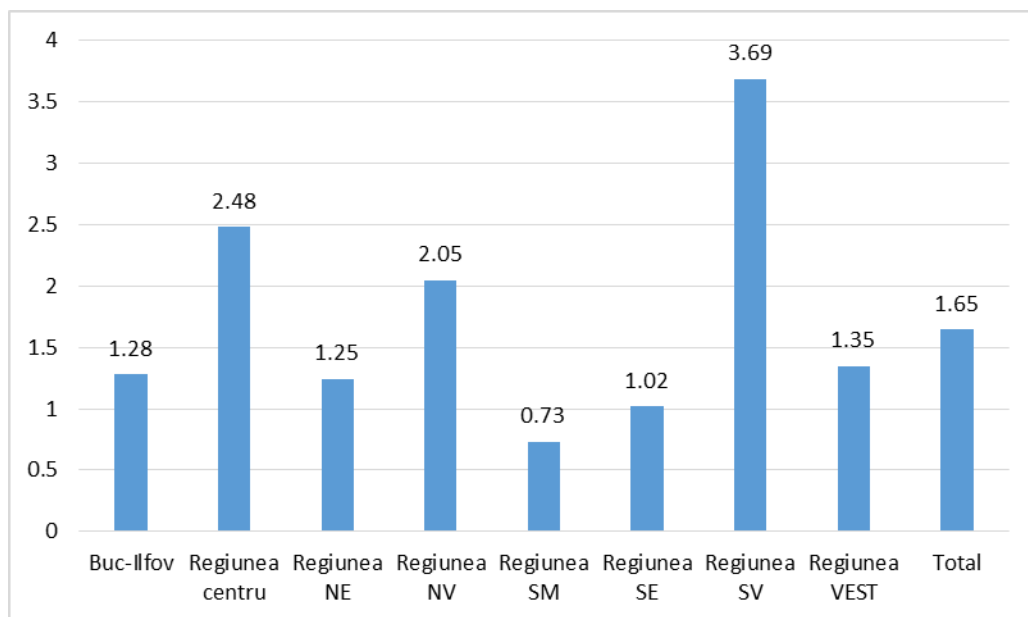

Sursa: Baza de date ANES-2023.

Rata violenței domestice, măsurată după numărul cazurilor înregistrate de DGASPC, include violența asupra minorilor, scoate în evidență Regiunea Sud-Est cu o pondere ridicată. Ratele sunt însă, mici. Prin comparație, în

Anglia, rata ar fi de 30 la mia de locuitori, adică de peste 40 de ori mai mult, ceea ce ne poate face să ne gândim la faptul că multe cazuri nu ajung la DGASPC. (<https://www.gateshead.gov.uk/article/25480/Impacts-of-violence-and-abuse>)

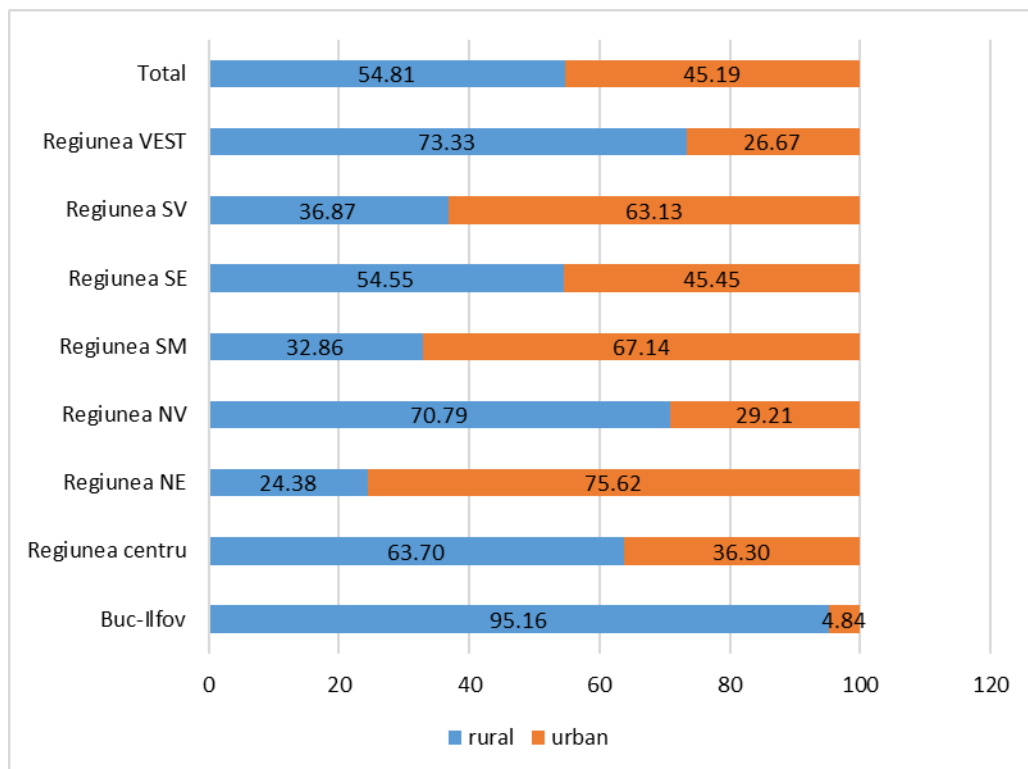
Grafic 18. Rata violenței domestice (adulți) la 10000 de locuitori (2021)

Sursa: Baza de date ANES-2023.

Dacă ne concentrăm doar pe violența domestică din rândul adulților-victime, ratele scad substanțial, în special cele din Regiunea Sud-Est. Ratele rămân în continuare însă de circa 10 ori mai mici decât cele raportate de Institutul Național de Statistică din Spania (https://www.ine.es/en/prensa/evdvg_2021_en.pdf), cea mai la îndemână explicație fiind probabil tot o subraportare.

Grafic 19. Victime pe medii de rezidență (procente, 2021)

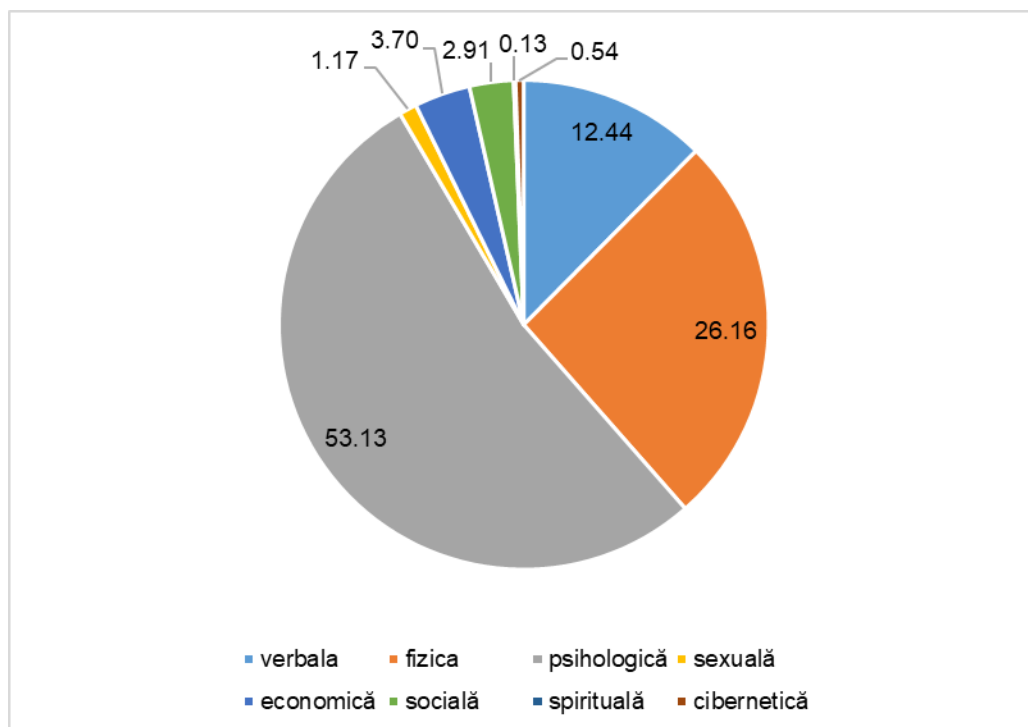

Sursa: Baza de date ANES-2023

Marea majoritate a victimelor sunt din mediul rural, exceptând evident regiunea București-Ilfov, care este una urbană prin natura sa. Regiunile mai puternic dezvoltate (Vest, Centru, Nord-Vest) au rate mai mari ale violenței domestice la adulți în urban. Acest aspect este doar parțial explicabil printr-o urbanizare mai pronunțată, fiind cazul regiunii de Vest (63%) dar nu și a celei de Centru de exemplu, născând anumite întrebări și nevoia de răspuns prin studii aprofundate. Urbanul transilvănean a fost masiv populat cu persoane din rural, în epoca socialistă, putând conduce la o cultură mai patriarhală, sau poate fi diametral opus, dezvoltarea din zonă ducând la o conștientizare și raportare mai bună a violenței. Prin contrast,

Moldova, Oltenia, printre regiunile mai puțin dezvoltate economic, au ca victime mai ales persoane din mediul rural.

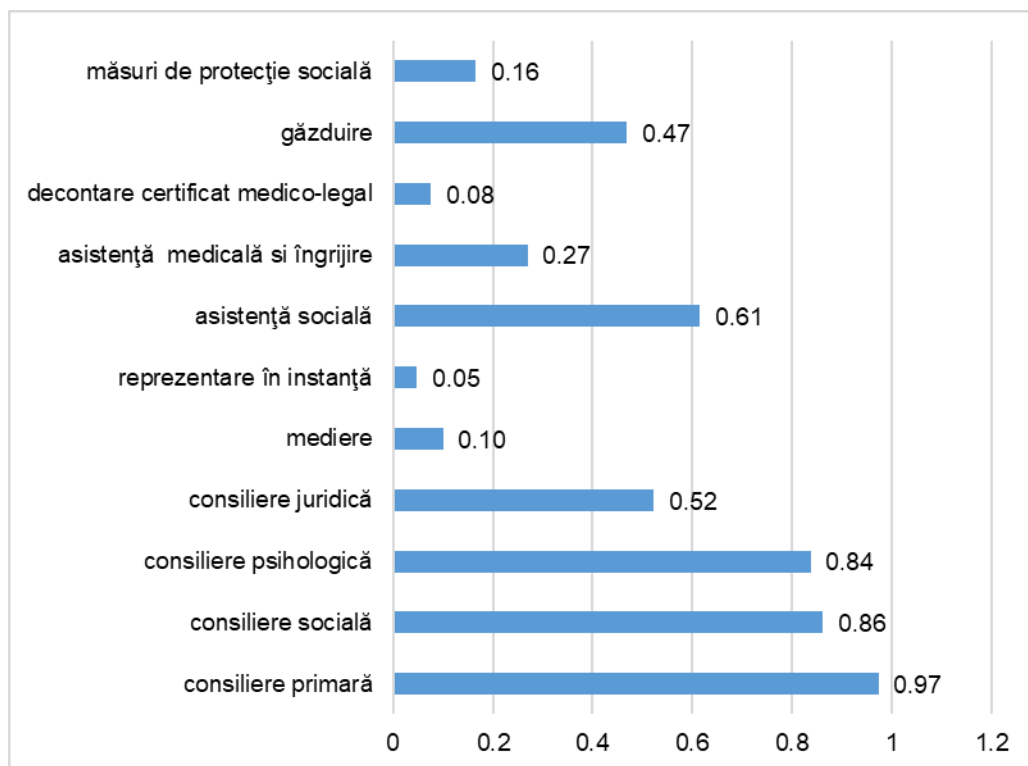
Grafic 20. Tipurile de violență (procente, 2021)

Sursa: Baza de date ANES-2023.

Majoritatea situațiilor de violență sunt consemnate de DGASPC-uri drept violență psihologică, peste jumătate, apoi fizică și verbală. Celelalte sunt ne semnificative, din nou, un indiciu asupra faptului că doar cele mai grave cazuri sunt raportate.

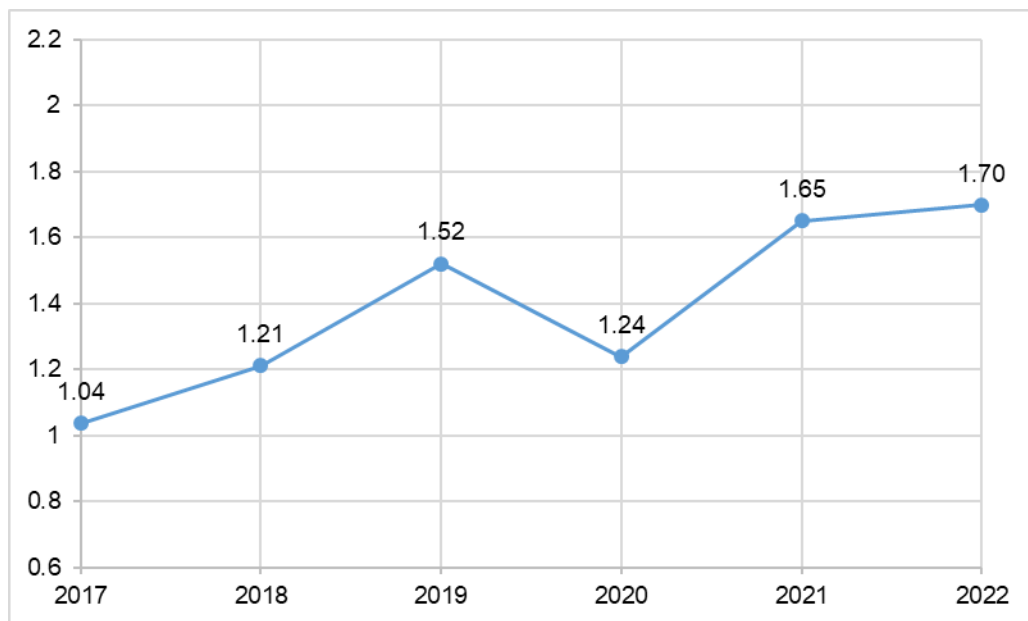
Grafic 21. Raportul dintre numărul de servicii oferite victimelor și numărul de victime (2021), 1 => numărul de servicii oferite este egal cu numărul de victime

Sursa: Baza de date ANES-2023.

Raportul dintre numărul de servicii și victime oferă o imagine asupra intensității serviciilor, deși nu toate victimele au beneficiat neapărat de aceste servicii, iar unele au beneficiat de mai multe ori. Cele mai populare servicii oferite sunt consilierea primară, socială, psihologică, urmate de asistența socială, găzduire și consilierea juridică. Decontarea certificatului medico-legal s-a făcut în relație cu numărul de victime ale violenței fizice, însă acesta putem observa că nu este un serviciu oferit prea des.

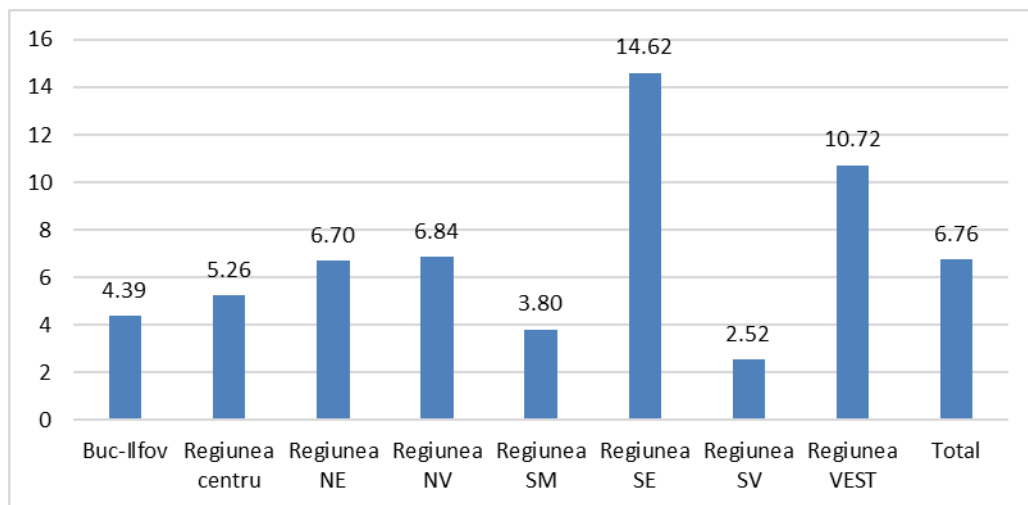
Grafic 22. Rata violenței domestice (2017-2022, adulți) la 10000 de locuitori pe ani

Sursa: Baza de date ANES-2023.

Rata violenței domestice raportate la DGASPC-uri a crescut considerabil în timpul pandemiei, ceea ce concordă cu datele extrase din interviuri cu angajații din aceste instituții. Panta era însă pe un trend ascendent de dinainte, și fenomenul ar putea să aibă legătură cu o mai bună încredere în instituție, cu o raportare mai bună și o conștientizare mai amplă a gravității fenomenului în rândul populației.

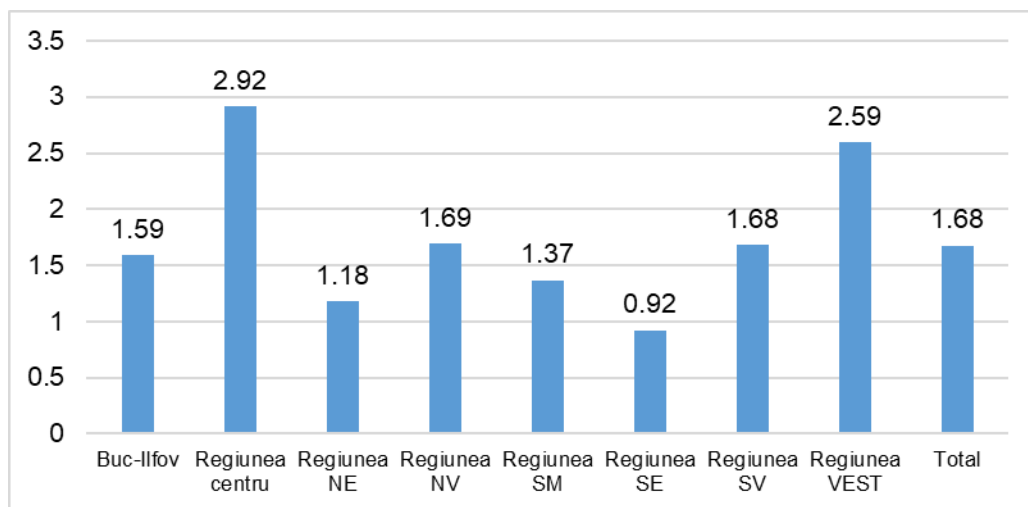
Grafic 23. Rata violenței domestice la 10000 de locuitori pe regiuni (2022)

Sursa: Baza de date ANES-2023.

În anul 2022 se conturează o mai amplă intensitate a violenței/raportării în Regiunea de Sud-Est, însă majoritatea este datorată violenței asupra minorilor.

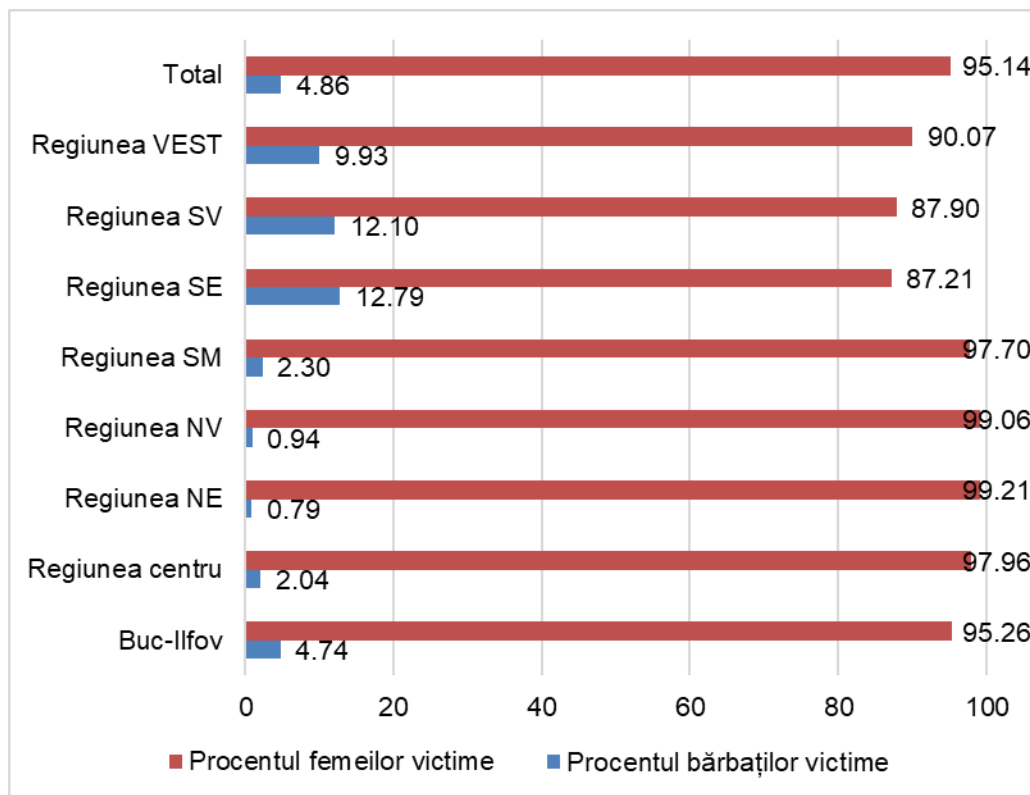
Grafic 24. Rata violenței domestice (aduți) la 10000 de locuitori (2022)

Sursa: Baza de date ANES-2023.

După cum observăm, dacă ne limităm la violența domestică la adulți ratele scad considerabil. Se mențin în continuare mult sub nivelul din alte țări europene, probabil datorită fenomenului subraportării. Ratele sunt mai mari în Regiunea Centru și Vest, regiuni în general mai dezvoltate.

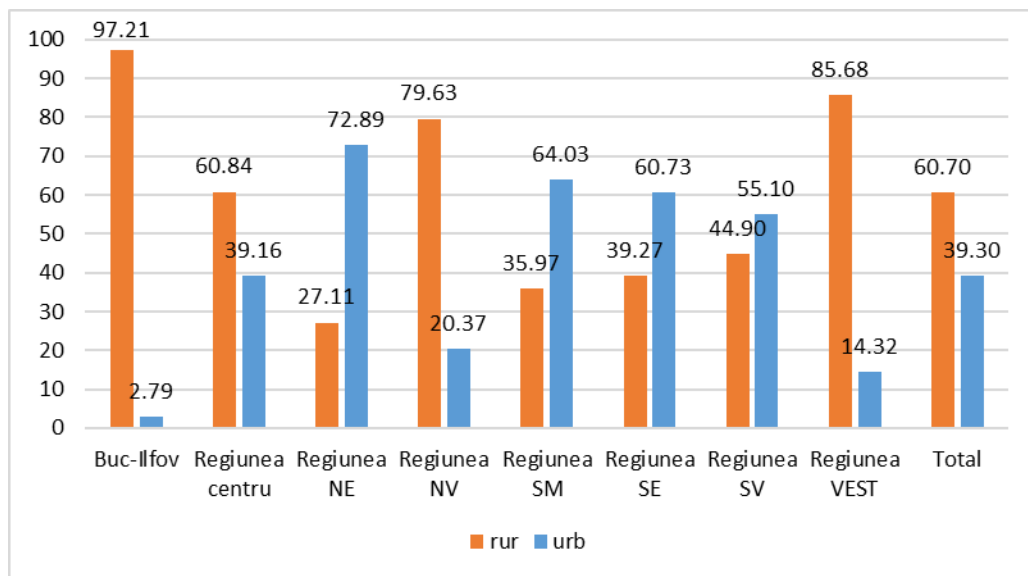
Grafic 25. Ponderea victimelor pe sexe

Sursa: Baza de date ANES-2023.

Marea majoritate a victimelor sunt femei, însă regiunile de Sud-Vest și Sud-Est au o pondere mult mai mare a bărbaților victime decât în alte regiuni. Fenomenul bărbaților-victime care trec pragurile DGASPC-urilor este ca și inexistent în Nord-Vest și Nord-Est, însă peste 12% din victime sunt bărbați în Sud-Vest și Sud-Est.

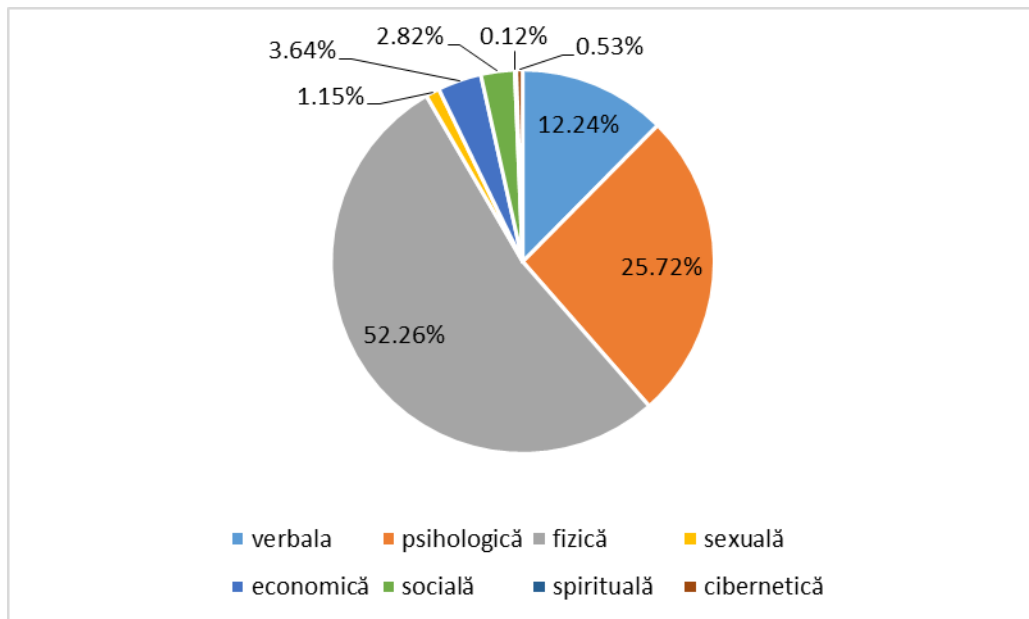
Grafic 26. Ponderea victimelor pe mediul de rezidență (procente, 2022)

Sursa: Baza de date ANES-2023.

Ponderea mare a victimelor violenței domestice, pe medii de rezidență, este în general în rural însă există o mare diferență între regiuni. Regiunile Sud-Muntenia, Sud-Est, Sud-Vest și Nord-Est au rate mai mari ale victimelor în mediul urban. Aceste regiuni au și un grad de dezvoltare economică ceva mai redus, având, conform INS, sub 50000 de lei/capita PIB, în timp ce celelalte au peste.

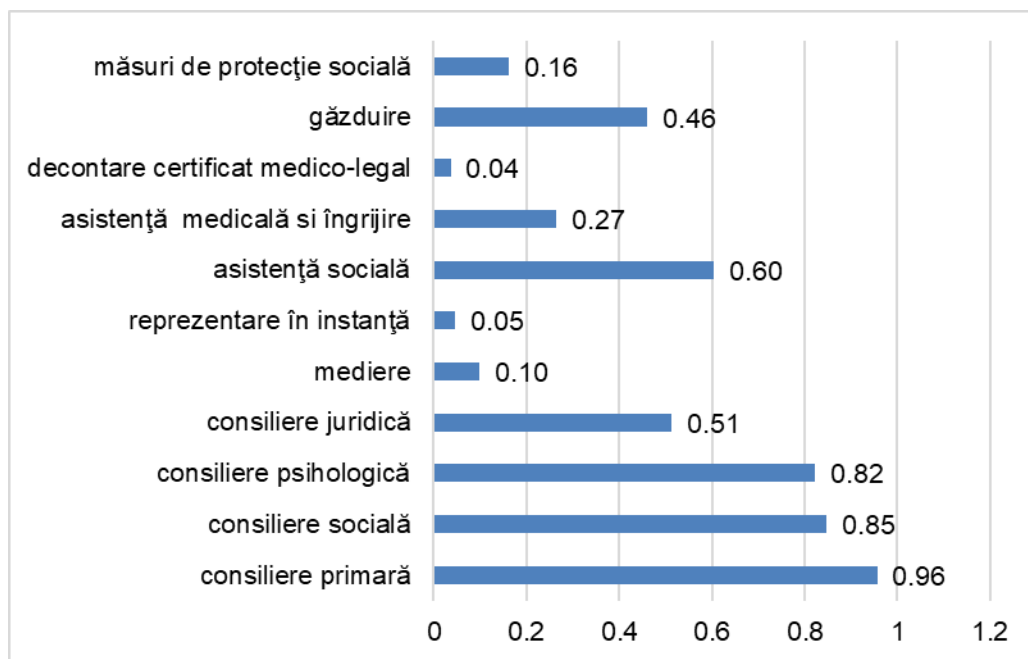
Grafic 27. Tipurile de violență (procente, 2022)

Sursa: Baza de date ANES-2023.

Violența principală este de departe cea fizică, apoi cea psihologică și cea verbală, semn că doar cele mai grave cazuri tind să ajungă la apelat DGASPC-urile.

Grafic 28. Raportul dintre numărul de servicii oferite victimelor și numărul de victime (2022), 1 => numărul de servicii oferite este egal cu numărul de victime

Sursa: Baza de date ANES-2023.

Cele mai des servicii oferite sunt consilierea primară, socială, psihologică, la care se adaugă asistența socială, găzduire și consilierea juridică.

Servicii de consiliere vocațională

Experții intervievați au menționat și acțiuni concrete adresate victimelor violenței domestice, prin care se pune accentul pe componenta de integrare pe piața muncii, cum ar fi ședințe de consiliere vocațională pentru orientarea în carieră, sau bursa locurilor de muncă.

"Avem contract cu AJOFM-ul, care trimite în fiecare săptămână posturile vacante, cursuri de formare profesională, cred că ar trebui să existe mai multe astfel de programe gratuite pentru victime" (Respondent focus grup, DGASPC)

Conform datelor obținute din studiu, inserția pe piața muncii a victimelor violenței domestice (în multe cazuri, acestea fiind dependente economic de agresor) este anevoioasă. Adesea, persoanele, victimele violenței domestice, care apelează la servicii de consiliere vocațională nu dețin calificări sau experiență profesională relevantă, iar salarizarea defectuoasă reprezintă o altă barieră în obținerea unui loc de muncă pentru victimele violenței domestice.

Programe pentru abordarea comportamentului infracțional

Problema violenței domestice poate fi rezolvată eficient doar dacă sunt adresate ambele părți ale relației victimă-agresor. La nivel național, se observă o tendință de orientare unidirecțională către victimă. Deși această abordare contribuie, în unele cazuri, la diminuarea magnitudinii problemei prin securizarea victimelor și accesul la un cadru de susținere, de cele mai multe ori este insuficientă, deoarece comportamentul violent al agresorilor este improbabil să se schimbe fără intervenții exterioare, structurate și obligatorii¹⁷.

În unele cazuri, marginalizarea/stigmatizarea agresorului arată faptul că nu se tolerează acest fenomen.

„Când familiile se ceartă acasă, societatea tinde să-I marginalizeze, sau mai mult să-I arate cu degetul, ceea ce din nou nu este în regulă. Aș putea să spun că sunt intoleranți, nici nu tolerează, nici nu se implică, nu iau măsuri.” (reprezentant locuință protejată Venus – DGASPC)

¹⁷ <https://www.osspsc.eu/app/>

Marginalizarea agresorilor violenței domestice poate avea consecințe importante în gestionarea și prevenirea acestui fenomen. Este important ca problema să fie abordată într-un mod echilibrat, în care responsabilitatea agresorului să fie asumată, dar fără a-l izola și marginaliza complet. Importanța reabilitării agresorilor este subliniată ca fiind o componentă cheie în orice inițiativă împotriva violenței de gen și în convenția de la Istanbul.¹⁸

În ceea ce privește intervențiile pentru agresorii violenței domestice, experții precizează că există anumite opțiuni și programe care oferă sprijin, consiliere și asistență prin măsuri de specialitate și pot ajuta la prevenirea comportamentului abuziv și la promovarea relațiilor sănătoase și respectuoase.

Unul dintre serviciile menționate de experți ca fiind esențial pentru agresori este consilierea psihologică. Consilierea psihologică pentru agresori în cazul violenței domestice are o abordare complexă și delicată.

Deși majoritatea serviciilor se concentrează pe sprijinirea victimelor, există unele programe și intervenții care abordează și problema comportamentului agresiv și oferă suport pentru agresori în vederea schimbării comportamentului lor abuziv.

Principala nevoie de servicii, care ne-a fost semnalată în cadrul tuturor focus grupurilor realizate, este aceea pentru servicii sociale adresate agresorilor în cazurile de violență domestică. La nivel național, numărul centrelor și al serviciilor acreditate pentru această categorie socială este nesemnificativ. Serviciile destinate agresorilor pot fi utile în vederea prevenției recidivei și a diminuării gravității acțiunilor săvârșite, precum și în situațiile în care victima este dependentă economic de agresor, nu deține calificări și are un nivel educațional scăzut. În astfel de situații, separarea

¹⁸ Levell, J. Healy, J. Cole, T. Harvey, O. Pritchard, C. (2021). Report of the 2nd work package "Time for Change: Evidence Based research for new practice approaches" of the European project "The Other Side of the Story: Perpetrators in Change"

victimei de agresor are efecte negative asupra copiilor pe care aceasta îi are în grijă.

„Cred că e important ca serviciile pentru agresori să pună accent pe responsabilizare și reeducare în ce privește relaționarea. Altfel ele riscă să întărească tocmai convingerile pe care se bazează comportamentul violent al agresorilor.” (Respondent focus-grup, reprezentant ONG)

Proiectul The Other Side of the Story: Perpetrators in Change (OSSPC), implementat de Asociația pentru Prevenirea și Tratarea Violentei în Familie - APHVF, Cipru în calitate de coordonator și partenerii săi, Universitatea Bournemouth (BU) - Regatul Unit, Centro di Ascolto Uomini Maltrattanti Onlus - CAM, Italia, Uniunea Asociațiilor Femeilor al Prefecturii Heraklion (UWAH), Grecia, European Knowledge Spot, Grecia și Direcția de Servicii Sociale și Medicale (DASM), Cluj-Napoca, desfășurat în perioada 01.05.2020-30.04.2022, a avut scopul de a preveni perpetuarea violenței și abuzului domestic (DVA) și de a schimba modelele comportamentale violente prin creșterea abilităților profesioniștilor din domeniu în a-i învăța pe agresori să adopte un comportament non-violent în relațiile interpersonale și să înțeleagă impactul violenței domestice asupra victimelor violenței domestice, asupra lor, a familiei lor și asupra comunității locale¹⁹. În cadrul acestui proiect au fost identificate programe de sprijin pentru agresorii familiari în cele cinci țări participante: Regatul Unit, România, Italia, Cipru și Grecia.²⁰

¹⁹ Levell, J. Healy, J. Cole, T. Harvey, O. Pritchard, C. (2021). Report of the 2nd work package “Time for Change: Evidence Based research for new practice approaches” of the European project “The Other Side of the Story: Perpetrators in Change”

²⁰ Sinteza Raportului Transnațional „Timpul schimbării: Cercetări bazate pe dovezi pentru noi abordări”, din cadrul proiectului european “The Other Side of the Story: Perpetrators in Change”

În cadrul proiectului OSSPC s-a desfășurat „Programul de intervenție asupra agresorilor adresat profesioniștilor” care a constatat în trei direcții de dezvoltare:

1. Dezvoltarea de standarde minime pentru programele de schimbare comportamentală a agresorilor familiari;
2. Desfășurarea unor sesiuni de formare pe baza unei metodologii pentru consolidarea capacităților soi a unor materiale de formare pentru profesioniștii din prima linie.²¹

Sinteza raportului transnațional „Timpul schimbării: Cercetări bazate pe dovezi pentru noi abordări” din cadrul proiectului european OSSPC identifică faptul că profesioniștii care lucrează cu agresori se confruntă frecvent cu negarea responsabilității, minimalizarea acțiunilor și justificarea comportamentului de către aceștia.²²

„Cred că legislația ar trebui să introducă pentru agresor obligația de a beneficia de ședințe de consiliere psihologică [...] El are un comportament distructiv. Acel comportament trebuie stins, pentru că el va perpetua acest comportament, nu cu doamna cu care a fost în relație, dar va intra în relație cu o altă doamnă. Și la început ei se prezintă ca fiind cei mai buni, manierați, frumoși, deștepți, prezentabili. Știți cum creează așa, cărămidă cu cărămidă, un zid în jurul victimei, o îndepărtează de prieteni, de cunoștințe, o face dependentă financiar, îi îngrădește sfera profesională, sfera relațională, după care începe să apară agresiunea.” (Respondent focus grup, reprezentant DGASPC)

Întrucât nivelul de acces al victimelor violenței domestice și de gen la servicii specifice în acest domeniu este mai scăzut în mediul rural, aici

²¹https://www.osspec.eu/app/sites/default/files/inline-files/Newsletter_%20nr._4_OSSPC_RO.pdf

²²https://www.osspec.eu/app/sites/default/files/inline-files/Newsletter_%20nr._4_OSSPC_RO.pdf

agresorii sunt mai "tolerați". Comportamentul agresiv al persoanelor din mediul rural pot fi motivat de o varietate de factori, dar în multe cazuri, sunt legate de aspecte culturale și sociale din aceste zone.

„Dacă în mediul rural sunt mai tolerați, eu zic că în mediul urban începe să fie din ce în ce mai puțin tolerați. Dar, pe de altă parte, din punctul meu de vedere, sunt și agresorii niște victime la rândul lor, în sensul că ori au preluat modelul din familie, ori din diferite alte cauze.” (Respondent interviu, reprezentant DGASPC)

Sistemul de sănătate

În multe cazuri serviciile medicale și de sănătate constituie una dintre primele forme de ajutor pe care victima domestice și de gen le primește din partea instituțiilor publice. După îndepărtarea agresorului, victima poate avea nevoie de servicii medicale sau de sănătate. Din această cauză, se impun cursuri, formări sau curricula universitară pe problematica violenței domestice pentru personalul medical. Limitarea stigmatului asociat statusului de victimă trebuie să fie o prioritate în spitale și clinici. Cu toate acestea nu putem vorbi despre o literatură de specialitate consolidată, în România, pe subiectul violenței domestice în raport cu sistemul medical.

Rezultatele cercetării doctorale demarate de medicul Isailă Oana-Maria în cadrul lucrării doctorale susținută la UMFCD includ următoarele informații despre victimele violenței domestice:

- Majoritatea victimelor violenței domestice și de gen care s-au adresat la cerere medicului legist au fost femeile în jurul vârstei de 40 de ani. De asemenea, persoanele din categoria vârstelor extreme au fost mai frecvent victime ale acestui fenomen.
- Per ansamblu, adresabilitatea victimelor violenței domestice și de gen la serviciile medicale a fost scăzută și tardivă.

- Majoritatea victimelor omuciderilor în contextul violenței domestice și de gen au fost femei, și fapta a fost comisă în locuința comună victimă-agresor.²³

Sistemul de educație

Intervențiile din cadrul sistemului de educație pot fi considerate soluții pentru limitarea perpetuării ciclului violenței domestice intergeneraționale. Accesul la servicii educaționale de calitate poate preveni factorii care contribuie la violența domestică. Printre acești factori reamintim sărăcia, consumul excesiv de alcool, considerarea violenței o soluție sau căsătoriile timpurii. Rolul socializării secundare care se realizează la nivelul școlii, este unul foarte important deoarece contribuie la depășirea limitelor asociate educației pe care o au părinții sau a calității serviciilor educaționale. Cu toate acestea, în comunitățile marginalizate, colectivitățile de elevi sunt formate adesea din copii cu un status social similar, ai căror părinți fac parte din aceeași clasă socială.

România are cea mai mică pondere a populației cu educație terțiară din UE. Pentru grupa de vârstă 25-34 de ani, datele Eurostat susțin că ponderea tinerilor care au absolvit studii superioare este de aproximativ 23%²⁴. Dacă ne raportăm la întreaga populație, România este singura țară din UE în care toate regiunile de dezvoltare cu excepția capitalei au sub 25% din totalul populației absolventă de studii superioare.

²³ Isailă M.C. Oana-Maria (2022), Aspecte medico-legale și psiho-sociale ale violenței în familie

²⁴ Eurostat 2021 https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Educational_attainment_statistics

Sistemul de justiție

Chiar dacă din punct de vedere al cadrului legislativ există toate pârghiile pentru a pedepsi persoanele care au comis acte de violență domestică, numărul condamnărilor este mic. Această afirmație poate fi probată de cazul Bălășan, judecat la CEDO. Curtea Europeană a Drepturilor Omului afirmă despre rolul sistemului judiciar din România în cazul doamnei Bălășan, victimă a violenței domestice, faptul că autoritățile statului au avut o contribuție minimală în a opri sau a preveni abuzul.²⁵

Ponderea cazurilor de violență domestică și de gen care ajung în fața instanței este relativ mică și de obicei în situații cu un nivel de gravitate foarte ridicat. Majoritatea tipurilor de violență domestică, în afara celei fizice nu ajung să fie declarate. Cazurile de violență fizică sunt, de asemenea, subraportate. Ponderea cazurilor în care actele de violență domestică nu depășesc intervenția punctuală a poliției este foarte mare.

Un factor care limitează numărul cazurilor de violență domestică ajunse în instanță este percepția victimelor și a agresorilor despre calitatea actului judecătoresc. Adesea agresorii se simt de neatins, iar victimele fără nicio putere în fața acestora. O serie de cazuri, unele dintre ele ajunse la CEDO, au contribuit negativ la formarea percepției despre justiția românească în rândul victimelor fenomenului violenței domestice.

Cadrul legislativ

În contextul presiunii instituțiilor europene care cer statului român să se implice mai mult în asigurarea egalității de gen și combaterea violenței domestice, cadrul legislativ a fost înăsprit artificial și au fost introduse articole care nu au o legătură directă cu formele de violență general

²⁵ CEDO (2016), Bălășan vs România

acceptate în științe precum medicina sau psihologia. Astfel în Art. 4 din legea 174/2018 este introdus conceptul de violență spirituală:

„violența spirituală - subestimarea sau diminuarea importanței satisfacerii necesităților moral-spirituale prin interzicere, limitare, ridiculizare, penalizare a aspirațiilor membrilor de familie, a accesului la valorile culturale, etnice, lingvistice ori religioase, interzicerea dreptului de a vorbi în limba maternă și de a învăța copiii să vorbească în limba maternă, impunerea aderării la credințe și practici spirituale și religioase inacceptabile, precum și alte acțiuni cu efect similar sau cu repercusiuni similare”.²⁶

Prin termenul de violență spirituală, decidenții au înglobat comportamentele asociate asimilării culturale și au confundat „constrângerea culturală” cu „spiritul”. Nu există niciun caz documentat de condamnare pentru astfel de practici în România. Din această realitate socială putem înțelege cum interesul decidenților pentru diminuarea cazurilor reale de violență domestică este unul aparent.

Monitorizarea electronică

În ceea ce privește monitorizarea comportamentului agresorilor, în România funcționează, începând cu 1 octombrie 2022, Sistemul Informatic de Monitorizare Electronică „pentru monitorizarea prin intermediul dispozitivelor de supraveghere electronică, în urma aplicării măsurilor în cazul emiterii ordinului de protecție provizoriu, ordinului de protecție și ordinului european de protecție”.²⁷

Conform H.G. nr. 1025 din 10 august 2022 pentru stabilirea aspectelor tehnice și organizatorice privind funcționarea în sistem pilot, precum și a

²⁶ <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/202718>

²⁷ Poliția Română (2022). Sistemul Informatic de Monitorizare Electronică, Operaționalizat în București, Iași, Mureș și Vrancea.

celor privind operaționalizarea Sistemului Informatic de Monitorizare Electronică (publicat în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 809/17.08.2022), monitorizarea electronică în sistem pilot urmează să se aplice în trei etape, determinate prin raportare la cazurile de aplicare și la aria teritorială la nivelul căreia urmează să fie operaționalizat sistemul, după cum urmează:

- a) în perioada 2022–2023–la nivelul municipiului București și al județelor Iași, Mureș și Vrancea;
- b) în anul 2024–la nivelul unităților administrativ-teritoriale prevăzute la lit. a) și la nivelul județelor Bacău, Brașov, Caraș-Severin, Călărași, Cluj, Covasna, Giurgiu, Galați, Harghita, Ilfov, Mehedinți, Neamț, Prahova, Sibiu, Satu-Mare, Sălaj, Teleorman, Vaslui și Vâlcea;
- c) în anul 2025–la nivelul unităților administrativ-teritoriale prevăzute la lit. a) și b) și la nivelul județelor Alba, Arad, Argeș, Bihor, Bistrița-Năsăud, Botoșani, Brăila, Buzău, Constanța, Dâmbovița, Dolj, Gorj, Hunedoara, Ialomița, Maramureș, Olt, Suceava, Timiș și Tulcea.²⁸

Utilizarea sistemelor electronice permite o creștere a gradului de asigurare a măsurilor de protecție a drepturilor persoanelor protejate, dar nu reprezintă o măsură de constrângere, ci o metodă de monitorizare/supraveghere, care permite urmărirea modului de respectare a măsurilor dispuse în cadrul unor proceduri judiciare. Utilizarea acestor sisteme nu echivalează cu protecția integrității fizice a persoanelor protejate, însă permite adoptarea unor măsuri pentru prevenirea și contracararea unui eventual contact fizic între victima

²⁸ Poliția Română (2022). Sistemul Informatic de Monitorizare Electronică, Operaționalizat în București, Iași, Mureș și Vrancea

violenței domestice și agresor, sau pe viitor, respectarea regulilor impuse de executarea măsurii arestului la domiciliu și a supravegherii la distanță.²⁹

Mijloace eficiente de a influența atitudinile comunității

În mediile defavorizate și mediile rurale, abordarea violenței domestice implică o serie de aspecte complexe, inclusiv educația, sensibilizarea comunității și accesul la resurse. Este important să se creeze oportunități care să influențeze modul de gândire asupra violenței domestice și să se ofere sprijin pentru a aborda această problemă gravă.

Pe parcursul cercetării calitative, reprezentanții DGASPC au menționat rolul campaniilor de informare în școli, fiind dat un exemplul unor copii care au asistat la scene de violență domestică și de gen (indiferent de tipul acesteia) și, le-au atras atenția părinților asupra faptului că aceste comportamente nu sunt normale sau acceptabile. Astfel de inițiative contribuie pozitiv la diminuarea numărului de cazuri de violență domestică, având totodată capacitatea de a îi sensibiliza pe potențialii agresori.

Factorii care influențează formarea și schimbarea atitudinii comunității sunt în primul rând culturali, dar formarea și schimbarea atitudinilor comunității față de violența domestică sunt influențate și de o serie de alți factori, cum ar fi nivelul de informare și educație și implicarea liderilor comunității, a organizațiilor neguvernamentale și a instituțiilor publice locale.

²⁹ Poliția Română (2022). Sistemul Informatic de Monitorizare Electronică, Operaționalizat în București, Iași, Mureș și Vrancea

Nivelul de informare și educație la nivelul comunității

Nivelul de informare și educația comunității în ce privește consecințele negative ale violenței domestice și despre drepturile individuale, pot contribui la schimbarea atitudinilor referitoare la fenomenul violenței domestice. Astfel, campaniile de sensibilizare și programele de educație în școli și comunități, realizate cu regularitate, pot ajuta la crearea unei mai mari înțelegeri și empatii față de victimele violenței domestice, acestea sunt mai mult vizibile în media.

„Cred că tot prin poliție, prin spitale, gradul de informare și de conștientizare [...]și la școală trebuie să se dezvolte tot felul de campanii și să știe copilul drepturile încă de mic, iar dacă acasă este supus la violență, știe că nu acesta este modelul și normalul.”
(Respondent interviu, reprezentat DGASPC)

„A fost mult timp tolerată (violența domestică). În ultimul timp prin tot felul de programe și de campanii de informare și accesul majorității la diferite rețele de socializare au început să cunoască drepturile, să știe de existența acestor locuințe protejate, a centrelor, a ordinelor de protecție, să apeleze la poliție.” (Respondent focus grup, psiholog DGASPC)

Implicarea liderilor comunitari, a ONG și a instituțiilor locale

Implicarea liderilor comunitari, a organizațiilor neguvernamentale și a instituțiilor locale sunt cruciale în schimbarea atitudinilor. Specialiștii care activează în organizațiile neguvernamentale și în instituțiile locale pot juca un rol important în promovarea unei culturi a non-vioenței și în furnizarea de sprijin victimelor violenței domestice. Specialiștii intervievați care lucrează în domeniul violenței domestice pot avea opinii și experiențe diferite în funcție de rolurile specifice ale acestora în lucrul cu victime, cum

ar fi asistența acordată victimelor violenței domestice, intervenția în cazurile de violență domestică sau cercetarea și dezvoltarea politicilor publice pentru prevenirea și combaterea violenței domestice.

„Noi am bătut cu piciorul tot județul, am informat și consiliile locale din satele, comunele respective dar și posturile de poliție să se implice mai pregnant în treaba asta.” (Respondent focus-grup, consilier DGASPC)

România trebuie să continue să investească în educație și conștientizare pentru a schimba mentalitatea și a promova o cultura de nonviolență. Trebuie să se recunoască faptul că violența domestică nu este acceptată și trebuie să fie condamnată în mod clar, în toate cazurile. Metodele cele mai ușor accesibile ar fi campaniile de informare, dar și metodele directe prin intermediul reprezentanților instituționali și prin colaborarea cu organizațiile neguvernamentale. Referitor la mijloacele de informare a populației, cu excepția campaniilor de informare și conștientizare, unii experți consideră că mass media, prin presă, prin apariții televizate de informare, prin invitarea organelor de poliție la diferite emisiuni, joacă un rol important.

Potențialele oportunități de a influența sau a schimba mediul reies din dezvoltarea instituțională a comunității. O comunitate în care pot fi organizate campanii de informare la nivel școlar, are un potențial de influențare mai mare decât o comunitate marginalizată.

De asemenea, gradul de încredere al cetățenilor în instituțiile publice constituie un factor relevant în contracararea violenței domestice. În cazul unor percepții preponderent negative, campaniile de informare organizate de aceste instituții au eficiență limitată.

O influență majoră în încercarea de a stopa fenomenul violenței domestice o reprezintă campaniile de informare și instruire a personalului care lucrează cu victimele violenței domestice și proiectele destinate acestora. Aceste campanii și proiecte au multiple scopuri și pot fi abordate din

diferite perspective, dar au în comun faptul că își propun să crească gradul de conștientizare, să ofere sprijin și resurse victimelor, să promoveze prevenția și să instruiască personalul în abordarea adecvată a situațiilor de violență domestică.

Monitorizarea intervențiilor

Violența domestică este un fenomen care necesită atât o abordare interinstituțională, dar și implicarea comunității și a societății civile. Pentru furnizarea unor servicii sociale eficiente în acest domeniu, autoritățile locale trebuie să colaboreze și să aplice principiile legale în vigoare.

Victimele violenței domestice pun eșecul pe seama neîncrederii în forțele proprii și a faptului că nu au acționat la timp pentru oprirea situațiilor de violență. Din punct de vedere instituțional, actorii cheie care ar putea să se implice și să sprijine victimele violenței domestice sunt structurile de asistență socială din cadrul primăriilor, poliția, școala.

În cadrul focus grupurilor ne-a fost semnalat faptul că, la nivelul spitalelor nu există o procedură prin care reprezentanții asistenței sociale să fie informați referitor la cazurile de violență domestică. De asemenea, expertizele medico-legale pot fi semnificativ îmbunătățite din punct de vedere al standardizării modului de documentare a leziunilor rămase în urma unui act de violență domestică. În acest moment nu există un mod de lucru instituționalizat în ceea ce privește fotografierea leziunilor și apoi transmiterea acestor informații către instituțiile din sfera asistenței sociale, fapt ce determină pierderea unor informații utile, care ar putea contribui la îmbunătățirea serviciilor oferite victimelor.

6. BUGETAREA DE GEN

Corina Drăgan

În Hotărârea Guvernului nr. 1.547/2022 pentru aprobarea Strategiei naționale privind promovarea egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați și prevenirea și combaterea violenței domestice pentru perioada 2022—2027, se precizează că prin *„bugetare din perspectiva de gen se înțelege analiza bugetului public în vederea identificării impactului pe care îl are asupra vieții femeilor și bărbaților și alocarea resurselor financiare în vederea respectării principiului egalității de șanse între femei și bărbați;”* (Agenția Națională pentru Egalitate între Femei și Bărbați, 2022)

În România sunt o serie de strategii, asumate care are implicații directe în crearea unui cadru firesc pentru egalitatea de șanse între femei și bărbați:

1. Strategia pentru Consolidarea Administrației Publice 2014-2020;
2. Strategiei Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă 2014-2020;
3. Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030;
4. Strategia Guvernului României de Incluziune a Cetățenilor Români aparținând Minorității Rome pentru Perioada 2014-2020;
5. Strategia Națională "O societate fără bariere pentru persoanele cu dizabilități" 2015-2020.

Este foarte importantă evaluarea modului în care resursele bugetare sunt distribuite între diferitele servicii publice cu precădere pentru identificarea oricăror disparități de gen în accesul la acestea.

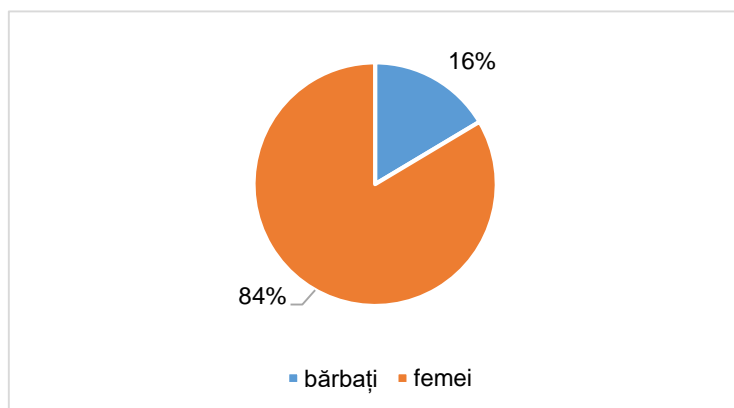
Bugetarea de gen în analiza noastră a fost realizată în baza informațiilor trimise de DGASPC-uri. Astfel că s-au analizat atât bugetarea din perspectiva personalului din cadrul serviciilor sociale publice care asigură suport victimelor, dar și din perspectiva cheltuielilor ocazionate de acordarea serviciilor specifice grupului vulnerabil.

Finanțarea serviciilor suport dedicate victimelor violenței domestice este realizată în baza standardului minim de cost aferent tipului de serviciu furnizat. Prin intermediul proiectului Venus a fost înființată o rețea de locuințe protejate, aflate de cele mai multe ori în orașele reședință de județ, dar și în mun. București.

Din totalul de angajați din țară, 18% sunt bărbați iar 81% sunt femei. Ponderea bărbaților în totalul resurselor umane este ușor mai mică decât ponderea lor în fondul de salarizare, semn că în general aceștia nu se află în funcții cu un nivel de salarizare mai ridicat decât femeile.

Toate județele analizate au înregistrat bugete mai mari alocate către femei, motivat de faptul că mai mult de jumătate din totalul posturilor sunt ocupate de femei. Marea majoritate a cheltuielilor de personal ale DGASPC-urilor este alocată angajaților de sex feminin, în proporție de 84%.

Grafic 29. Ponderea cheltuielilor de resurse umane încadrate pentru personalul DGAPSC (2022)

Sursa: Baza de date ANES-2023.

Din fondul alocat resurselor umane de sex feminin, 3% se duc către angajați roma. Nu există angajați roma bărbați.

De asemenea, e de precizat și faptul că de cele mai mult ori femeile sunt cele care beneficiază de servicii de găzduire în locuințele protejate, așadar efortul bugetar de sprijin este îndreptat către această categorie de gen.

Marea majoritate a victimelor sunt femei. Fenomenul bărbaților-victime care trec pragurile DGASPC-urilor este ca și inexistent în Nord-Vest și Nord-Est, însă peste 12% din victime sunt bărbați în Sud-Vest și Sud-Est.

Deoarece serviciile sociale dedicate victimelor violenței domestice și de gen sunt complexe, nu există o evaluarea clară a eficacității sprijinului oferit și a modului în care bugetarea susține promovarea unui mediu de lucru incluziv și egalitar din punct de vedere al genului.

Pentru a putea avea o privire cât mai corectă asupra bugetării de gen ar trebui să cunoaștem în concret toate tipurile de cheltuieli, dar și cuantumul efectiv. Multe dintre cheltuieli se cunosc și sunt bine reprezentate în capitolele bugetare (spre exemplu cele salariale), dar sunt și care sunt greu identificabile sau chiar greu cuantificabile. Serviciile sociale private au o mai bună reprezentare a modului în care se distribuie bugetul, dar și o mai bună anticipare a anumitor cheltuieli.

Colectarea datelor referitoare la bugetarea de gen a fost o idee inovatoare și ne-a arătat dificultățile în a identifica toate ramificațiile financiare.

Costul real al serviciilor sociale acordate victimelor violenței domestice și de gen nu ar trebui să fie dificil de cuantificat, dar faptul că nu avem astfel de informații cu privire la costurile reale ne determină să concluzionăm că este necesar un instrument care să permită o astfel de evidență.

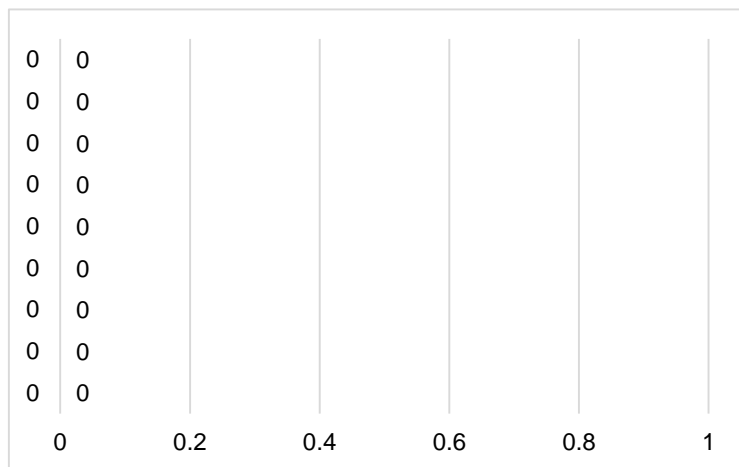
7. SERVICII SOCIALE

Mara Dominte, Corina Drăgan, Octav Lupu, Ionela Ionescu

Nevoia de servicii a victimelor violenței domestice

În ce privește nevoia de servicii, 31% dintre respondenții barometrului CATALACTICA au considerat că victimele violenței domestice au nevoie de servicii de asistență psihologică și socială, 25% de sprijin moral din partea familiei, 16% de obligarea agresorului la păstrarea unei distanțe minime, 6% de apărare și reprezentare de un avocat, 5% sprijin financiar, 4% găzduire pe o perioadă mai lung, doar 1% au menționat acces la servicii de sănătate, iar 8% au menționat alte tipuri de ajutor (în general o combinație a serviciilor menționate anterior, dar au fost menționate și alte servicii cum ar fi cele de educație, sau de sprijin spiritual).

Grafic 30. Ce tip de ajutor credeți că este necesar pentru victime? (%)

Sursa: Asociația Catalactica, Barometrul Violenței domestice-2023.

Servicii de asistență și consiliere pentru copii

Interviurile cu victimele violenței domestice și de gen ne oferă un *tablou* al situațiilor în care copiii au fost martori la aceste comportamente agresive.. Aceste afirmații dezvăluie impactul pe care violența domestică îl are asupra copiilor și evidențiază diversele aspecte ale experienței traumatizante prin care aceștia trec. Copiii dezvoltă frică, lipsă de încredere și resentimente față de părintele agresor cu care preferă să limiteze, pe cât posibil, interacțiunea. De asemenea, pentru copiii care sunt martori la violența domestică, există un risc crescut ca această experiență să devină un model de comportament în relațiile lor viitoare. Ei pot ajunge să reproducă tiparele de violență în propriile lor relații cu ceilalți.

„Copiii erau afectați, doar ca nu arătau. Pe cel mijlociu l-a afectat foarte tare. De cate ori era o ceartă în casa sau poate uneori mă bătea, ei găseau ceva motiv de bucurie. Se jucau, râdeau, parcă nu erau prezenți acolo.” (Respondent interviu, victimă violență domestică)

Efectele pe termen lung asupra copiilor sunt, în cele mai multe cazuri, negative. Șansele ca un copil de gen masculin să devină agresor la maturitate cresc în contextul în care observă acte de violență domestică pe parcursul socializării primare. În cazul fetelor care sunt martore la episoade repetate de violență domestică, apare riscul ca acestea să aibă atitudini tolerante față de comportamente inadecvate ale viitorilor parteneri, facilitând astfel perpetuarea ciclurilor de violență domestică.

„Am văzut copii de vârstă foarte mică sau adolescenți pentru care perioada post abuz, după ce relatează violența, este cu mult mai dificilă și mai greu de parcurs și cu efecte mai grave decât infracțiunea propriu-zisă.” (Respondent focus-grup, reprezentant ONG)

Perioada de recuperare a copiilor poate varia semnificativ de la individ la individ. În mod cert, nevoia de servicii de consiliere psihologică pentru copiii martori sau victime ale violenței domestice este ridicată și iar accesul la acest tip de intervenție ar trebui să fie pe o perioadă mai lungă de timp. Parcursul școlar al copilului poate fi afectat de evenimentele din familie, iar evoluția educațională poate fi un indicator al impactului asupra lui.

Locuirea separat de agresor

Problematika victimelor violenței domestice care au rămas fără adăpost în urma separării de agresor este complexă. În cazul persoanelor de gen

feminin care nu dețin experiență în muncă, sau care nu dețin calificări relevante pentru piața muncii, dificultatea plății unei chirii este ridicată³⁰.

În România, salariul minim din anul 2022, în cuantum de 1.524 lei se situează sub prețul unei chirii într-un oraș mare, cumulat cu utilitățile și cheltuielile de alimentație.

Instituții apelate în situații de violență domestică

În studiul național ANES din 2019, 92% dintre respondenți au apelat la poliție, 26% la DGASPC, 14% la centre de ajutor, 14% la alte instituții.

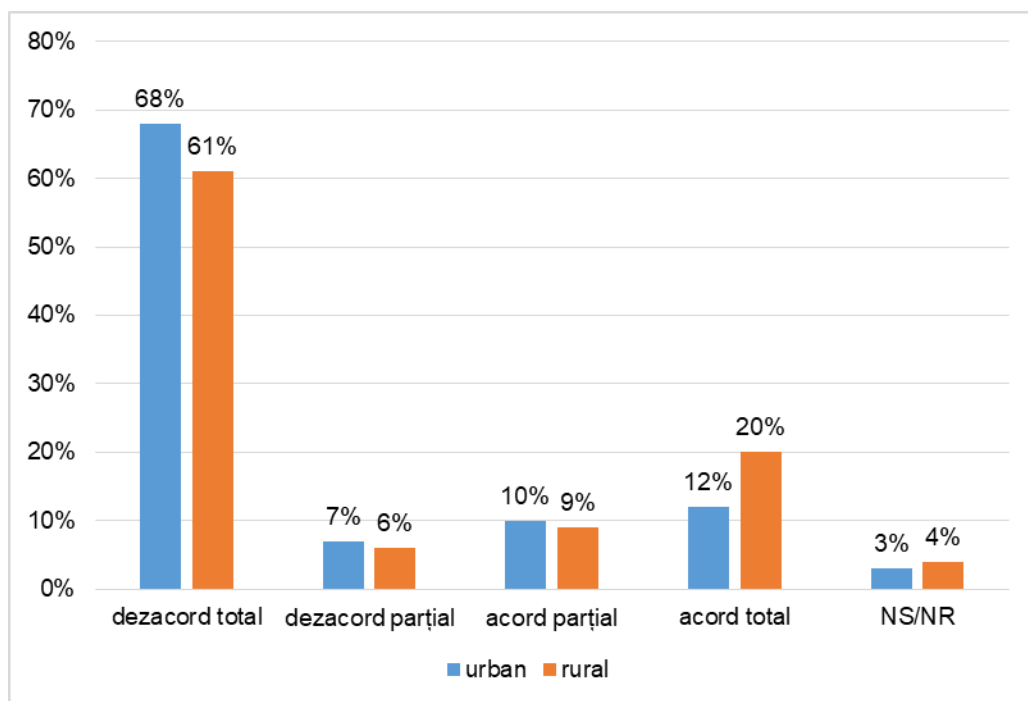
În cercetarea INSCOP 2013, 80% cred că poliția trebuie să intervină, 29% rudele, 11% vecinii, 7% prietenii, 4% preotul.

În studiul ANES 2019, 93% consideră că poliția trebuie să intervină în cazurile de violență domestică, 78% alți reprezentanți ai autorităților, 45% vecinii, 50% rudele și prietenii, fiind o întrebare cu răspuns multiplu.

În barometrul CATALACTICA-2023, 78% dintre respondenți cred că la poliție (44%) sau serviciul de urgență 112 (34%) ar trebui apelat, 10% serviciile de asistență socială, 9% prietenii și rudele, sub 1% vecinii.

³⁰ Baker, C. K., Billhardt, K. A., Warren, J., Rollins, C., & Glass, N. E. (2010). Domestic violence, housing instability, and homelessness: A review of housing policies and program practices for meeting the needs of survivors. *Aggression and Violent Behavior*

Grafic 31. Violența domestică este o chestiune privată și trebuie tratată în cadrul familiei

Sursa: Asociația Catalactica, Barometrul Violenței domestice-2023.

Majoritatea respondenților, atât din mediul urban (67.6%) cât și din mediul rural (61.1%) se declară în dezacord total cu ideea că violența domestică este o chestiune privată, ceea ce indică o conștientizare a necesității intervenției în aceste situații. Cu toate acestea, un segment semnificativ din populație consideră că violența domestică trebuie rezolvată în familie.

„Foarte mulți ascund [...] Au mentalitatea aia veche, lasă, rufele se spală în familie. Și ele sunt bătute astăzi, dar mâine au altă dispoziție bărbații lor. Și uite așa mai durează iar o perioadă. ”
(Respondent interviu, expert în domeniul violenței domestice)

Puncte slabe ale intervenției instituțiilor cu responsabilități în rezolvarea situațiilor de violență domestică

Implicarea în servicii, programe și sprijin poate reduce semnificativ riscul sau probabilitatea de a fi o victimă sau un agresor al violenței de gen și domestică. Astfel de servicii și programe pot avea un impact pozitiv asupra persoanelor implicate, oferindu-le suport, resurse și instrumente pentru a face față violenței de gen și domestice. De multe ori însă, victimele violenței domestice revin alături de agresori, chiar dacă au existat măsuri legale împotriva lor.

„Pentru a preveni în primul rând recidivele, pentru că am avut și cazuri în care a fost reținut pentru o perioadă de o lună, a revenit și după două-trei luni s-au împăcat și a continuat.” (Respondent interviu, psiholog DGASPC)

Percepția eficienței intervenției instituțiilor publice

Tipurile de servicii considerate ca fiind cele mai eficiente enumerate de victime în cadrul interviurilor sunt: suportul psihologic, consiliere, o locuință în care victima să fie separată de agresor, un loc de muncă.

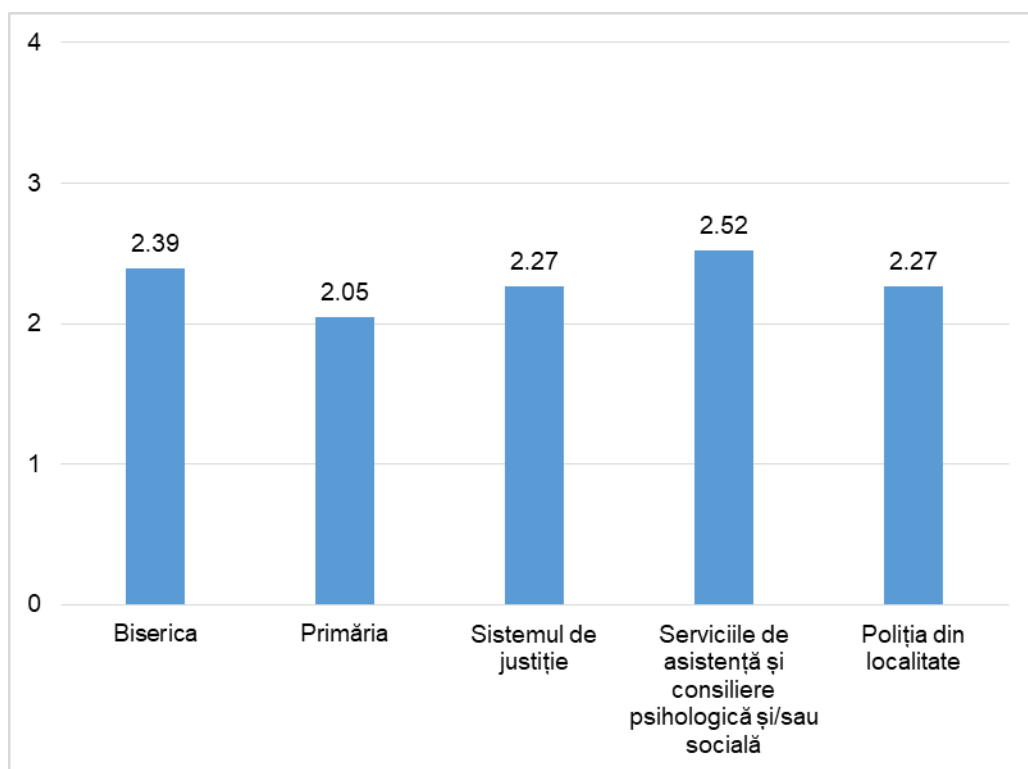
Într-un județ există înființat un centru pentru agresorii victimelor violenței domestice, dar nivelul de accesare al acestui serviciu din partea agresorilor, este redus.

„Agresorii promit că se vor schimba, iar noi le oferim servicii de consiliere, dar ei refuză să participe. De-asta consider că este obligatoriu să fie acte normative, acordarea ședințelor de consiliere psihologică să fie practic impusă.” (Respondent interviu, reprezentant DGASPC)

De asemenea, victimele văd utilă existența liniei telefonice gratuite pentru victimele violenței domestice, mai ales în situația femeilor care sunt urmărite permanent de agresor.

„Am sunat la acel telverde, destinat victimelor violenței domestice și doamnele de acolo mi-au explicat ce am de făcut. Eu aveam falsa impresie că victimă a violenței domestice ești doar atunci când ești mutilată, când ajungi într-un stadiu foarte grav. Mi-au explicat că sunt mai multe tipuri de violență, că pot să fac plângere, să cer un ordin de protecție. Și am urmat pașii pe care mi i-au detaliat doamnele de acolo.” (Respondent interviu, victima violenței domestice)

Grafic 32. Cât de eficiente considerați că sunt următoarele instituții în rezolvarea situațiilor de violență domestică? (1-4)

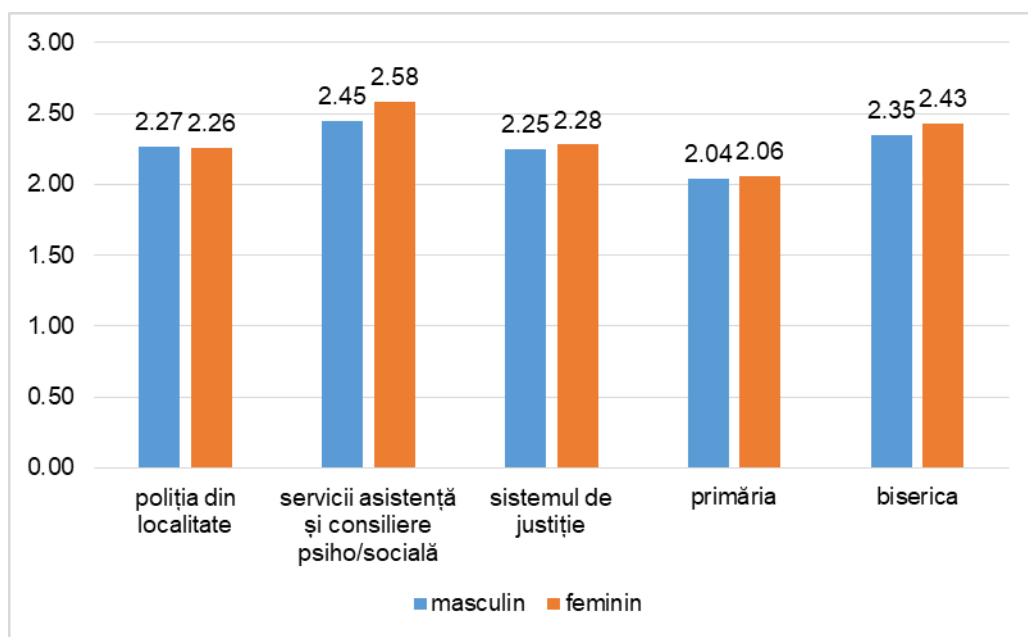

Sursa: Asociația Catalactica, Barometrul Violenței domestice-2023.

În acest grafic putem vedea scorul mediu de încredere (1 – foarte puțină, 4 – foarte multă) atribuit diverselor instituții ale statului în situații de

violență domestică, pentru rezolvarea acestora. Nu există o diferență majoră de încredere, totuși primăria este considerată cea mai puțin eficientă, iar serviciile de asistență și consiliere psihologică/socială cele mai eficiente.

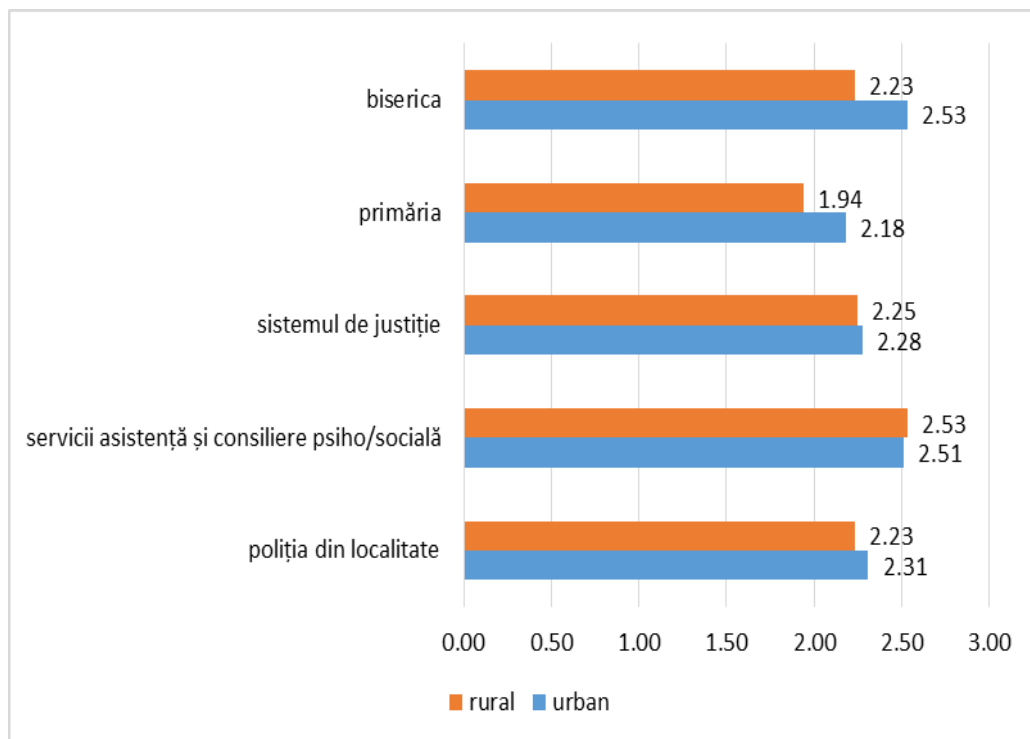
Grafic 33. Cât de eficiente considerați că sunt următoarele instituții în rezolvarea situațiilor de violență domestică, pe sexe? (1-4)

Sursa: Asociația Catalactica, Barometrul Violenței domestice-2023.

Nu există diferențe semnificative în percepția eficienței instituțiilor de a rezolva situații de violență domestică între genuri, meritând totuși menționat că femeile acordă o ușoară mai mare încredere serviciilor de asistență psihologică decât bărbații.

Grafic 34. Cât de eficiente considerați că sunt următoarele instituții în rezolvarea situațiilor de violență domestică, pe medii rezidențiale? (1-4)

Sursa: Asociația Catalactica, Barometrul Violentei domestice-2023.

O parte mai mare din persoanele care locuiesc în mediul rural consideră că intervenția primăriei este inefficientă în rezolvarea situațiilor de violență domestică, ceea ce poate reflecta o lipsă de încredere în capacitatea acestei instituții de a se ocupa eficient de astfel de probleme sau o percepție a lipsei de implicare, angajament sau a resurselor adecvate (*Barometrul încrederii în administrația locală, 2015*). Mediul rural acordă o încredere mai scăzută atât bisericii cât și primăriei în gestionarea situațiilor de violență domestică, ceea ce poate însemna faptul că locuitorii se simt într-o măsură mai abandonată, datorită izolării mai ridicate.

Puncte slabe

Programele de prevenire și intervenție nu reușesc să acopere paleta de nevoi identificate în cazul victimelor violenței domestice.

Activitățile de prevenire ar trebui să fie constante, cu o mare adresabilitate și în acest sens ar trebui adaptate în funcție de categoria de persoane către care sunt îndreptate. În unitățile de învățământ sunt punctual dezbătute teme cu privire la violență și chiar specific la violența domestică, în cadrul orelor de dirigenție sau educație civică. Dar aceste activități sunt influențate de creativitatea profesorului pentru a capta atenția copiilor, dar și de resursele financiare aproape inexistente (sunt situații în care aceste activități sunt susținute de Asociațiile de părinți). Primăriile din mediul rural și chiar cele din urbanul mic nu alocă timp și nici bani pentru activități de prevenire. ANES organizează în fiecare an campania celor 16 zile de activism împotriva violenței domestice și sunt DGASPC-uri care aleg să organizeze în propriile județe activități specifice în aceea perioadă. Niciun DGASPC nu a menționat în strategia proprie, alocarea de sume de bani pentru activități de prevenire.

Respondenții interviurilor realizate în cadrul acestei cercetări au apreciat pozitiv apariția la televizor a mesajului de promovare al telefonului Tel verde, dar au menționat că acesta ar trebui să fie difuzat și fără asociere cu o faptă de violență.

Activitățile de intervenție ar trebui să fie mai bine coordonate. Deși la nivel local ar trebui să existe echipe mobile, de cele mai multe ori acestea sunt doar pe hârtie. Calitatea intervenției imediate în cazurile de violență este afectată lipsa personalului de specialitate de la nivel local. Primăriile rurale nu au angajați asistenți sociali, ci persoane cu atribuții în asistență socială, care nu au abilitățile și competențele necesare pentru a interveni cu profesionalism în aceste cazuri atât de complexe. DGASPC-urile au astfel de specialiști, dar de cele mai multe ori nu sunt primii sesizați, iar intervenția se face cu întârziere.

„(...)așa și escaladează ... în prima fază cine îi este apropiat, prietenii și comunitatea, apelează la ei vorbește despre ce s-a întâmplat, dacă nu se întâmplă nimic recurge la poliție, apoi dacă poliția doar amendează agresorul, o perioadă de timp de teamă poate să se oprească, pe urmă dezamăgită victima nu mai apelează [...].” (Respondent interviu, reprezentant DGASPC)

Rețeaua de locuințe protejate înființate prin intermediul proiectului Venus, a fost ca o șansă de salvare pentru victimele violenței domestice. Costurile pentru funcționarea acestor centre au fost acoperite prin proiect, urmând ca în perioada de sustenabilitate să fie preluate de DGASPC-uri. Există însă temeri justificate, că aceste centre își vor reduce activitatea, afectând în mod direct reabilitarea victimelor.

Respondenții interviurilor, respectiv cei care proveneau din serviciile de asistență socială au menționat importanța înființării de Centre de primire în regim de urgență pentru victimele violenței domestice, argumentul cel mai des întâlnit fiind acela că persoanele în nevoie nu pot fi aduse direct în Locuințele protejate, fiind nevoie de o perioadă de evaluare din punct de vedere socio-medicală anticipată. Rețelele de servicii adresate victimelor ar trebui să fie mult mai extinsă și mai diversificată, astfel încât să acopere toate potențialele nevoi.

În România este necesar un act normativ specific pentru situația copiilor victime ai violenței domestice, iar în acest sens Agenția Națională pentru Egalitate de Șanse între femei și Bărbați și-a propus ca în anul 2024 să analizeze oportunitatea elaborării unui act normativ care să sprijine și să protejeze mai bine copiii-victime ai violenței domestice. În acest scop a fost constituit un grup de lucru din care fac parte specialiști din structuri publice și private care au printre atribuții protecția copilului.

Măsurile de sprijin și suport acordate copiilor victime ar trebui să fie integrate într-o structură de tip one stop-shop, astfel încât eforturile lui să fie cât mai mult diminuate.

Ar trebui să ne îndreptăm mai mult atenția către diversificarea serviciilor specializate de tip terapii psihologice sau psihiatrice după caz și mai puțin de consiliere psihologică. În cadrul DGASPC-urilor copiii victime pot beneficia gratuit de servicii de consiliere psihologică, dat fiind faptul că aceste structuri sunt licențiate ca furnizori de servicii sociale și nu psihologice.

În lucrarea ei „Programe de suport adresate copiilor victime ale violenței: de la Constrângere legală la necesitate dovedită științific” autoarea Oana Pîrneci a menționat modelul utilizat de Australia în serviciile de suport oferite de Serviciile de Protecție a Copilului familiilor care se confruntă cu violența asupra copilului. Acolo, patru cercetători de la Universitatea de Vest din Sydney, Australia, și-au propus identificarea eficienței a patru tipuri de servicii: vizita la domiciliu (home visiting), terapia cognitiv-comportamentală (cognitive behavioural therapy), terapia de grup (group therapy) și servicii intensive de menținere a unității familiale (intensive family preservation service) . Aceste tipuri de servicii ar putea fi preluate ca model și în România, mai ales în contextul inițierii unui act normativ care să vină în sprijinul copiilor-victime.

Cadrul legal

Perspectivile participanților la focus grupuri despre cadrul legal sunt mixte. O parte dintre experți consideră că actuala legislație include suficiente prevederi, iar atenția ar trebui orientată către mobilizarea

eficientă a resurselor și îmbunătățirea metodologiilor de lucru. În schimb, existe anumite critici referitoare la lipsa unor prevederi explicite în ceea ce privește serviciile pentru agresori și distribuția acestora la nivel național.

O parte dintre dificultățile care apar în rezolvarea cazurilor de violență domestică sunt generate de faptul că actualul cadru legislativ îi acordă drepturi depline părintelui abuzator în egală măsură cu părintele abuzat. Există situații în care copiii necesită consiliere psihologică, dar părintele abuzator refuză acest lucru.

„Problemele sunt separarea de partenerul abuzator, mutarea copiilor dintr-o unitate în alta, refuzul tatălui de a permite participarea copiilor la servicii de consiliere. Pentru absolut tot ce se întâmplă cu copiii, dacă părinții își exercită cumva drepturile împreună, este nevoie de acceptul ambilor.” (Respondent focus grup, Reprezentant DGASPC)

Alocarea bugetară

Impactul este unul semnificativ din punct de vedere al mobilizării resurselor statului pentru diminuarea violenței domestice. Cu toate acestea, actualele alocări destinate campaniilor de informare, serviciilor pentru victime și agresori sau prestațiile materiale pentru victime nu sunt în acord cu magnitudinea fenomenului violenței domestice.

O altă sugestie referitoare la nevoile victimelor violenței domestice, și de gen este cea de a lua în considerare nevoile locative. Pentru o parte din victime separarea de agresor implică schimbarea reședinței.

„Majoritatea victimelor au nevoie de sprijin pentru plata chiriei. La nivelul DGASPC (...), am avut cazuri pentru care am reușit să plătim chiria prin intermediul unei colaborări a DGASPC (...). Statul spune că Primăriile pot aloca fonduri pentru plata chiriei, dar real nici o victimă nu va reuși să acceseze acest sprijin. Locuințele sociale

în chirie sunt inexistente” (Respondent focus grup, reprezentant DGASPC)

Capacitatea serviciilor

Supraîncărcarea locuințelor protejate pentru victimele violenței domestice este o problemă semnificativă, deoarece limitează capacitatea de a oferi un adăpost sigur și protecție pentru femeile și copiii afectați de violență. Atunci când solicitările sunt peste capacitatea serviciilor de sprijin ale victimelor de violență domestică, în situația în care este vorba de o victimă mamă împreună cu copilul său și la nivelul unui centru locurile sunt ocupate, victimele sunt sprijinite și îndrumate către alte servicii. Locuințele protejate care au fost înființate prin proiectul Venus au capacitate mică față de nevoia reală la nivel județean. De asemenea, ele au fost dimensionate pentru a oferi găzduire victimelor directe ale violenței domestice și de gen și nu a celor indirecte, spre exemplu copiii.

Accesul la servicii

Distribuția geografică a centrelor de asistență poate crea dificultăți pentru victime, în special în zonele rurale sau defavorizate, unde accesul la servicii specializate poate fi limitat sau chiar inexistent, în primul rând pentru că aceste centre sunt concentrate mai mult în reședințele de județ.

„Avem mașina pusă la dispoziție, la orice oră din zi și din noapte le-am luat și le-am dus în locuința protejată.” (Respondent interviu, consilier DGASPC)

La nivel declarativ, victimele violenței domestice au acces în mod egal la serviciile suport, dar proximitatea față de aceste centre poate fi un factor care duce la lipsa unor informații privind existența acestor servicii.

„Exact cum am spus, accesul nu este limitat, servicii se pot acorda și aici și situațiile nu sunt atât de grave, însă consider că cumva și pentru dezvoltarea lor și evoluția lor favorabilă ar fi indicat

să aibă acces la oraș.” (Respondent interviu, psiholog locuință protejată Venus – DGASPC)

Transportul victimelor fenomenului violenței domestice către sediile DGASPC-urilor reprezintă principala nevoie neacoperită în acest moment la nivel național. Din păcate, mare parte din cazurile de violență domestică au loc în comunități rurale marginalizate, iar accesul victimelor la servicii există doar la nivel declarativ. Este profund improbabil ca o victimă a violenței domestice să apeleze la servicii de consiliere psihologică și vocațională, dacă acestea sunt situate la distanțe mari de locuința sa, iar dacă transportul trebuie suportat pe propria cheltuială. În cadrul unui focus grup, reprezentantele DGASPC-urilor ne-au transmis că se confruntă cu situații în care, drumul victimei către sediul DGASPC durează și de două ori mai mult decât ședințele de consiliere de care acestea ar putea beneficia.

Cu excepția a două județe unde există mașini alocate pentru transportul victimelor violenței domestice, la nivel național nu există alte județe unde această facilitate logistică este rezolvată.

Discriminarea

Există riscul ca anumite grupuri sau categorii de victime să fie neglijate sau să se confrunte cu stigmatizare și discriminare în încercarea de a accesa serviciile și sprijinul. Este important să se asigure că toate nevoile și diversitatea victimelor sunt luate în considerare în procesul de adaptare.

Rezistența la schimbare

Lipsa de conștientizare și rezistența la schimbare poate fi un alt risc. Atunci când se aduc modificări serviciilor existente, poate exista o lipsă de conștientizare și înțelegere a importanței acestor schimbări. Personalul și comunitatea pot manifesta rezistență la schimbare, ceea ce poate afecta implementarea și eficacitatea noilor servicii adaptate.

„Prin programele astea de prevenire prin care li se spune ăsta nu e un comportament normal, un comportament adecvat, ca să fie mai ușor să distingă, pentru că din câte văd eu nu disting ce este normal și ce trece limita nefirescului. ” (Respondent interviu, psiholog locuință protejată Venus)

8. MĂSURI DE PROTECȚIE

Mara Dominte, Corina Drăgan

Prevederile actuale asigură un cadru legislativ astfel încât victima violenței domestice sau în familie să poată să fie protejată prin eliminarea riscului imediat. Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței în familie reprezintă principalul cadru legislativ privind prevenirea și combaterea violenței domestice în România. Printre măsurile de protecție prevăzute de această lege se numără ordinul de protecție, care poate fi emis de către instanță pentru a interzice agresorului să se apropie de victimă sau să o contacteze. Ordonanța de urgență nr. 25/2018 privind acordarea unor măsuri de protecție pentru victimele infracțiunilor reglementează și completează măsurile de protecție prevăzute de Legea nr. 217/2003. Printre măsurile care au fost incluse în acest act normativ se număra și posibilitatea emiterii ordinului de protecție provizoriu de către organele de poliție pentru o perioadă de până la 5 zile. În situațiile de violență domestică sau de gen contează celeritatea intervenției autorităților astfel încât riscul să fie eliminat imediat. Ar trebui pus accent din ce în ce mai mult pe activitățile de prevenire a faptelor de violență. Și în acest sens, în răspunsurile formulate în cadrul focus grupurilor, se subliniază că este nevoie de mai multă educație juridică pentru a informa mai bine victimele, în special copiii, cu privire la drepturile lor și la modalitățile de accesare a ajutorului.

„(...)cadru legislativ actual acordă o protecție victimelor violenței domestice. Spre exemplu, acestea pot beneficia de o protecție care asigură celeritatea măsurilor dispuse împotriva agresorilor, cum se întâmplă în cazul ordinelor de protecție, unde inclusiv polițiștii pot dispune emiterea ordinului de protecție provizoriu pe o perioadă de 5 zile, ulterior acesta putând fi prelungit de către instanța de judecată pe o durată de maximum de aproximativ șase luni. Însă, totuși, cred că

ar trebui să se pună mai mult accent pe educația juridică în școli. Mai ales copiii ar trebui să își cunoască de la început atât drepturile, cât și obligațiile când sunt victime ale unor violențe domestice.”
(Respondent focus grup, avocat)

Chiar dacă acest instrument de protecție, este eficient, are și unele deficiențe. Utilizarea lui a necesitat timp pentru a înțelege rolul autorităților în implementarea lui, la început existând rețineri în a informa victima cu privire la utilitatea lui.

„(...)prima dată când am mers să cer un ordin de protecție după vreo șase ani de bătaie, nu prea știam eu de ordin de protecție. Auzisem, dar nu știam cum se procedează, am mers la judecătorie să cer un ordin de protecție. Am mers la Judecătoria Cornetu de care aparțin și am semnat niște hârtii și am depus dosarul pentru ordin de protecție și am explicat în fața instanței că sunt bătută, agresată și ce mi s-a mai întâmplat. Din cauza faptului că nu aveam martori și dovezi, adică filmări, înregistrări sau martori. Nu avem astfel de dovezi, iar martorilor le era frică de el. Atunci am mers cu declarația la poliție și am spus în fața judecătorului că vreau să mi se emită un ordin de protecție, dar nu l-am primit.” (Respondent interviu, victimă violență domestică)

„Eu am avut o prietenă care era în situația mea, deci avea ordin de protecție și era desfigurată de fiecare dată, de a ajuns și la televiziune și nu am putut să-i facă nimic nimeni. El și acum este libertate, omul ăla și am zis, dacă nu i-a făcut nimic și ajung și la televiziune și peste tot, mie ce să facă? Nu avea cine să mă apere, fiind toți plecați în afară. Frații mei să plecați. Eu eram singură în oraș.”
(Respondent interviu, victimă violență domestică)

Acum victimele sunt informate cu privire la faptul că pot să-l acceseze în beneficiu lor și al copiilor(dacă este cazul), dar ele încă au o reticență cauzată de diferiți factori precum teama de potențiala răzbunare a agresorilor, ineficiența ordinului etc.

„A apărut acel ordin de protecție provizoriu, care a scos agresorul din mediul familial. Deci creșterea cifrelor este un semn că acest fenomen se sesizează. Există și o aplicație Bright Sky RO, inițiată de Vodafone împreună cu Poliția Română, în care victima poate să vadă dacă ceea ce i se întâmplă este un caz de violență în familie, poate apela la niște servicii. Cred că modificarea legii pe violența în familie a însemnat o șansă în plus dată victimei.” (Respondent focus grup, reprezentant poliție)

„ Ordinul de protecție provizoriu, care poate fi emis de către organele de poliție, de asemenea existența sistemului de monitorizare electronică, a crescut protecția reală ce poate fi oferită victimei într-un caz de violență domestică. Ar trebui insistat pe modificarea legislativă, astfel încât măsurile față de agresori să fie luate independent de voința victimei., deoarece aceste măsuri față de agresor nu pot fi luate dacă victima nu este de acord. ” (Respondent focus grup, reprezentant poliție)

Campaniile intense de informare cu privire la mecanismele generate de ordinele de protecție, au făcut victimele să apeleze la autorități pentru a cere ajutor. Este adevărat că aceste campanii ar trebui să se facă permanent, și nu doar la nivel central prin campanii naționale, dar și la nivel local, inclusiv prin eforturi ale membrilor comunității.

„ Din datele instituției noastre am sesizat o creștere a numărului ordinelor de protecție provizorii, acest lucru fiind un rezultat al activităților de informare a victimelor cu privire la

drepturile pe care le au, cu privire la instituțiile la care se pot adresa.”
(Respondent focus grup, reprezentat poliție)

Tot mai multe victime sunt conștiente de pericolul la care se expun dacă nu reclamă astfel de fapte. Sunt însă și persoane care se întorc la agresor din diferite motive, care țin de filtrul personal prin care trec evenimentele respective.

„ Problema cu care ne confruntăm este faptul că victimele aleg să revină la agresor, după o perioadă în care beneficiază de servicii de rezidență, de consiliere psihologică și suport din partea colegilor din centrele pentru victimele violenței, beneficiază, de asemenea, de suport medical, educațional pentru copii ș.a.” (Respondent focus grup, reprezentant DGASPC)

Eforturile autorităților de a sprijini victimele sunt permanente, iar acest lucru se vede prin diferitele instrumente pe care le elaborează.

„De exemplu, în cazul registrului agresorului sexual, s-a reușit crearea unui registru al tuturor persoanelor care au comis o asemenea faptă. Acum noi avem o aplicație în care sunt incluse victimele violenței domestice, în situația în care au fost emise ordine de protecție și ordine de protecție provizorie. Dar sunt și fapte de violență care ajung la DGASPC sau la UAT-uri fără a ajunge ca și caz penal la poliție, sau invers.” (Respondent focus grup, reprezentant poliție)

Este foarte dificilă măsurarea fenomenului violenței domestice, una dintre cauze fiind lipsa de comunicare interinstituțională. Deși toate autoritățile care au atribuții în prevenirea și combaterea violenței, colectează multiple date, ele sunt diferite din cauza faptului că fiecare instituție își stabilește informațiile de care are nevoie cu prioritate. Interesul pentru colectarea în

comun a datelor este o preocupare permanentă. În 2011 prin HG 49, Echipa intersectorială locală (EIL) pentru prevenirea și combaterea exploatării copiilor prin muncă a primit atribuții și în domeniul violenței asupra copilului și al violenței domestice. În această structură cu rol consultativ erau membrii cei mai relevanți în prevenirea și combaterea violenței : DGASPC; Inspectoratul județean de poliție/Direcția Generală de Poliție a Municipiului București și unități de poliție ale sectoarelor; Inspectoratul de jandarmi județean/Direcția Generală de Jandarmi a Municipiului București; Direcția județeană de sănătate publică/Direcția de Sănătate Publică a Municipiului București; inspectoratul școlar județean/Inspectoratul Școlar General al Municipiului București; inspectoratul teritorial de muncă; organizații neguvernamentale; primării, sindicate, patronate, biserici, servicii de probațiune, unități de medicină legală, unități de primire în regim de urgență și centrele regionale ale Ministerului Administrației și Internelor – Agenția Națională împotriva Traficului de Persoane. Pentru că între instituțiile membre EIL se încheiau convenții de parteneriat pe o perioadă minimă de 3 ani, se puteau gestiona mai bine cazurile de violență domestică și de gen. Practic, DGASPC-ul care deținea secretariatul tehnic al Echipei Intersectorial Locale, colecta toate informațiile cu privire la cazurile de violență, având grijă să elimine eventuale suprapuneri: „(...) întocmește rapoarte bianuale privind activitatea din domeniul prevenirii și combaterii violenței asupra copilului și a violenței în familie, în baza analizei datelor statistice, a bunelor practici colectate și a altor informații relevante.” (capitolul IV, pct. e din HG 49/2011).

În 2016, după apariția Legii 190/2018(privind GDPR-ul, care transpunea Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date), instituțiile nu au mai putut comunica date cu caracter

personal cu privire la victime, ci doar date statistice, făcând practic imposibilă eliminarea suprapunerilor .

„Serviciului de statistică judiciară, (...) încearcă să integreze informații din toate sistemele și din Ministerul Public, și din Poliție, și din instanțe, să putem să urmărim, poate pentru prima oară în istorie, un caz de la momentul sesizării până la momentul condamnării inclusiv pe ceea ce înseamnă măsuri de protecție luate pentru victime.” (Respondent focus grup, reprezentant poliție)

„De exemplu numărul de ordine de protecție raportate de IPJ, nu corespunde cu numărul de cazuri cu care noi lucrăm. Subliniez că noi nici nu am avea capacitatea de a cuprinde toate aceste cazuri raportate de IPJ. Direcția raportează autorității activitatea noastră și a ONG-urilor, astfel încât statistica despre cazurile de violență înregistrează probleme.” (Respondent focus grup, reprezentant DGASPC)

9. CONSILIERE JURIDICĂ

Daniela Dandara-Tăbăcaru, Corina Drăgan

Victimele violenței domestice și de gen beneficiază de consiliere juridică oferită ca serviciu gratuit în cadrul DGASPC-urilor. Dacă victima este un copil, atunci potrivit HG 797/2017 (pentru aprobarea regulamentelor-cadru de organizare și funcționare ale serviciilor publice de asistență socială și a structurii orientative de personal), intervenția imediată pentru înlăturarea riscului se face prin compartimentul de intervenție în situații de abuz, neglijare, trafic, migrație și repatrieri. Acest compartiment are în componență asistent social, psiholog, consilier juridic, fiecare dintre specialiști având un rol activ în intervenția pentru a înlătura situația de pericol. În acest caz, consilierul juridic din cadrul compartimentului (sau în lipsa lui, consilierul juridic din cadrul Serviciului Juridic al DGASPC), asigură consilierea juridică a copilului și a familiei, iar dacă este cazul, chiar reprezentarea în instanță a situației, dacă se impune scoaterea lui din mediul familial pe calea ordonanței președințiale.

În situația în care victima este adult, intervenția imediată pentru înlăturarea riscului este realizată prin compartimentul violența domestică. Asemănător situației expuse anterior, victima care este luată în evidența acestui compartiment va putea să beneficieze de servicii de consiliere socială, juridică și chiar psihologică. Cele două compartimente sunt în măsură să decidă dacă este necesar ca pentru copil sau adult sau chiar pentru cuplul copil-adult să se dispună o măsură de protecție în interesul lor superior. În situația în care aceste victime ajung în cadrul unor servicii de tip rezidențial din cadrul unor autorități publice sau structuri private, vor putea beneficia de servicii de consiliere socială, juridică și psihologică gratuită.

„Noi oferim servicii de consiliere socială, psihologică și juridică, servicii la care apelează victimele doar în perioadă de criză.

Consider că intervenția rapidă ar trebui reglementată pentru a fi eficientă. Asigurăm de asemenea și asistență financiară, având un fond de criză, de asemenea putem oferi adăpost victimelor și copiii acestora.” (Respondent focus grup, reprezentant ONG)

„ Este o procedură de admitere, nu de internare și există o perioadă în care poate sta și i se asigură toate nevoile, deci beneficiază de consiliere psihologică, socială, juridică, asistență medicală. Serviciile sunt oferite atât victimei, cât și copiilor acesteia.” (Respondent focus grup, reprezentant DGASPC)

Dacă victima are nevoie de asistență juridică, ea poate să beneficieze gratuit de acest serviciu pentru reprezentarea în cauzele penale, dacă venitul lunar pe membru de familie al victimei este cel mult egal cu salariul de bază minim brut pe țară stabilit pentru anul în care victima a formulat cererea de asistență juridică gratuită(art.15 Legea nr.211/2004) Potrivit aceluiași act normativ, *„asistența juridică gratuită se acordă numai dacă victima a sesizat organele de urmărire penală sau instanța de judecată în termen de 60 de zile de la data săvârșirii infracțiunii, victimele care nu au împlinit vârsta de 18 ani și cele puse sub interdicție nu au obligația de a sesiza organele de urmărire penală sau instanța de judecată cu privire la săvârșirea infracțiunii. Reprezentantul legal al minorului sau al persoanei puse sub interdicție poate sesiza organele de urmărire penală cu privire la săvârșirea infracțiunii.”*

Sunt însă și situații când victima adultă nu poate beneficia de serviciile gratuite ale unui apărător, spre exemplu în cauzele civile pentru divorț, cauzele de stabilirea custodiei pentru copii sau alte cauze, decât dacă persoana respectivă dovedește că *„nu poate face față cheltuielilor unui proces sau celor pe care le implică obținerea unor consultații juridice în vederea apărării unui drept sau interes legitim în justiție, fără a pune în*

pericol întreținerea sa ori a familiei sale”(art.4 din Ordonanța de Urgență nr. 51 din 21 aprilie 2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă).

Nu toate victimele au nevoie de acest serviciu de consiliere juridică, iar analiza raportului victime/servicii arată că doar jumătate din totalul de victime au beneficiat de el. (vezi graficul 28. Raportul dintre numărul de servicii oferite victimelor și numărul de victime (2022)).

„Centrul de aici oferă și consiliere psihologică. Este integrat în programul de recuperare. Nu am avut nevoie de consiliere juridică. ”
(Respondent interviu, victimă violență domestică)

10. CONSILIERE PSIHOLAGICĂ

Mara Dominte, Corina Drăgan

Serviciul de consiliere psihologică este foarte important pentru victimele violenței domestice și de gen. Este necesar ca acesta să fie asigurat gratuit pentru a facilita accesul persoanelor vulnerabile la el. Echilibrul psihic al victimelor se restabilește numai prin intervenție specializată pe termen mediu și lung. Pentru că acest serviciu se asigură mai mult prin intermediul structurilor specializate de protecție, care de cele mai multe ori sunt concentrate în orașele municipii de județ, multe dintre victime nu pot să beneficieze de consiliere psihologică. La nivel rural întâlnim foarte rar structuri care asigură servicii specializate de acest tip.

Potrivit prevederilor art.7 din Legea nr.211/2004 „*consilierea psihologică a victimelor infracțiunilor se asigură, în condițiile prezentei legi, de către serviciile de protecție a victimelor și reintegrare socială a infractorilor, care funcționează pe lângă tribunale*” și se referă la „(1) *victimele tentativei la infracțiunile de omor, omor calificat și omor deosebit de grav, prevăzute la art. 174-176 din Codul penal, pentru victimele infracțiunilor de lovire sau alte violențe și vătămare corporală, săvârșite asupra membrilor familiei, prevăzute la art. 180 alin. 1[^]1 și 2[^]1 și art. 181 alin. 1[^]1 din Codul penal, ale infracțiunii de vătămare corporală gravă, prevăzută la art. 182 din Codul penal, ale infracțiunilor intenționate care au avut ca urmare vătămarea corporală gravă a victimei, ale infracțiunilor de viol, act sexual cu un minor, perversiune sexuală și corupție sexuală, prevăzute la art. 197, 198, art. 201 alin. 2-5 și la art. 202 din Codul penal, ale infracțiunii de rele tratamente aplicate minorului, prevăzută la art. 306 din Codul penal, precum și pentru victimele infracțiunilor prevăzute de Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, cu modificările și completările ulterioare.*” Este de menționat că, deși este prevăzut în lege, Serviciile de probațiune nu au înregistrat servicii de consiliere acordate victimelor, ci

agresorilor condamnați așa cum este arătat în Legea 252/2013, cu privire la activitatea de probațiune.

„Aceste sesizări vin din mai multe părți, prin apel la 119, la telefonul unic al copilului, vin prin solicitări și adrese din partea organelor de cercetare, poliție, procuratură, prin care ni se solicită atât consilierea familiilor, cât și a victimelor, cât și evaluarea psihologică a copiilor. Serviciile acordate de noi sunt complexe, consiliem atât familiile, cât și victimele. Serviciile sunt, însă, destul de limitate, intervenim în situația de criză, după care orientăm către specialiști, în funcție de nevoile constatate.” (Respondent focus grup, psiholog DGASPC)

Victimele care devin beneficiarele structurilor de tip rezidențial, spre exemplu sunt găzduite în Locuințele protejate din rețeaua Venus, au posibilitatea de a beneficia nu numai de programe de consiliere psihologică, dar și de grupuri de suport, extrem de necesare pentru restabilirea echilibrului emoțional.

„(...) cred că doamna Iulia este și mamă și psiholog și consilier și pentru asta îi mulțumesc.” (Respondent interviu, victimă violență domestică)

Și copiii au nevoie de acest serviciu, chiar dacă ei nu au asistat la aceste fapte cu violență, pentru a putea înțelege ce se întâmplă în relația dintre părinți, de ce au fost luate anumite măsuri. În funcție de vârsta și capacitatea lui de înțelegere, implicarea copiilor este foarte importantă pe tot parcursul intervenției, pentru că ei trebuie ajutați să înțeleagă starea de fapt, consecințele asupra vieții lui de zi cu zi.

„Cred că ar fi mult mai util pentru copiii care sunt victime colaterale, victime ale violenței domestice, să primească consiliere psihologică, pentru că ei rămân cu niște traume imense și, până una

alta, că rămân cu mama, că stau cu tatăl, că mama se separă de agresor și copiii locuiesc în continuare cu ea. Acei copii sunt foarte afectați și ei au nevoie de consiliere psihologică.” (Respondent focus grup, reprezentant serviciu social)

„ Deci el trebuie ajutat prin consiliere psihologică. Există psihologi în școli, dar în școlile de la oraș sunt psihologi școlari, care nu cred, că lucrează cu acești copii.” (Respondent focus grup, reprezentant serviciu social)

Dacă o victimă alege să plece din mediul familial împreună cu copiii, aceștia sunt practic separați nu numai de celălalt părinte, dar și de școală, colegi, prieteni și chiar alte persoane față de care are relații de atașament (rude apropiate, nași etc). Pentru un copil efortul de a înțelege aceste schimbări este unul foarte mare. Dacă și copilul a fost victimă a violenței exercitate în mod direct, atunci și el își dorește să fie protejat printr-o măsură specială, chiar dacă acest lucru ar însemna plecarea din mediul în care a trăit.

Chiar în situația în care agresorul este evacuat temporar din locuință, în baza unui ordin, iar victimele practic nu sunt nevoite ele să părăsească locul de reședință, tot este necesară consilierea psihologică. Foarte necesare sunt și serviciile de consiliere psihologică adresate agresorului.

„ Deci dăm agresorul afară din casă dar unde merge și poate treaba asta să-l înrăiască. Ar trebui poate niște servicii de psihologie, care să-l trateze, să-i explice că ceea ce face nu e bine și chiar un serviciu pe undeva, să fie cazat pe perioada asta când este scos din pat, din locuință și să se continue să se discute cu el, să-i explice ce face, dacă e bine sau nu, pentru că omul ăla se întoarce în familie și... Continuăm.” (Respondent focus grup, reprezentant ONG)

La nivel național sunt foarte puține centre pentru agresori, dar acolo unde ele sunt și-au demonstrat eficiența, pentru cei care s-au adresat acestor structuri.

„(...)avem un centru de consiliere pentru agresori, care reprezintă un tip de serviciu social, organizat în regim de zi, unde agresorii victimelor violenței domestice pot beneficia de consiliere psihologică, juridică, orientare vocațională, și pot primi sprijin în vederea reabilitării și reinsertiei socioprofesionale. Ca și criteriile de eligibilitate avem agresori adulți, dar și agresori adulți aflați în categoria persoanelor dependente. Nu sunt foarte multe cereri în acest moment.” (Respondent focus grup, reprezentant DGASPC)

În baza Ordinului nr. 146/2.578/2018(privind modalitatea de gestionare a cazurilor de violență domestică de către polițiști), agresorul poate fi obligat să frecventeze un program de consiliere psihologică, chiar sub sancțiunea încadrării ca nerespectarea ordinului de protecție.

„Urmare a aditerii ordinului de protecție, cel emis de instanța de judecată, nu cel provizoriu, se poate dispune consiliere psihologică obligatorie. În mapa de gestionare a violenței, care se înființează conform unui ordin de ministru, 146, și în cazul când nu respectă aceste obligații pot fi încadrați la nerespectarea ordinului de protecție.” (Respondent focus grup, reprezentant poliție)

Persoanele implicate în evenimente care au un caracter violent ar trebui să beneficieze de servicii specializate și individualizate nu numai de consiliere psihologică, dar și de terapii complexe, pentru care este necesară implicarea unui specialist care este competent să îndeplinească astfel de sarcini. Pentru a reduce riscul recidivei, toți agresorii ar trebui să fie obligați să frecventeze programe specializate de consiliere psihologică.

11. PROVOCĂRI ÎN INTEGRAREA PE PIAȚA MUNCII

Daniela Dandara-Tăbăcaru, Corina Drăgan

Victimele violenței domestice au nevoie de sprijin și integrare pe piața muncii, pentru a-și obține independența financiară atât de necesară pentru a se desprinde de cercul vicios al violenței. În parcursul de recuperare și reintegrare victima are nevoie de independență financiară și stabilitate economică, iar în acest sens este foarte important ca ea să devină angajat pe piața muncii.

Femeile singure, în special cele care au fost victime ale violenței domestice, se confruntă cu provocări majore legate de ocuparea unui loc de muncă. Infrastructura limitată, costurile programelor after-school și lipsa locurilor de muncă în mediul rural sunt aspecte cheie care influențează această problemă.

„Problema nu stă în dorința victimei de a se angaja, ci în infrastructură, cu ghilimelele de rigoare, și anume nu are cu cine să lase copii. Asta este principala problemă, de altfel, nu doar a victimelor violenței domestice(...) Și atunci rata noastră de angajare în ceea ce privește victimele este de peste 80%. Noi nu avem o problemă cu asta. În ceea ce privește dorința victimei de a se angaja și de a ajunge independentă financiar, cred că este strict o problemă administrativă, și anume grija copiilor.” (Respondent focus grup, reprezentant servicii sociale)

Rata de angajare pentru victimele violenței domestice poate fi afectată de factori administrativi, cum ar fi grija pentru copii. Reticența angajatorilor poate fi diminuată prin abordarea problemelor administrative și prin sprijinirea victimelor în gestionarea îngrijirii copiilor.

”...nu, nu am avut o problemă, nu am avut nicio reticență din partea angajatorilor. Am făcut pur și simplu o mențiune în cadrul

interviului de angajare, și anume că pentru moment, domiciliul se află într-un centru rezidențial pentru victime. Dar atât. Aceasta a fost singura mențiune pe care o facem și noi milităm pentru asta, pentru că încercăm să le scoatem cumva din cap statutul de victimă îl au cumva, la început, în primele luni în care vin la noi, dar încet încet, noi încercăm să scăpăm de sintagma asta, căci nu este benefică pentru victimă.” (Respondent focus grup, reprezentant DGASPC)

În evaluarea perspectivei de angajare nivelul de educație și calificările victimelor sunt extrem de importante. Lipsa educației este identificată ca un factor major care face dificilă găsirea unui loc de muncă. Frica și nesiguranța privind abilitățile necesare pentru a face față la un loc de muncă sunt, de asemenea, obstacole semnificative.

„Acum depinde și de studiile lor. Majoritatea nu au studii pentru a ocupa un loc de muncă corespunzător, dar colaborăm cu forțele de muncă”. (Focus grup, Reprezentant servicii sociale)

Respondenții evidențiază că mulți dintre cei afectați de violența domestică nu au acces la educație adecvată pentru a obține locuri de muncă corespunzătoare. Necesitatea colaborării cu forțele de muncă este menționată, sugerând o legătură între nivelul educației și ocuparea unui loc de muncă.

Lipsa educației persoanei victimă, sau faptul ca nu a lucrat niciodată, a faptului ca are copii mici în întreținere, fără posibilitate de suport din partea membrilor de familie (Focus grup, Reprezentant DGASPC)

Un aspect important este necesitatea de a lucra la recapacitarea victimelor pentru a le ajuta să se reintegreze pe piața muncii. Integrarea ideii de a fi casnică și încurajarea participării la programe de dezvoltare personală și formare profesională sunt esențiale.

Există inițiative care vizează integrarea victimelor pe piața muncii, inclusiv servicii ocupaționale, formare profesională și dezvoltare personală. Componenta de educație financiară este subliniată pentru a sprijini independența financiară.

Unele ONG-uri au dezvoltat întreprinderi sociale, unde angajează victimele, astfel acestea vor putea să obțină surse de bani fără a pleca din centru de tip rezidențial unde este găzduită.

„Consider că lipsa educației este unul dintre factorii care fac dificilă găsirea unui loc de muncă. Acest lucru este determinat de faptul că multe dintre victime s-au căsătorit la o vârstă timpurie, la care nivelul lor de studii era unul inferior, neavând o calificare. AJOFM-ul și instituția noastră le-a dat posibilitatea acestor persoane de a urma cursuri de calificare. De asemenea, noi în cadrul unui proiect am înființat o întreprindere socială, unde realizăm produse alimentare, (...)Victimele pot lucra la această întreprindere sau pot lucra acasă, noi ajutându-le, ulterior să-și valorifice produsele obținute.” (Respondent focus grup, reprezentant ONG)

În mediul rural există mult mai puține locuri de angajare, iar deplasarea pe distanțe mari pentru un anumit loc de muncă, fac victimele să renunțe. Dificultățile din mediul rural sunt abordate, iar soluțiile propuse includ organizarea de creșe și grădinițe cu program prelungit. Necesitatea sprijinului comunitar și al autorităților este evidențiată pentru a facilita accesul la serviciile sociale.

„Problema aici este în mediul rural, unde într-adevăr, nu au loc de muncă ele, doamnele. Și, într-adevăr, acolo este situația aceea în care sunt ținute acasă, fie că au mulți copii, și atunci ele rămân să crească copii, nu au un loc de muncă. Când apare situația de violență, nu au unde să plece și dacă li se asigură o chirie, bine, ceea ce nu se întâmplă, cum am discutat la intervenția anterioară, însă greu să se descurce singure, neavând loc de muncă acolo, în rural. Și dacă n-au

nici sprijinul familiei, unele mai au, mai sunt ajutate de familia extinsă, dar în general, acolo chiar este o problemă în rural, pentru că nu au locuri de muncă, doamnele.” (Respondent focus grup, reprezentant ONG)

” Adică suntem cu toții realiști și știm că în mediul rural oportunitățile de angajare sau de a face un curs de formare profesională sunt practic inexistente. Acest lucru colaborat cu faptul că, cele mai multe femei au copii mici de care trebuie să aibă grijă și ele sunt practic singurele care au grijă de întreaga familie, face ca independența lor economică, financiară și posibilitatea de a se descurca din resurse proprii este foarte limitată. Adică eu nu știu să existe decât, foarte puține cazuri în care există creșe în mediul rural, în care o mamă să își poată lăsa copilul ca să poată să lucreze. Nu există grădinițe cu program prelungit, nu mai vorbim de oportunități de angajare. Adică, trebuie să fim realiști, ele practic au foarte, foarte puține șanse să își găsească un loc de muncă. Gândiți-vă că sunt femei care sunt la 60 de kilometri de cel mai apropiat oraș în care și-ar putea găsi ceva de lucru din satul în care locuiesc. ” (Respondent focus grup, reprezentant ONG)

Sprijinul comunitar, precum și inițiativele care oferă posibilități de calificare sunt esențiale pentru creșterea șanselor de ocupare a unui loc de muncă. Experiențe de succes în oferirea de atestate de formare profesională în mediul rural sunt menționate.

„(...)noi avem un program de servicii ocupaționale destinate victimelor violenței domestice, care dincolo de serviciile de mediere, formare profesională. De fapt, avem o componentă foarte puternică de dezvoltare personală, pentru că trebuie lucrat foarte mult, exact pe acele aspecte care erau menționate la început. Ca și cauze și efecte ale violenței, adică stima de sine scăzută, nivelul de înțelegere. Apropo de avantajele sau beneficiile integrării profesionale. Noi avem o

componentă de educație financiară, de exemplu, sau de educație pentru sănătate. Lucrurile astea sunt foarte importante, necesită timp pentru a le pune în practică și a avea niște efecte, pentru că nu poți să lucrezi direct cu victima violenței domestice pe un serviciu de informare și consiliere clasică, în condițiile în care are 4 clase. Accesul la formare profesională, de exemplu, pentru calificare, este relativ redus dacă și locuiește într-o comună destul de îndepărtată de un centru urban cu servicii, atunci șansele ei pentru a se califica se reduc direct proporțional cu distanța sau invers proporțional cu distanța față de centrul urban. În sensul de angajare. Nu ne putem lăuda cu un procent foarte mare, dar sunt cazuri care, grație serviciilor de care beneficiază, ajung până la a se angaja sau sunt foarte încurajate și sprijinite să reia programul de formare inițială, să între în programul „A doua șansă”, să-și continue studiile liceale. Avem cazuri pe care le susținem financiar pentru a face școli postliceale sau pentru a obține, permisul auto care îi crește gradul de mobilitate, care deschide deja mobilitatea geografică, deschide imediat și un alt tip de viziune asupra lucrurilor la care poți să ai acces ulterior. Dar în ansamblul grupurilor vulnerabile cu care am lucrat a la long, pe componenta ocupațională pentru victimele violenței domestice, această componentă de dezvoltare personală este foarte importantă. Înseamnă o ședință de consiliere individuală, dar și formare de grupuri de suport, schimb de opinii, învățare într-un sistem non-formal, pe bază de prezentare explicitare, dezbatere continuă a unor subiecte care îi fac să ducă la împuternicirea victimei. Realizarea tuturor mecanismelor individuale care obțin un loc sau care o pot face să avanseze.” (Respondent focus grup, reprezentant servicii sociale)

Respondenții au identificat mai mulți factori care pot determina reticența în reintegrarea de piața muncii. Uneori în centre ajung victime care nu au lucrat niciodată, chiar dacă au o vârstă înaintată, dependența financiară față de agresor fiind permanentă.

„Un alt aspect ar fi integrarea ideii de a fi casnică, (grija pentru cămin), vârsta înaintată a victimei în cazul în care se decide să fie independentă financiar neavând o calificare într-un anumit domeniu.” (Respondent focus grup, reprezentant servicii sociale)

Pentru că nu au deprinderi necesare a activa pe piața muncii, victimele trăiesc și cu teama că nu vor face față cerințelor angajatorilor.

„Frica că nu pot face față la un loc de muncă, educație limitată” (Respondent focus grup, reprezentant DGASPC)

„(...)am observat că pentru victimele care au solicitat adăpost, victime cu vârsta de peste 30 de ani, nu am întâmpinat dificultăți în găsirea unui loc de muncă, în conformitate cu studiile pe care le aveau, dar pentru categoria de victime a căror vârstă a fost cuprinsă între 18 și 20 de ani, am găsit greu loc de muncă, sau dacă le-am găsit, menținerea în activitate a fost dificilă, unele dintre ele provenind din sistemul de protecție și nu aveau deprinderi de viață independentă.” (Respondent focus grup, reprezentant ONG)

Printre victimele violenței domestice se regăsesc și persoane motivate să facă schimbări și să își găsească un loc de muncă. Cu toate acestea, există și cazuri în care aceste victime renunță ușor la oportunitățile de angajare și nu își doresc independența financiară. Acest aspect subliniază complexitatea situației, sugerând că nu toate victimele au aceeași abordare sau dorință de schimbare. Specialistul în servicii sociale care a oferit aceste observații a participat la focus grup și a adus în discuție diversitatea nevoilor și atitudinilor victimelor.

„(...)noi am încercat să le ajutăm să își ocupe un loc de muncă. Să știți că marea majoritate nu și-au dorit, au stat și au beneficiat de serviciile centrului, după care s-au întors la agresor tot împreună cu copiii lor.” (Respondent focus grup, reprezentant servicii sociale)

„(...)sunt victime dornice să facă o schimbare, își doresc un loc de muncă, dar sunt și victime care renunță foarte ușor la un loc de muncă și nu își doresc independența financiară.” (Respondent focus grup, reprezentant servicii sociale)

În cadrul proiectului Venus al Agenției Naționale pentru Egalitate de Șanse între Femei și Bărbați, procentul de angajare al victimelor violenței domestice pe piața muncii este semnificativ mai mare decât în cazul beneficiarilor altor servicii sociale, cum ar fi centrele maternale sau centrul pentru victimele violenței. Acest succes este atribuit serviciilor integrate oferite în cadrul proiectului, inclusiv consiliere vocațională și participarea beneficiarilor la diverse oportunități de angajare. Cu toate acestea, nivelul scăzut de educație al victimelor reprezintă încă o provocare în procesul de integrare pe piața muncii. Specialistul în serviciu social din cadrul unui focus grup a subliniat aceste aspecte, evidențiind nevoia de a adapta abordările în funcție de nivelul educațional al victimelor.

„Procentul de angajare a victimelor violenței domestice pe piața muncii este mai crescut decât, în cazul beneficiarilor de servicii sociale din cadrul proiectului Venus, decât în cazul celor care provin din centrele maternale sau centrul pentru victimele violenței. Consider că acest lucru este posibil datorită serviciilor integrate oferite în cadrul proiectului, cu servicii de consiliere vocațională, de asemenea datorită participării beneficiarelor la diverși angajatori, în vederea ca victimele să poată deveni independente financiar. Nivelul educațional destul de scăzut al victimelor duce la dificultăți în acest demers, de multe ori se face calificare la locul de muncă.” (Respondent focus grup, reprezentant serviciu social)

Experiența indică existența unei reticențe din partea angajatorilor în ceea ce privește angajarea victimelor violenței domestice, uneori atribuind chiar această reticență victimei în sine. În ciuda acestor obstacole, beneficiarii proiectului Venus au fost înscriși la cursuri de formare în diverse domenii, precum bucătărie, ospătărie și operator pe calculator. Încercarea de a

pregăti aceste victime pentru piața muncii evidențiază un efort de a depăși barierele existente. Specialistul în serviciu social din cadrul focus grupului S-E a subliniat aceste eforturi și a adus în discuție nevoia de a continua să combatem prejudecățile angajatorilor.

„(...)pot spune că există și o reticență a angajatorilor de a angaja victime ale violenței domestice, câteodată chiar din vina victimei. Totodată, beneficiarii proiectului au fost înscriși la diferite cursuri de formare pe diferite proiecte, cursuri de bucătări, de ospătari, de operator pe calculator. Au fost cursuri de calificare și de reprofesionalizare, recalificare.” (Respondent focus grup, reprezentant serviciu social)

„Pe perioada de derulare a proiectului nostru, în cele 24 de luni din 2019, începând, noi am derulat și cursuri de calificare și a fost cumva un avantaj, să zic, pentru că în acea perioadă persoanele cu care noi am intrat în contact au fost beneficiari și de cursuri de calificare sau de formare în funcție de nivelul la care se aflau. A fost un plus, pentru că au avut posibilitatea să participe la cursuri și eventual să își schimbe locul de muncă sau domeniul de activitate, dacă a fost cazul(...)” (Respondent focus grup, reprezentant servicii sociale)

Se menționează că lipsa de calificare a victimelor, responsabilitățile parentale și problemele de sănătate reprezintă obstacole semnificative în încadrarea acestora pe piața muncii. Specialiștii în servicii sociale din cadrul focus grupului au subliniat aceste dificultăți, evidențiind multiplele aspecte ce trebuie abordate pentru a sprijini victimele în procesul de independență financiară.

În ciuda eforturilor depuse, există dificultăți în menținerea pe piața muncii a victimelor violenței domestice. Doar trei din zece beneficiari au reușit să se integreze pe piața muncii. Reticența angajatorilor față de această categorie de beneficiari rămâne un factor deosebit de problematic,

indiferent dacă aceștia sunt rezidenți în centre maternale sau găzduiți în locuințe protejate. Observațiile specialiștilor în servicii sociale din cadrul focus grupului indică necesitatea unor strategii mai eficiente pentru a asigura o integrare stabilă a victimelor pe piața muncii.

"Lipsa de calificare a victimelor, faptul că au copii minori în întreținere, dar și problemele de sănătate creează dificultăți în încadrarea pe piața muncii." (Respondent focus grup, reprezentant autoritate publică)

"...există dificultăți în menținerea pe piața muncii a victimelor violenței domestice, doar trei beneficiari din zece au fost integrați pe piața muncii. Există reticențe în rândul angajatorilor față de această categorie de beneficiari, fie că sunt rezidente din centrul maternal, fie că sunt găzduite în locuința protejată." (Respondent focus grup, reprezentant serviciu social)

12. SITUAȚIA ÎN PERIOADA PANDEMIEI COVID-19

Silviu Dumitru, Horia Mihai

La nivel global ratele violenței domestice au crescut în perioada 2020-2021, astfel încât putem vorbi despre o a doua pandemie. Cumulul de factori asociați izolării din perioada pandemică este unul complex și multidimensional.

Motivele invocate includ izolarea socială, expunerea la factori de stres economici și psihologici, creșterea mecanismelor de adaptare negative (cum ar fi abuzul de alcool) și incapacitatea de a accesa mecanismele obișnuite de sprijin sau de a pleca din gospodăriile abuzive, din cauza măsurilor de carantină sau a restricțiilor de călătorie.³¹

Accesul neîntrerupt al agresorilor la victime, dificultățile economice și stresul asociat unei perioade de incertitudine socială pot fi considerați printre cei mai relevanți factori în explicarea creșterii numărului de cazuri de violență domestică.

Oficialii aleși și publicul larg sunt acum mai conștienți de această pandemie invizibilă decât înainte, iar legătura dintre insecuritatea fizică și insecuritatea economică este brusc mai tangibilă pentru persoanele care altfel, ar fi fost mai puțin atente la violența domestică.³²

În timpul pandemiei, specialiștii din domeniu au observat că abuzatorii limitează accesul victimelor la telefoane mobile și computere, pentru a le reduce posibilitățile de a căuta ajutor: *Femeile au fost foarte preocupate de faptul că apelurile lor sunt auzite și că nu au un spațiu sigur/securizant pentru a vorbi. Femeile au terminat adesea apelurile telefonice, au schimbat*

³¹ Gulati, G. și Kelly, B.D. (2020), Domestic violence against women and the COVID-19 pandemic: What is the role of psychiatry?

³² Bettinger-Lopez, C. and Bro, A. (2020). A double pandemic: Domestic violence in the age of COVID-19. Council on Foreign Relations, 13.

*subiectul sau au sunat înapoi mai târziu, când s-au simțit în siguranță să vorbească.*³³

Pe fondul pandemiei de Covid-19 numărul persoanelor care se confruntă cu șoc posttraumatic a crescut, iar acest lucru contribuie indirect la creșterea ratei violenței domestice.

Bell și Folkerth (2016) au arătat că supraviețuitorii dezastrelor naturale au sechele semnificative de sănătate și că șocul posttraumatic și depresia sunt frecvent întâlnite la femeile care au trecut printr-un dezastru natural. Datele colectate în urma uraganului Katrina au arătat că ratele violenței împotriva femeilor au crescut de la 4,6 cazuri la 100.000 pe zi, la mult peste 16 cazuri la 100.000 pe zi în rândul populațiilor strămutate în urma uraganului. Ei au descoperit că la un an după uraganul Katrina, victimele găzduite în parcuri de rulote FEMA au raportat niveluri mai ridicate ale afecțiunilor mintale în comparație cu persoanele care nu au fost victime ale dezastrului natural.³⁴

Contextul specific generat de pandemia Covid-19 a facilitat accesul nelimitat al abuzatorilor la victime, acestea fiind izolate de sistemele lor de suport și de mediul de la locul de muncă. Pe perioada pandemiei au fost raportate creșteri semnificative ale contactelor cu serviciile și organizațiile care oferă suport în situațiile de violență domestică și ale apelurilor către liniile de asistență ale acestora.³⁵ Refuge, cea mai mare organizație caritabilă pentru abuz domestic din Marea Britanie, a raportat o creștere cu

³³ Slakoff, D.C., Aujla, W. și PenzeyMoog, E. (2020). The Role of Service Providers, Technology, and Mass Media When Home Isn't Safe for Intimate Partner Violence Victims: Best Practices and Recommendations in the Era of COVID-19 and Beyond

³⁴ Kaukinen, C., 2020. When Stay-at-Home Orders Leave Victims Unsafe at Home: Exploring the Risk and Consequences of Intimate Partner Violence during the COVID-19 Pandemic

³⁵ Slakoff, D.C., Aujla, W. și PenzeyMoog, E. (2020). The Role of Service Providers, Technology, and Mass Media When Home Isn't Safe for Intimate Partner Violence Victims: Best Practices and Recommendations in the Era of COVID-19 and Beyond

700% a apelurilor într-o singură zi, în timp ce Battered Women's Support Society of Vancouver a raportat o creștere cu 300% a apelurilor zilnice în decurs de câteva săptămâni.³⁶

Literatura de specialitate consideră, de asemenea, subraportarea cazurilor de violență domestică din perioada pandemiei, printre explicații numărându-se „comportamentul agresiv și de control al agresorului, confidențialitatea scăzută, teama de contaminare cu COVID-19, scăderea sprijinului și protecției sociale în timpul pandemiei și disponibilitatea redusă a facilităților (din cauza orelor de lucru, fondurilor și personalului reduse)”.³⁷

Pandemia de COVID-19 a avut un impact semnificativ asupra violenței domestice la nivel global, iar România nu a făcut excepție, chiar și în condițiile în care există posibilitatea ca în multe județe din România, numărul real al cazurilor de violență domestică să fie profund subraportat.

În timpul pandemiei, oamenii au fost nevoiți să rămână acasă mai mult timp, ceea ce a dus la o creștere a tensiunilor în familiile cu probleme preexistente.

„Cuplurile au fost nevoite să stea împreună mai mult timp [...] Din păcate, nu toate cuplurile sunt funcționale și atunci au apărut la iveală anumite frustrări, anumite nemulțumiri care poate nu erau discutate înainte, nu erau comunicate și s-au agravat, iar cuplurile care erau disfuncționale și înainte de pandemie, practic s-au deteriorat și mai mult. Și fenomenul de violență s-a răspândit și, din punctul meu de vedere, nici nu a fost comunicat. ” (Respondent interviu, reprezentant DGASPC)

³⁶ Sánchez, O. R., Vale, D. B., Rodrigues, L., & Surita, F. G. (2020). Violence against women during the COVID-19 pandemic: An integrative review

³⁷ idem

Restricțiile din perioada pandemiei au influențat, în unele cazuri, situațiile persoanelor supuse violenței domestice, din punct de vedere al intensității, frecvenței, tipului de violență cu care s-au confruntat victimele.

„În perioada pandemiei într-adevăr a devenit foarte violent, pleca mai mereu de acasă, îmi venea mai mereu beat, foarte mult beat, zicându-mi că decât să prindă Covid sau Corona sau nu știu ce, să beie, că nu știu cine l-a îndrumat pe el să bea alcool ca pandemia să nu vină peste el. Atunci a început el, de când e pandemia aia, bine că bea și înainte, dar de când e pandemia sau parcă acum deodată s-a bruscat să bea în fiecare zi, zilnic, zilnic, non stop, non stop, cum se trezea cum pleca la băut și venea beat. Eu nu cred că din cauza pandemiei, că pandemia a adus gestul ăsta, eu cred că îi place lui gestul ăsta, că el făcea și înainte când bea, de când a venit pandemia a început să bea brusc, dar și înainte tot așa se comporta ciudat. Eu am impresia că ori a devenit el alcoolic, ori că experiența asta a fost influențată dintr-o anumită experiență...dând vina pe pandemie...nu știu.” (Responsabil interviu, victimă violență domestică)

În pandemie, când se consideră că accesul către servicii a fost restricționat sau s-a desfășurat mai greu din cauza restricțiilor, instituțiile au adaptat măsurile astfel încât, victimele violenței domestice să poată avea acces facil la servicii ca și până în momentul de dinaintea perioadei pandemice COVID 19.

„În cadrul proiectului e foarte ușor sa ajungă la noi, și în pandemie, pentru că avem numărul de telefon peste tot și cu un simplu apel suntem acolo.” (Respondent interviu, consilier DGASPC)

Restricțiile din pandemie au pus presiune pe victime, dar au forțat serviciile să găsească metode suplimentare de suport a victimelor.

„Pentru noi, specialiștii, a fost o perioadă grea, cu posibilități reduse de intervenție, de deplasări pe teren, pentru că erau foarte multe restricții care nu permiteau acest lucru. Inclusiv noi eram

izolați, inclusiv noi am fost și închiși în centre, alături de beneficiari. Practic, am stat două săptămâni închiși, am dormit în centre. Asta a fost activitatea noastră. Ce reușeam să facem, făceam prin telefon. Nu este același lucru, se pierde contactul cu victima. Nu poți să transmiți empatic mesajul cum îl transmiți când ești lângă omul respectiv. El te simte că ești acolo, îi transmiți căldură, transmiți încredere. Prin telefon nu este același lucru. [...] În momentul în care izolezi o victimă cu agresorul, pentru ea este o tortură constantă, zi de zi, oră de oră, cu același om care reproșează constant, care te jighește constant. ”
(Respondent interviu, psiholog DGASPC)

În perioada pandemiei serviciile suport oferite victimelor violenței domestice au fost influențate de restricțiile impuse și de modificările în modul de funcționare al unor instituții. În ciuda acestor provocări, mulți furnizori de servicii de suport au făcut eforturi pentru a se adapta la noile circumstanțe și pentru a continua să ofere sprijin victimelor violenței domestice.

„Toate instituțiile, la momentul pandemiei, au adoptat anumite măsuri de facilitare [a accesului la servicii]. Toate serviciile au recurs la depunerea documentelor online. Solicitățile au fost făcute fără deplasarea fizică a persoanelor în necesitate...” (Respondent interviu, reprezentant DGASPC)

13. SITUAȚIA PERSOANELOR DE ETNIE ROMA

Costin Adrian Cace

Anumite grupuri din populație și grupe de vârstă sunt supra-reprezentate în ceea ce privește incidentele de violență domestică. Numărul persoanelor care aparțin etniei rome și sunt atât agresori cât și victime, este mai mare în raport cu ponderea acestora în populație decât în cazul populației majoritare sau care aparține altor minorități. Numărul cazurilor de violență domestică a populației rome este profund subraportat, întrucât aceștia nu își declară etnia.

„Am găsit din toate categoriile - și persoane care au un nivel înalt de educație, dar și persoane cu educație mai puțină, și de toate naționalitățile și de etnie romă și cu precădere cei de etnie roma. ”
(Respondent interviu, consilier DGASPC)

Din punctul meu de vedere, pentru că în continuare ei perpetuează de la generație la generație aceleași cutume în care femeia este supusă bărbatului, inferioară lui.” (Respondent interviu, reprezentant DGASPC)

„Avem fete în Centrul de primire în regim de urgență, care au fost căsătorite de la 12 ani, [...] cred că asta trebuie extirpată și este și rolul poliției și mă bucur că fac asta și mă bucur că îi bagă la trafic de minori.” (Respondent interviu, psiholog DGASPC)

Gradul de adresabilitate al victimelor violenței domestice de etnie romă către instituțiile abilitate este ușor în creștere, dar în continuare background-ul cultural este o barieră în ceea ce privește accesarea serviciilor de sprijin. Violența domestică împotriva femeilor din comunitatea Romă reprezintă o problemă serioasă care necesită abordări specifice și sensibile la contextul cultural. Accesarea serviciilor de combatere a violenței domestice împotriva femeilor rome poate fi

îmbunătățită prin implementarea unor măsuri cheie, plecând de la sensibilizarea comunităților din care fac parte.

„Din câte știu eu și am auzit, persoanele de etnie romă sunt marginalizate datorită comportamentului pe care îl adoptă în anumite situații, dar nu am informații directe legate de cineva care a apelat și nu a fost ajutat. ” (Respondent focus-grup, psiholog locuință protejată Venus)

Este important ca măsurile de sprijin pentru victimele violenței domestice să fie aplicate cu respect pentru drepturile și diversitatea culturală a comunității roma.

14. POLITICI PUBLICE ÎN DOMENIUL VIOLENȚEI DOMESTICE

Oana Banu, Costin Adrian Cace, Mara Dominte, Horia Mihai

Politici publice la nivel național

Strategii și planuri de prevenire și combatere a violenței domestice la nivel județean

Trebuie menționată existența unei practici comune la nivelul administrației publice din România, anume aceea conform căreia documentele de interes public sunt greu accesibile, sau formatul acestora nu permite copierea, căutarea cuvintelor cheie sau selectarea textului. În general, conținutul unor astfel de documente este generalist, nu variază în timp, datele oferite sunt preluate de la alte instituții. O altă explicație, pe lângă lipsa de transparență instituțională, sunt lacunele în utilizarea aparaturii digitale ale personalului din respectivele instituții. Există o excepție în acest sens, Strategia de Dezvoltare a județului Satu Mare, care se întinde pe 800 de pagini și este împărțită în două documente. În astfel de situații, capacitatea de a identifica elementele specifice din cadrul documentului este profund limitată. Județele în care strategia de dezvoltare este publicată într-o astfel de variantă nu au bugete prevăzute pentru combaterea violenței domestice. Județele care au publicat într-o manieră netransparentă Strategiile de Dezvoltare Județeană sunt: Argeș, Neamț, Satu Mare, Suceava, Timiș. Județele Cluj și Olt nu au în acest moment o strategie de dezvoltare valabilă. În alte situații, chiar dacă strategiile există, acestea nu sunt disponibile publicului, precum în județul Mehedinți.

Doar cinci județe din totalul de 41 au menționat în Strategia de Dezvoltare Județeană faptul că doresc să demareze proiecte în vederea combaterii violenței domestice și au identificat locația serviciului propus, un buget estimativ și potențiale surse de finanțare. Județele care au o proiecte aflate

cel puțin la stadiu de propunere, la care se alătură estimări de costuri și potențiale surse de finanțare sunt: Botoșani, Galați, Ialomița, Prahova și Teleorman.

Lipsa de fonduri alocate pentru prevenirea sau combaterea fenomenului violenței domestice la nivel de județ subliniază o predispoziție a autorităților județene de a nu se implica în rezolvarea problemelor sociale ale cetățenilor. Autoritățile județene par să subestimeze impactul devastator al acestui fenomen asupra comunităților locale. Este imperativ să se conștientizeze că o abordare proactivă și investiții corespunzătoare în programe de prevenție ar putea avea efecte semnificative în reducerea incidenței violenței domestice și ar contribui la îmbunătățirea calității vieții pentru numeroase persoane afectate.

Gestionarea fenomenului violenței domestice doar prin resursele limitate ale instituțiilor din sfera asistenței sociale poate genera dificultăți pentru victime. Oportunitatea de a aloca resurse financiare adecvate pentru programe educaționale și de conștientizare în școli, precum și pentru sprijinirea victimelor, ar fi un pas esențial în direcția corectă. Prin sublinierea importanței unei astfel de implicări la nivel județean, se poate construi o rețea de sprijin, capabilă să aducă schimbări în abordarea violenței domestice și să creeze un mediu mai sigur pentru toți membrii comunității. Gestionarea fenomenului violenței domestice doar prin resursele limitate ale instituțiilor din sfera asistenței sociale poate genera dificultăți semnificative pentru victime. Limitările financiare și logistice ale acestor instituții pot compromite eficacitatea intervenției în situații de criză și pot afecta în mod direct calitatea asistenței acordate victimelor.

Absența unor fonduri dedicate pentru prevenirea și combaterea fenomenului violenței domestice la nivel județean reflectă limitele instituțiilor județene în ceea ce privește capacitatea de a preveni acutizarea problemelor sociale existente. Este esențial să recunoaștem că violența domestică nu poate fi eficient abordată doar prin intermediul instituțiilor

de asistență socială, iar colaborarea extinsă între acestea și alte entități, precum serviciile de sănătate, forțele de ordine și organizațiile non-guvernamentale, este crucială. O abordare interdisciplinară și o coordonare eficientă între diferitele agenții și sectoare pot oferi un cadru mai robust pentru prevenirea, identificarea și intervenția în cazurile de violență domestică.

Alocarea de resurse suplimentare și dezvoltarea unor programe integrate care să vizeze atât prevenția, cât și sprijinul acordat victimelor, reprezintă inițiative necesare pentru a depăși obstacolele actuale. În acest context, este important ca autoritățile județene să recunoască importanța unei strategii comprehensive și să se implice activ în consolidarea eforturilor interinstituționale pentru a aborda această problemă cu seriozitate și responsabilitate.

Din analiza strategiilor de dezvoltare județeană rezultă că, în anumite cazuri, aceste documente conțin informații generale, care nu se schimbă în timp, precum profilul geografic.

Un rezultat al analizei de conținut este acela conform căruia administrațiile județene din România pot fi caracterizate drept neoliberale. Orientarea declarativă către dezvoltare economică sugerează o lipsă acută a personalului cu studii din afara sferelor juridice și economice. Orientarea către dezvoltare economică poate prevala asupra nevoilor sociale și umane, iar lipsa unui personal diversificat poate influența modul în care se abordează și se rezolvă aceste probleme. Este important ca administrațiile județene să recunoască valoarea contribuțiilor aduse de specialiștii din domenii variate și să promoveze o abordare integrată, care să țină cont de complexitatea și diversitatea problemelor sociale.

Integrarea profesioniștilor cu expertiză în asistența socială, psihologie și sociologie în structurile administrative ar putea îmbogăți perspectiva asupra gestionării problemelor sociale, inclusiv a violenței domestice, și ar putea conduce la adoptarea unor politici mai echilibrate și eficiente.

Asistența socială ocupă un loc marginal în conținutul strategiilor de dezvoltare județeană, cel puțin în majoritatea cazurilor. Este nevoie ca administrațiile județene să aloce fonduri suplimentare pentru asistența socială în vederea depășirii actualelor limite ale sistemului serviciilor publice existente. Alocarea de fonduri insuficiente nu doar subminează capacitatea acestor instituții de a răspunde prompt la nevoile comunității, ci și diminuează potențialul lor de a iniția campanii de conștientizare și programe educaționale menite să prevină violența domestică.

O recomandare esențială este aceea de a consulta sau chiar de a angaja în cadrul consiliilor județene persoane cu expertiză în domenii precum asistența socială, psihologia și sociologia. Prin includerea specialiștilor în aceste domenii, consiliile județene pot beneficia de perspective și abordări fundamentate științific în gestionarea și combaterea violenței domestice.

Într-o perspectivă mai amplă, lipsa unei abordări proactive la nivel județean poate contribui la perpetuarea ciclurilor de violență domestică, făcând necesară o revizuire a politicilor financiare și a priorităților administrative.

Județul**Observații**

Alba

Nu sunt prevăzute bugete pentru combaterea acestui fenomen.

Arad

Nu sunt prevăzute bugete pentru combaterea acestui fenomen.

Argeș

Nu este menționată nicio alocare bugetară pentru combaterea acestui fenomen. Sunt enumerate potențiale surse de finanțare: „fonduri UE”, „cofinanțare” pentru o serie de proiecte care există la stadiu de „idee”.

Bacău

Bihor

Nu este menționată nicio alocare bugetară pentru combaterea acestui fenomen.

Bistrița-Năsăud

Nu este menționată nicio alocare bugetară pentru combaterea acestui fenomen.

Botoșani

Există un proiect propus pentru perioada 2021-2027, în valoare de 900 000 lei. Proiectul se referă la crearea unui centru de consiliere pentru victime ale violenței domestice. Sunt identificate potențialele surse de finanțare: POIDS 2021-2027, POR Nord-Est 2021-2027, PNRR 2021-2027, Buget local

Brașov

Nu este menționată nicio alocare bugetară pentru combaterea acestui fenomen.

Brăila

Nu este menționată nicio alocare bugetară pentru combaterea acestui fenomen. Sunt menționate sumele cheltuite în anii anteriori pentru diminuarea VD. Violența în școli este menționată de multe ori în tandem cu violența intrafamilială. Acest lucru subliniază o lipsă de viziune în ceea ce privește VD ca o problemă socială de sine stătătoare.

Buzău

Există o singură mențiune a conceptului de violență domestică în strategie. Nu sunt prevăzute bugete pentru combaterea acestui fenomen.

Caraș-Severin

Sunt identificate sursele de finanțare. Există o listă a organizațiilor nonguvernamentale care se ocupă de combaterea fenomenului violenței domestice. Nu sunt menționate bugete pentru perioada la care face referire strategia.

Călărași

Nu sunt prevăzute bugete pentru combaterea acestui fenomen.

Cluj

Nu există o strategie județeană valabilă în acest moment.

Constanța

Nu este menționată nicio alocare bugetară pentru combaterea acestui fenomen

Covasna

Nu este menționată nicio alocare bugetară pentru combaterea acestui fenomen.

Dâmbovița Nu este menționată nicio alocare bugetară pentru combaterea acestui fenomen.

Dolj Nu este menționată nicio alocare bugetară pentru combaterea acestui fenomen.

Galăț Există 3 propuneri de proiecte, la stadiul de „idee”. Unul dintre acestea are ca scop: „Înființarea unui post de psiholog și personal specializat în vederea consilierii persoanelor aflate în dificultate (persoane fără adăpost, victime ale violenței domestice, copii abandonți, mame singure). Bugetul estimat este de: 500 000 lei. Sursele de finanțare sunt „Fonduri europene, guvernamentale”. Celelalte două propuneri nu au bugete estimative.

Giurgiu Nu sunt prevăzute bugete pentru combaterea acestui fenomen.

Gorj Nu este menționată nicio alocare bugetară pentru combaterea acestui fenomen.

Harghita Nu există nicio mențiune a vreunor propuneri referitoare la combaterea violenței domestice sau de gen în strategie.

Hunedoara Nu este menționată nicio alocare bugetară pentru combaterea acestui fenomen.

Ialomița 612,244.90 pentru crearea unui centru social pentru persoanele fără adăpost și pentru victimele violenței

	domestice în orașul Amara. Mai există alte trei propuneri fără buget estimativ.
Iași	Nu este menționată nicio alocare bugetară pentru combaterea acestui fenomen. Aria de concepte utilizate este mai largă decât în cadrul altor strategii.
Ilfov	Nu este menționată nicio alocare bugetară pentru combaterea acestui fenomen.
Maramureș	Nu este menționată nicio alocare bugetară pentru combaterea acestui fenomen.
Mehedinți	Strategia de dezvoltare județeană nu este disponibilă pe site-ul Consiliului Județean. Aceasta există, însă cetățenii nu (mai) au acces la ea.
Mureș	Nu este menționată nicio alocare bugetară pentru combaterea acestui fenomen. Nevoia dezvoltării infrastructurii serviciilor sociale este conștientizată, însă nu sunt alocate bugete.
Neamț	
Olt	Nu există o strategie de dezvoltare județeană valabilă pentru perioada 2021-2027.

Prahova	<p>Există două proiecte pentru perioada 2021-2027: Centru pentru prevenirea și combaterea violenței în familie.</p> <p>Fără estimare de buget.</p> <p>Sursele de finanțare sunt: POR 2021-2027 + buget local</p> <p>Adăposturi sociale pentru persoanele vulnerabile</p> <p>Valoare estimată 2.000.000 lei</p> <p>Bugetul local; Fonduri europene; Parteneriat public privat.</p>
---------	---

Satu Mare

Sălaj	<p>Nu este menționată nicio alocare bugetară pentru combaterea acestui fenomen.</p>
-------	---

Sibiu

Nu este menționată nicio alocare bugetară pentru combaterea acestui fenomen.

Suceava

Teleorman

Realizarea unui centru de sprijin pentru victimele violenței domestice

Valoare estimată: 1.000.000,00 lei

POIDS 2021-2027, PNS 2021-2027, PNRR, POR Sud Muntenia 2021-2027

Timiș Nu există nicio mențiune a vreunor propuneri referitoare la combaterea violenței domestice sau de gen în strategie.

Tulcea Nu este menționată nicio alocare bugetară pentru combaterea acestui fenomen. Este menționată de mai multe ori combaterea violenței în școli.

Vaslui Nu este menționată nicio alocare bugetară pentru combaterea acestui fenomen.

Vâlcea Nu este menționată nicio alocare bugetară pentru combaterea acestui fenomen. Vâlcea este singurul județ în a cărui strategie sunt prezentate date despre violența domestică defalcate pe tipuri de violență.

Vrancea Nu este menționată nicio alocare bugetară pentru combaterea acestui fenomen.

15. MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA VIOLENȚEI DOMESTICE

Sorin Cace

Capitolul Monitorizarea și evaluarea violenței domestice

Crearea unei imagini complete asupra violenței domestice necesită ca informațiile să fie extrase din mai multe surse de date care să fie complementare. Principalele probleme identificate cu privire la datele existente la nivel național includ:

- nu există metode de identificare coerente și integrate (pe bază de indicatori) care să permită înregistrarea și cuantificarea incidentelor;
- datele fragmentate, dispersate și incomplete cu privire la răspunsurile la violența domestică, în mare parte din cauza numărului mare de organizații implicate;
- incapacitatea de a raporta în mod coerent și credibil cu privire la grupuri specifice de populație și de a identifica factorii-cheie care determină violența domestică, cum ar fi aspectele legate sănătatea mintală și consumul de droguri și alcool;
- dificultatea de a face distincția între victime și agresori în unele surse de date și de a cuantifica, mai degrabă persoanele decât incidentele.

1. Surse de date

Pentru asigurarea datelor necesare calculării și disponibilizării indicatorilor de violență domestică există trei categorii de surse:

- surse administrative (de tip public și privat);
- surse statistice;
- surse din cercetări specifice bazate pe colectare directă de date.

1.1. Sursele administrative sunt evidențele sistematizate, în general, informatizate, ale instituțiilor publice din județ fiind surse specifice create în condițiile legislației

naționale. Acestea se prezintă sub forma unor fișiere, cu înregistrări individuale sau agregate, în funcție de unitățile de observare și de specificul informațiilor conținute. Prezintă avantajul că sunt exhaustive, sunt mai puțin costisitoare, sunt actualizate periodic de instituțiile gestionare ale informațiilor și conțin date până la nivelul localităților. Fișierele-registrele cu informații specifice există la toate instituțiile publice. Multe din aceste informații se folosesc în procesul de evaluare, analiză, caracterizare și monitorizare violenței domestice la nivelul județului.

Informațiile din surse administrative pot fi folosite pentru construirea unor indicatori cantitativi sau calitativi utilizați numai pentru caracterizarea contextului național și pentru analize și evaluări în profil teritorial (regiune, județ, localitate), dar nu și pentru comparații internaționale. Marele dezavantaj al surselor administrative rămâne acela că, bazându-se pe legislația națională, nu pot să asigure comparabilitate europeană și internațională.

Din cercetarea în teren, din analiza chestionarelor completate dar și din analiza materialelor colectate de la instituțiile vizitate rezultă că la nivelul județelor există multe tipuri de informații utilizate de instituțiile de profil. În general, fluxul informațional este aproximativ același la toate instituțiile: se colectează informații de la nivel local, prin unitățile / instituțiile furnizoare de servicii sociale (primării, consilii locale, școli, centre de protecție a copilului, furnizori de servicii medicale), care se centralizează și se transmit la instituțiile ierarhic superioare de la nivel național (Ministerul cu responsabilități în domeniu), pe format electronic sau pe e-mail. Modalitățile de prelucrare și gestionare a informațiilor în cadrul fiecărei instituții județene sunt diferite în funcție de gradul de complexitate al informațiilor vehiculate, de volumul acestora și de sursele disponibile.

Există o bună colaborare între instituțiile de la nivelul județului. Colaborarea și schimbul de informații între instituțiile județene se realizează prin „înțelegere” sau pe bază de protocoale, convenții. Un volum mai mare de informații, cu sisteme de prelucrare și de gestiune specializate se găsesc în principal la Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC) și la Direcția Județeană de Statistică (DJS).

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC) colectează informații de la unitățile locale din subordinea sa, care se ocupă de protecția copiilor și a altor categorii de persoane care necesită asistență socială, precum și de la alte instituții ale administrației publice județene și locale: primării, Inspectoratul Județean de Poliție, serviciile de stare civilă, Inspectoratul Școlar Județean. Informațiile din dosarele persoanelor integrate în sistemul de asistență socială sunt preluate în fișiere organizate la nivel individual. Acestea sunt prelucrate și utilizate pentru construirea indicatorilor de monitorizare a programelor gestionate de DGASPC. Toate aceste informații se prelucrează, se centralizează și se transmit, în principal la ANES, dar și la alte instituții cu responsabilități în monitorizarea violenței domestice.

1.2. Sursele statistice, de tipul recensămintelor și al anchetelor selective asupra gospodăriilor populației pot asigura informații pentru evaluarea și pentru măsurare violenței domestice ca fenomen multidimensional, pentru analiza incidenței și prevalența acesteia. Sursele statistice se bazează pe concepte, definiții și metode comparabile internațional.

Din păcate, însă recensămintele sunt foarte costisitoare și nu se pot repeta la perioade mai mici de 10 ani. Anchetele selective, pe eșantioane foarte mari, reprezentative la nivelul județelor (42 județe), sunt la fel de costisitoare și foarte greu de gestionat, cu periodicitate adaptată cerințelor de urmărire a evoluției fenomenelor sociale.

În România, Institutul National de Statistică, cu sprijinul direcțiilor județene de statistică, realizează anual cercetări exhaustive sau selective în toate domeniile sociale: populație, condiții de viață, forță de muncă, educație, sănătate, cultură.

Din cercetarea în teren, din discuțiile purtate și interviurile realizate, am concluzionat că la nivelul județelor nu există veritabile baze de date accesibile și utilizabile în orice moment. Există însă colecții de fișiere, conținând informații specifice, individuale sau agregate pe diferite caracteristici gestionate prin sistemele informatice specializate ale fiecărei instituții publice, dar acestea nu au caracterul bazelor de date.

TEMPO-Baza centrală de date

TEMPO online este un instrument aliniat celor mai moderne tehnici de diseminare, dezvoltat și pus la dispoziția utilizatorilor de date statistice în cursul anului 2007 pe site-ul web al INS (www.insse.ro)

Baza de date TEMPO are caracter centralizator și sintetic și conține indicatori macroeconomici agregați, obținuți din prelucrările la nivel central; acoperă toate domeniile economico-sociale, cu indicatori comparabili în timp. Informațiile stocate alcătuiesc serii ale căror caracteristici principale sunt continuitatea și comparabilitatea datelor în timp ca sferă de cuprindere, metodologie de calcul și reprezentativitate.

Caracterul unitar al seriilor incluse și comparabilitatea indicatorilor în timp este asigurată prin: definiție, conținut și sferă de cuprindere, clasificări și nomenclatoare standardizate; reflectarea corecțiilor efectuate la unii indicatori și asupra indicatorilor cu care se corelează sau pentru care servesc ca bază de calcul; obținerea indicatorilor cuprinși în seriile de date statistice în conformitate cu metodologiile statistice în vigoare; în cazul în care metodologia și sfera de cuprindere a datelor sunt diferite, sunt constituite serii separate.

În seriile de date statistice sunt incluși indicatori perfect comparabili; atunci când există discontinuități, acestea sunt menționate ca rupturi în serie prin indicarea perioadei de sfârșit de serie și, eventual, a matricei succesoare.

În general, seriile sunt formate din date anuale, dar, începând cu ultimii 10 ani, pentru foarte multe domenii s-au inclus și indicatori cu periodicitate trimestrială și lunară.

Baza de date TEMPO conține serii de date statistice agregate (macro-date), stocate în matrici multidimensionale. Fiecareia dintre dimensiunile unei matrici îi este asociat un nomenclator sau o clasificare statistică. Matricele sunt organizate într-o structură ierarhică pe mai multe niveluri: domeniu, subdomeniu, indicator.

Fiecărei matrici îi sunt asociate în baza de date și anumite categorii de metadate, și anume: definiția indicatorului căruia îi aparține matricea; informații despre nomenclatoarele/clasificările folosite; elemente metodologice (sferă de cuprindere, metodologie de ajustare, rupturi în serie etc.); informații despre sursele de date; indicații privind confidențialitatea datelor, statutul lor (definitive, revizuite sau provizorii) și altele.

Datele colectate din surse administrative și incluse în TEMPO sunt următoarele:

H.5 Obiectivul 5 Egalitate de gen

2. Eliminarea tuturor formelor de violență împotriva femeilor și fetelor, în sferele publice și private, inclusiv a traficului, exploatării sexuale și a altor tipuri de exploatare.

Datele sunt colectate de ANES și IGPR.

TFQ0529 - Ținta 2 - Social - Numărul victimelor violenței domestice, după tipul serviciilor sociale acordate victimelor, astfel cum este înregistrat de către serviciile administrative

TFS0521 - Ținta 2 - Social - Numărul anual al femeilor victime ale unei forme de violență domestică, în vârstă de 18 ani și peste, astfel cum este înregistrat de către serviciile administrative, pe macroregiuni și regiuni de dezvoltare

TFT0522 - Ținta 2 - Social - Numărul victimelor infracțiunilor de violență domestică la 100.000 locuitori, pe macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe

TGA0526 - Ținta 2 - Social - Numărul victimelor violenței domestice pe sexe, macroregiuni, regiuni de dezvoltare și medii de rezidență, astfel cum este înregistrat de către serviciile administrative

TGB0527 - Ținta 2 - Social - Numărul victimelor violenței domestice în funcție de categoria de vârstă (minori și adulți), pe sexe, astfel cum este înregistrat de către serviciile administrative

TGC0528 - Ținta 2 - Social - Victimele violenței domestice, după tipul de violență, astfel cum este înregistrat de către serviciile administrative

H.16 Obiectivul 16 Pace, justiție și instituții eficiente

4. Stoparea abuzului, exploatării, traficului și a tuturor formelor de violență și torturii copiilor

Reducerea semnificativa a tuturor formelor de violență și ratelor de deces conexe.

Datele sunt colectate de Ministerul Public și IGPR.

TRV1631 - Ținta 3 - Social - Rata mortalității prin agresiune (violența) la 100.000 locuitori

TRW1632 - Ținta 3 - Social - Numărul de cazuri de violență domestică sesizate poliției pe macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe

TRX1633 - Ținta 3 - Social - Numărul victimelor infracțiunilor de violență domestică la 100000 locuitori, pe macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe

TRY1634 - Ținta 3 - Social - Numărul cazurilor de violență domestică, soldate cu decesul victimei, pe macroregiuni și regiuni de dezvoltare

Stoparea abuzului, exploatării, traficului și a tuturor formelor de violență și torturii copiilor Datele sunt colectate de Ministerul Public, ANES și IGPR.

TSE1644 - Ținta 4 - Social - Numărul victimelor violenței domestice pe sexe, macroregiuni, regiuni de dezvoltare și medii de rezidență, astfel cum este înregistrat de către serviciile administrative

TSF1645 - Ținta 4 - Social - Numărul victimelor violenței domestice în funcție de categoria de vârstă (minori și adulți), pe sexe, astfel cum este înregistrat de către serviciile administrative

TSG1646 - Ținta 4 - Social - Victimele violenței domestice, după tipul de violență, astfel cum este înregistrat de către serviciile administrative

TSH1647 - Ținta 4 - Social - Numărul victimelor violenței domestice, după tipul serviciilor sociale acordate victimelor, astfel cum este înregistrat de către serviciile administrative

În domeniul violenței domestice nu există anchete selective relevante pentru domeniul nostru de interes.

1. 3. Surse din cercetări specifice bazate pe colectare directă de date

Includem o listă a principalelor cercetări realizate în domeniu

- Barometrul violenței de gen 2022, Violența împotriva femeilor în România: reprezentări, percepții, Băluță Ionela, Tufiș Claudiu - Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană: Dota, 2022; Centrul de Dezvoltare Curriculară și Studii de Gen: FILIA, <https://centrulfilia.ro/new/wp-content/uploads/2022/12/Barometrul-Violenta-de-Gen.-Romania-2022.pdf>
- Studiu național privind prevalența diferitelor forme de violență împotriva femeilor în cadrul proiectului „Sprijin pentru implementarea Convenției de la Istanbul în România”, ANES, 2019, <https://anes.gov.ro/wp-content/uploads/2021/05/Studiu-privind-prevalenta-formelor-de-violenta-impotriva-femeilor.pdf>
- VICATIS Îmbunătățirea serviciilor de sprijin din perspectiva victimelor – Raport național de cercetare - România, Centrul de Resurse Juridice, 2019, https://www.crj.ro/wp-content/uploads/2019/03/VICATIS-Romania-national-report-_RO_2019.pdf
- Barometru de gen. Romania 2018, Centrul de Dezvoltare Curriculară și Studii de Gen: FILIA și Centrul de Formare și Suport pentru o Societate Echitabilă, în colaborare cu IMAS Marketing și Sondaje (2018), <https://centrulfilia.ro/new/wp-content/uploads/2021/01/Barometru-de-gen-2018.-Centrul-FILIA.pdf> ;

- Barometrul De Opinie Publică ADEVĂRUL despre ROMÂNIA Violența domestică, INSCOP 2013, <https://www.inscop.ro/wp-content/uploads/2013/08/INSCOP.-Iul.2013.-Violenta-domestica.pdf>
- Survey on women's well-being and safety in Europe - EU28, 2012

În condițiile date, este necesar să se folosească informațiile din mai multe surse de date administrative, statistice și date din cercetări sociologice, în condiții de complementaritate.

2. Principalele provocări legate de datele existente

Teme insuficient exploatare

Cu toate că sunt date pentru raportarea anumitor aspecte ale violenței domestice există goluri semnificative. Acest aspect îngreunează răspunsul la întrebări care să sprijine cercetarea în domeniu și dezvoltarea politicile, cum ar fi:

- Experiențele copiilor cu privire la violența domestică;
- Traseele, impactul și rezultatele pentru victimele și autorii violenței domestice;
- Grupuri care sunt expuse unui risc mai mare de violență domestică;
- Serviciile de care au nevoie și la care apelează victimele și autorii violenței domestice și modul de coordonare al acestora;
- Modul în care variază violența domestică în funcție de regiune și mediul rezidențial;
- Programele și intervenții cele mai eficiente pentru a preveni și a răspunde violenței domestice.

Îmbunătățirea calității și comparabilității datelor existente

Sistemul de violență domestică este divers - include mai multe instituții și puncte de intrare sau de intervenție. Majoritatea colectărilor de date administrative nu surprind în mod specific informații despre cazurile de violență domestică, ceea ce reprezintă o oportunitate pierdută de a obține informații despre modelele de utilizare a serviciilor de prevenire și reducere a fenomenului.

Există potențialul de a colecta mai bine informațiile între servicii și instituții (protecția copilului, justiția pentru tineri, serviciile specializate pentru persoanele fără adăpost, poliția, instanțele, penitenciarele, asistența medicală primară, departamentele de urgență, spitalele, Acest curs potențial de acțiune include: adoptarea unor definiții coerente între seturile de date, atunci când este posibil și distincția între victime și agresori inclusiv date precum rezidența, vârsta și sexul.

Există multe aspecte care trebuie luate în considerare pentru a realiza astfel de îmbunătățiri, inclusiv cele legate de confidențialitate, rolul furnizorilor de servicii, obligația legală de îngrijire, costurile asociate îngrijirii.

Maximizarea surselor de date existente

Gruparea informațiilor din mai multe surse de date existente ajută la susținerea unei viziuni legată de violenței domestice centrată pe persoană, la nivelul întregului sistem. De asemenea, oferă o imagine mai cuprinzătoare decât ar putea fi posibilă bazându-se pe o singură sursă de date.

Rapoarte și publicațiile axate pe date vin în completarea unui volum tot mai mare de cercetări privind violența domestică.

O analiză mai aprofundată a datelor existente la niveluri geografice mai mici, inclusiv prin utilizarea mai multor surse, are, de asemenea, un mare potențial pentru a identifica zonele în care violența domestică este mai ridicată.

Investiția în date poate fi maximizată prin valorificarea seturilor de date existente, acolo unde este posibil. Acest lucru se poate realiza prin îmbunătățirea și/sau completarea seturilor de date sau prin conectarea cu alte surse de date pentru a crea informații mai valoroase.

Îmbunătățirea seturilor de date existente în cazul în care nu sunt colectate informații despre violența domestică.

Au fost demarate activități pentru a îmbunătăți identificarea violenței domestice.

Este nevoie de:

- mai bună identificare a autorului și a victimei în cadrul servicii specializate pentru persoanele fără adăpost;
- colectarea consecventă și fiabilă a datelor privind violența domestică în timpul sarcinii;
- mai bună identificare și o colectare coerentă a datelor în cadrul poliției, instanțelor și sisteme corecționale;
- mai bună înregistrare a informațiilor despre agresiunile violente pentru persoanele care se prezintă la serviciile de urgență ale spitalelor;
- îmbunătățirea coerenței colectării datelor privind violența domestică în zonele cu incidență mai mare.

Colectarea mai bună a datelor pentru a sprijini analiza grupurilor de populație

Anchetele naționale oferă estimări solide ale incidenței și prevalenței violenței domestice pentru populația generală; cu toate acestea, datele devin incerte atunci când se încearcă să se analizeze grupuri de populație, din cauza dimensiunilor mici ale eșantioanelor. Atunci când este posibil, informațiile ar trebui colectate în moduri care să permită dezagregarea datelor pentru grupurile cunoscute ca fiind expuse unui risc mai mare de violență domestică. Îmbunătățirea comparabilității dintre populațiile majoritare și minorități ar fi, de asemenea, fi benefică, deși diferențele de conceptualizare culturală a violenței domestice între aceste populații pot face dificilă comparabilitatea deplină.

Colecțiile de date existente ar putea, de asemenea, să colecteze informații relevante despre subgrupuri specifice.

De exemplu, studiile legate de prevalența dizabilității în România și nevoia de sprijin a persoanelor în vârstă sunt foarte necesare. Ele trebuie să colecteze informații privind tratamentul incorect sau discriminarea, percepțiile privind sănătatea și bunăstarea și sentimentele de siguranță, și să includă întrebări specifice privind violența, domestică.

Adesea, colectările de date administrative furnizează informații punctuale, ceea ce face dificilă examinarea traseelor persoanelor și a diferitelor intervenții și sprijinul pe care îl primesc de-a lungul timpului. Schimbul și corelarea în condiții de siguranță a acestor date în cadrul serviciilor și între servicii ar contribui la o mai bună înțelegere a traseelor și a rezultatelor pentru victimele și autorii violenței domestice. Merită menționat faptul că

aceste legături sunt dezvoltate în vederea îmbunătățirii răspunsurilor și a rezultatelor serviciilor pentru victime.

Acele legături care conduc la date comune concrete vor conduce, în mod ideal, la o mai mare disponibilitate a datelor pentru analiză, pentru a înțelege mai bine ce îmbunătățește rezultatele pentru persoanele care se confruntă cu violența domestică.

Corelarea datelor în aceste scopuri științifice și de fundamentare de politici poate fi facilitată prin crearea unor instituții de integrare a datelor-acreditate să coreleze în siguranță și în condiții de securitate datele sensibile. Există, de asemenea, posibilitatea de a utiliza mai mult anchetele longitudinale pentru a explora rezultatele pe termen lung, fie prin colectarea mai multor informații despre experiența violenței domestice, fie prin conectarea la alte surse de date.

În prezent, există date naționale și județene limitate privind serviciile și răspunsurile pe care le primesc victimele și autorii violenței în domestice. Unele dintre provocările legate de colectarea acestor date includ:

- stabilirea de comun acord a domeniului de aplicare a serviciilor sau instituțiile relevante în utilizarea de reguli și proceduri corelate;
- variația sistemelor și a practicilor de înregistrare în toată țara;
- lipsa unor date comparabile "reunite" - capacitatea de a urmări o persoană și serviciile pe care le primește ca răspuns la un incident de violență domestică.

3. Concluzii

Instituțiile județene cu responsabilități în domeniul violenței domestice vehiculează un volum mare de informații utilizabile pentru monitorizarea politicilor sociale implementate la acest nivel. Construirea unui sistem integrat de indicatori pentru monitorizarea și evaluarea trebuie să se bazeze pe cererea și oferta informațională de la nivelul județelor și de la nivel național. Sistemul de indicatori trebuie să răspundă cerințelor de informații ale decidenților, având un rol dublu de asigurare a indicatorilor pentru:

- fundamentarea programelor de prevenire și reducere a violenței domestice;
- monitorizarea programelor și evaluarea efectelor aplicării acestora.

Construirea sistemului integrat de indicatori pentru monitorizarea și evaluarea violenței domestice trebuie abordată din perspectivă națională și europeană. În acest sens tipologia indicatorilor, metodologia de calcul a acestora, sursele de date, ca și structura sistemului să corespundă caracteristicilor specifice naționale, dar trebuie să se armonizeze cu sistemul european.

Este necesară clarificarea următoarele probleme:

- Instituția care poate centraliza, analiza datele
 - Care vor fi obiectivele ei?
 - Va avea responsabilitatea elaborării de rapoarte, studii, cercetări?
 - Ce fel de rapoarte, studii, cercetări?
 - Ce periodicitate vor avea acestea?
 - Cine le va realiza?

- Ce personal?
- Cine le va finanța?

- Referitor la sistemul de indicatori:

La ce (unde) se vor folosi indicatorii?

Cum se vor folosi indicatorii? Măsurări, analize, diagnoze, evaluări, comparații între țări?

4. Propuneri

Cu privire la cadru național de colectare și raportare a datelor

Pentru un cadru național de colectare și raportare a datelor este nevoie o listă de elemente de date necesare pentru a furniza informații despre experiența de violență asupra persoanelor, inclusiv detalii despre persoană, eveniment și rezultat. De exemplu, informațiile colectate despre persoanele care accesează serviciile de sprijin ar putea fi extinse pentru a include vârsta, rezidența și alte variabile socio-demografice.

Cu privire la datele statistice

Elaborarea sondajului la nivelul Uniunii Europene privind violența de gen a început în 2016, cu sprijinul țărilor UE și al experților dintr-o serie de organizații și discipline relevante. Scopul a fost de a elabora o metodologie pentru a măsura violența de gen, astfel cum este definită de Convenția de la Istanbul.

Pretestarea chestionarului a fost efectuată în 8 țări, iar sondajul pilot a fost realizat în 14 țări în perioada 2017-2019.

Punerea în aplicare a sondajului la nivel național a început pe bază în 2020, iar în prezent, 18 țări din UE (Austria, Belgia, Bulgaria, Croația, Danemarca, Estonia, Finlanda, Franța, Grecia, Letonia, Lituania, Malta, Țările de Jos, Polonia, Portugalia, Slovacia, Slovenia, Spania) și Islanda au demarat procesul. Celelalte țări ale UE fie se vor alătura proiectului anul viitor, fie vor compila datele pe baza unui sondaj național privind violența împotriva femeilor, fie vor pune în aplicare o colectare de date comună, coordonată de agențiile UE FRA și EIGE.

România trebuie să fie parte a acestei inițiative de colectare a datelor privind violența domestică.

Cu privire la sistemul de indicatori

- Structurarea sistemului corespunzător obiectivelor instituției propuse, în concordanță cu sistemul european și cu cerințele de monitorizare la nivel național și regional (județ).

- Dezvoltarea cadrului metodologic al sistemului:

- Criterii de selecție a indicatorilor;
- Tipologia indicatorilor.

- Portofoliul de indicatori:

- Comprehensiv;
- Echilibrat pe diferite domenii;
- Integrat și transparent.

- Criterii de selecție a indicatorilor:

- Relevanță, claritate;
- Robustețe, validitate statistică;
- Comparabil în timp și între țări;
- Disponibilitatea surselor și a datelor primare din care se calculează indicatorii;
- Să răspundă cerințelor de evaluare a efectelor politicilor implementate.

16. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Oana Banu, Costin Adrian Cace, Corina Drăgan, Silviu Dumitru, Ionela Ionescu

Rezultatele barometrului pun în evidență o populație care nu beneficiază de resursele materiale necesare, jumătate dintre respondenți având dificultăți în a acoperi cheltuielile de zi cu zi, iar un sfert având probleme în a-și plăti chiria și/sau ratele. 16% dintre respondenți chiar și-au amanetat bunuri și 30% nu pot găsi sprijin apropiat într-o situație de criză.

În privința întrebărilor ideologice, mai mulți bărbați consideră că bărbatul e capul familiei, mai multe femei că femeia este stăpâna casei, mult mai mulți bărbați sunt în dezacord că un părinte singur poate crește un copil la fel de bine.

Există diferențe în percepția privind statutul femeii ca stăpână a casei între mediul urban și rural. În mediul rural, un procent mai mare de respondenți consideră că femeia este stăpâna casei (52.1%), în comparație cu respondenții din mediul urban (43.4%).

Un procent mai mare de respondenți din mediul rural (44%) consideră că femeia trebuie să-și urmeze bărbatul, în comparație cu respondenții din mediul urban (38%). Un procent mai mare de respondenți din mediul urban (33%) consideră că acest aspect depinde de circumstanțe, comparativ cu respondenții din mediul rural (30%).

Bătrânii sunt mult mai de acord că femeia trebuie să-și urmeze bărbatul, diferența între grupa de peste 65 de ani și cea de sub 35 fiind de 27%.

O proporție mai mare de femei evită să plece singure de acasă față de bărbați, diferența fiind de circa 10 procente, din cauza fricii de agresiune

fizică sau sexuală. Perspectiva feministă, cu privire la de ce femeile se tem să meargă singure noaptea, este următoarea:

În barometrul actual 74,6% cred că violența domestică este inacceptabilă și trebuie întotdeauna pedepsită prin lege, 14,7% că este inacceptabilă dar nu întotdeauna trebuie pedepsită prin lege, 6% că este acceptabilă în anumite circumstanțe iar 2,5% că este acceptabilă în orice circumstanțe.

În cercetarea de față, respondenții consideră că într-o situație de violență ar trebui apelat la poliție –prin telefonul 112, 72%, la prieteni și rude 8% , sub 1% la vecini, 10% la serviciile de asistență socială.

Majoritatea respondenților, atât din mediul urban (67.6%) cât și din mediul rural (61.1%) se declară în dezacord total cu ideea că violența domestică este o chestiune privată, ceea ce indică o conștientizare a necesității intervenției în aceste situații. 12.6% din respondenții din mediul urban și 20.7% din respondenții din mediul rural sunt în acord total cu afirmația că violența domestică este o chestiune privată, ceea ce poate indica tendința de a considera că astfel de probleme trebuie să rămână în sfera privată a familiei și că intervenția externă trebuie limitată.

Un procent mai mare de respondenți din mediul urban (38%), în comparație cu mediul rural (31%), consideră că intervenția primăriei este ineficientă în rezolvarea situațiilor de violență domestică, ceea ce poate reflecta o lipsă de încredere în capacitatea acestei instituții de a se ocupa eficient de astfel de probleme sau o percepție a lipsei de implicare, angajament sau a resurselor adecvate. De asemenea, un procent semnificativ de respondenți consideră că primăria este destul de eficientă sau foarte eficientă în rezolvarea violenței domestice, cu precădere în mediul rural.

În studiul actual, 23% din respondenți consideră ca o soluție sprijinul moral din partea familiei, 15% obligarea agresorului la păstrarea unei distanțe minime, 30% servicii de asistență psihologică și socială, 6%

apărare și reprezentare de un avocat, 7% alte tipuri de ajutor, 4% sprijin financiar, 4% găzduire pe o perioadă mai lungă.

Respondenții din cadrul cercetării de tip CATI au acordat în medie nota de 7.1 centrelor, și 6 poliției, DGASPC-urilor/DAS-urilor/SPAS-urilor. Dintre respondenții din cadrul cercetării de tip CATI, 38% consideră că poliția este eficientă, 46% că serviciile de asistență și consiliere psihologică sunt eficiente, 36% că sistemul de justiție este eficient, 32% primăria, 46% biserica.

Toate victimele violențelor care au fost respondente în cadrul interviurilor au notat cu 10 serviciile oferite de Locuințele protejate din rețeaua Venus. Aceleași persoane au notat în medie cu 6 intervenția și sprijinul poliției și cu 6 serviciile locale, în speță intervenția primăriilor.

Aspecte cu privire la prevederi legislative

În 2018, România a adoptat o lege importantă care introduce noi măsuri de prevenire și combatere a violenței domestice, inclusiv o măsură de urgență care permite poliției să ia măsuri imediate pentru a proteja victimele de violența domestică. Aceasta lege a fost un pas important în direcția bună, dar mai sunt necesare eforturi suplimentare pentru a implementa aceste măsuri în mod eficient. Chiar dacă legislația națională răspunde în mare parte problemelor referitoare la violența domestică, pentru că după Convenția de la Istanbul chiar s-a schimbat foarte mult legislația, se consideră că ar mai fi loc de îmbunătățiri aduse legislației, prin introducerea brățărilor de monitorizare, de exemplu.

Din punct de vedere al sprijinului oferit, din interviuri reiese că ar trebui să se pună mai mult accent pe ordinele de protecție, nu prin simpla eliberare a unui document, ci pe modalități concrete prin care agresorul să nu se apropie de victima violenței domestice. Un astfel de exemplu sunt acele

brățări electronice pentru cei cu ordine de restricție. Este important de menționat că brățările de urmărire sunt o măsură de prevenire a violenței domestice și nu ar trebui să fie singura soluție în abordarea problemei. Este important să existe și alte măsuri de protecție și suport pentru victimele de violență domestică, precum mai multe adăposturi sigure, asigurarea unor pachete cu obiecte de uz personal, vouchere de hrană, consiliere și sprijin psihologic. Un indicator al eficienței autorităților sunt experiențele altor victime în raport cu aceste instituții cu atribuții în prevenirea și combaterea violenței.

„(...)birocrăția la noi este foarte vastă și trebuie o mulțime de hârtii, rapoarte, și faptic ar fi mai potrivit să se pună accent mai mult pe munca cu beneficiarul, să fie ceva mai transparent, mai clar, mai simplu, mai la îndemână.” (Respondent focus grup, psiholog DGASPC)

„Servicii medicale, ca și măsură de îmbunătățire, asigurarea unor pachete cu obiecte de uz personal, de igienă. Pe proiect, cum spunea și colega mea, primesc acele vouchere de hrană. Cred că trebuie să se extindă sau să se facă astfel de propuneri, pentru că sunt situații în care vin și nu au medic de familie. Poate nu au avut loc de muncă, nu au asigurările și atunci, în afară de serviciul de urgență unde te poți duce, unde poți apela? Dacă vor să meargă să beneficieze de niște analize medicale uzuale, ele trebuie plătite.” [...] (Respondent focus grup, consilier vocațional DGASPC)

Referitor la serviciile și sprijinul de care au nevoie victimele violenței domestice, reprezentanții instituțiilor DGASPC enumeră: introducerea ordinului de protecție, brățara electronică de monitorizare pe care ar trebui să o poarte agresorii, brățara electronică de monitorizare pe care ar trebui să o poarte victimele violenței domestice, implicarea mai mult a poliției și a consiliilor locale, inclusiv a comunității care are o atitudine

pasivă față de situațiile de agresivitate și violență prin care trec victimele violenței domestice.

„Cred că legile ar putea să fie mai dure... și implicarea mai mult a poliției pe plan local și a consiliilor populare, pentru că marea majoritate provin din mediul rural, implicarea mai mult a comunității. Comunitatea cunoaște problemele din proximitate dar nu întotdeauna ne sunt raportate sau se ascund după niște legi cu mai multe înțelesuri.” (Respondent interviu, consilier DGASPC)

O parte dintre experți consideră că actuala legislație este suficientă și include suficiente prevederi, iar atenția ar trebui orientată către mobilizarea eficientă a resurselor și îmbunătățirea metodologiilor de lucru.

În schimb, există anumite critici referitoare la lipsa unor prevederi explicite în ceea ce privește serviciile pentru agresori și distribuția acestora la nivel național.

Contextul național al serviciilor sociale sugerează o concentrare a serviciilor sociale în orașele reședință de județ, motiv pentru care, victimele violenței domestice din mediul rural întâmpină dificultăți majore în accesarea serviciilor dedicate acestei probleme sociale.

În cadrul focus grupurilor ne-a fost semnalat faptul că, la nivelul spitalelor nu există o procedură prin care reprezentanții asistenței sociale să fie informați referitor la cazurile de violență domestică. De asemenea, expertizele medico-legale pot fi semnificativ îmbunătățite din punct de vedere al standardizării modului de documentare a leziunilor rămase în urma unui act de violență domestică. În acest moment nu există un mod de lucru instituționalizat în ceea ce privește fotografierea leziunilor și apoi transmiterea acestor informații către instituțiile din sfera asistenței sociale, fapt ce determină pierderea unor informații utile, care ar putea contribui la îmbunătățirea serviciilor oferite victimelor.

Asigurarea sustenabilității rezultatelor intervențiilor

Un alt aspect esențial în furnizarea de servicii către victimele violenței domestice îl reprezintă sustenabilitatea serviciilor oferite, monitorizarea și sprijinirea victimelor și după ce acestea ies din sistemul de protecție. Este important să se ofere sprijin continuu și să se creeze mecanisme pentru a se asigura că victimele pot continua să se reconstruiască și să se recupereze după experiențele traumatiche.

„[...] cred că m-aș focusa într-adevăr pe un fel de continuare a serviciilor după [...] consiliere după ieșirea din sistem, cred că ar fi foarte benefic” (Respondent interviu, reprezentant locuință protejată Venus)

„Le ajută mai mult decât o făcea înainte, mult mai mult prin introducerea ordinului de protecție și mai ales, acum urmează acele brățări electronice care vor fi montate la agresori. Dacă se pune la punct acest sistem, consider că este foarte util. Față de cum era înainte, putem să apreciem ca fiind o îmbunătățire majoră.” (Respondent interviu, psiholog DGASPC)

Îmbunătățirea sau schimbarea modului de furnizare a serviciilor vizează câteva aspecte care ar trebui luate în calcul atunci când vorbim de victimele violenței domestice: modalități de conștientizare a comunității asupra fenomenului, facilitarea accesului victimelor, măsuri de reintegrare socio-profesională a victimelor, formarea profesională a lucrătorilor din domeniul violenței domestice, de asemenea, este foarte importantă.

„În momentul de față ce aș putea să îmbunătățesc... [...] aici timp de un an sau cât rămân au servicii asigurate și este în regulă, însă după plecare, pregătirea asta a plecării și reintegrarea socio-profesională a plecării este mai grea.” (Respondent interviu psiholog locuință protejată)

„(...) să se faciliteze accesul cât mai mult al lucrătorului, angajatului, specialistului la formare profesională. Pentru că lucrurile au evoluat și evoluează, sunt noi informații, deci informația exista, dar mai trebuie pusă și în practică.” (Respondent interviu, reprezentant DGASPC)

Serviciile sociale

În general, dezvoltarea și implementarea programelor eficiente necesită o abordare integrată, care să combine intervenții la nivel individual, comunitar și sistemic.

Întrebați despre soluțiile pentru creșterea gradului de apelare la servicii de către victimele violenței domestice și ce mijloace ar putea determina mai multe femei să apeleze la servicii sau programe în sprijinul victimelor violenței domestice, experții intervievați enumeră câteva soluții și servicii în folosul victimelor violenței domestice, pe care acestea ar putea să le acceseze, cum ar fi: linia telefonică națională, pliante puse la dispoziție în spitale, instituții unde se regăsesc persoane victime ale violenței domestice, mediatizarea proiectelor destinate sprijinirii acestor victime, campanii de informare și conștientizare.

„Cred că a contat foarte mult mediatizarea proiectelor, întâlnirile, campaniile de informare, care nu se făceau acum 10 ani [...] În ultimii cinci ani au fost foarte multe proiecte în care au fost foarte mulți specialiști din diferite domenii, fie că este educație, fie că este asistență socială, fie că este protecție, IPJ, trebuie toți formați sau informați cu privire la obiectivele comune.” (Respondent focus grup, consilier vocațional DGASPC)

În regiunile administrative din Transilvania au fost identificate mai multe servicii sociale private adresate victimelor, decât cele din mediul public.

Un situație inedită a fost identificarea unui serviciu de consiliere pentru victime care se afla pe organigrama Universității din Babeș Bolyai din Cluj.

Distribuția geografică a centrelor de asistență poate crea dificultăți pentru victime, privind prin prisma accesului către aceste servicii, asta în principal pentru că aceste centre sunt concentrate mai mult în reședințele de județ. Acest lucru poate fi valabil în special în zonele rurale sau defavorizate, unde accesul la servicii specializate poate fi limitat sau chiar inexistent.

Referitor la serviciile și sprijinul de care au nevoie victimele violenței domestice, reprezentanții instituțiilor DGASPC enumeră: introducerea ordinului de protecție, brățara electronică de monitorizare pe care ar trebui să o poarte agresorii, brățara electronică de monitorizare pe care ar trebui să o poarte victimele violenței domestice, implicarea mai mult a poliției și a consiliilor locale, inclusiv a comunității care are o atitudine pasivă față de situațiile de agresivitate și violență prin care trec victimele violenței domestice.

Un alt aspect esențial în furnizarea de servicii către victimele violenței domestice îl reprezintă sustenabilitatea serviciilor oferite, monitorizarea și sprijinirea victimelor și după ce acestea ies din sistemul de protecție. Este important să se ofere sprijin continuu și să se creeze mecanisme pentru a se asigura că victimele pot continua să se reconstruiască și să se recupereze după experiențele traumatiche.

De asemenea, victimele văd utilă existența liniei telefonice gratuite pentru victimele violenței domestice. Acest serviciu își arată utilitatea, mai ales în situația femeilor care sunt urmărite permanent de agresor.

Supraîncărcarea locuințelor protejate pentru victimele violenței domestice este o problemă semnificativă, deoarece limitează capacitatea de a oferi un adăpost sigur și protecție pentru femeile și copiii afectați de violență. Atunci când solicitările sunt peste capacitatea serviciilor de sprijin ale victimelor de violență domestică, în situația în care este vorba de o victimă

mamă împreună cu copilul său și la nivelul unui centru locurile sunt ocupate, victimele sunt sprijinite și îndrumate către alte servicii.

Principala nevoie de servicii, care ne-a fost semnalată în cadrul tuturor focus grupurilor realizate, este aceea pentru servicii sociale adresate agresorilor în cazurile de violență domestică.

Personalul din asistența socială cunoaște profilul tipic al victimei și contextul social majoritar al categoriilor de persoane care apelează la serviciile oferite.

Serviciile sociale adresate victimelor sunt extensive și includ acoperirea unor nevoi complexe. Un bun exemplu îl constituie consilierea vocațională, serviciu existent în toate DGASPC-urile participante la studiu, prin intermediul proiectului Venus.

Comunicarea la nivel interinstituțional, sau chiar în cadrul mai multor direcții și compartimente ale aceleiași instituții, poate fi caracterizată drept problematică în România anului 2023. Deși instituțiile din asistența socială au fost înființate preponderent după anul 1989, gradul de digitalizare al acestora este limitat la numărarea cazurilor în mod rudimentar, iar toate metodologiile de lucru ale asistenților sociali implică utilizarea pixului și a hârtiei. În condițiile în care informațiile relevante despre victimă și agresor sunt stocate în format fizic, accesul personalului din compartimente distincte la respective informații este profund limitat. Desigur, asistenții sociali au dezvoltat mecanisme informale prin care reușesc să depășească într-o anumită măsură aceste limite logistice, însă nu putem considera situația de fapt una ideală.

Supraîncărcarea locuințelor protejate pentru victimele violenței domestice poate fi o problemă majoră, deoarece poate duce la situații în care victimele nu beneficiază de spațiul și de intimitatea de care au nevoie pentru a se simți în siguranță și pentru a se recupera. Pentru a aborda această problemă, este necesar să se ia în considerare mai multe soluții. Una dintre acestea este extinderea capacității locuințelor protejate prin

construcția sau achiziționarea de noi unități adaptat la nevoile locale, dar și la nevoile specifice ale diferitelor categorii de femei victime ale violenței domestice.

Referitor la măsura în care aceste centre acoperă volumul de solicitări, experții consideră că ar fi necesar un număr mai mare pentru a beneficia de spațiu și utilități.

În general, experții din instituțiile care lucrează cu victimele violenței domestice au o înțelegere profundă a nevoilor acestor persoane și a complexității problemei violenței domestice și colaborează cu alte instituții care pot acoperi anumite servicii pe care ei nu le au. Împreună pot oferi suport emoțional, practic și juridic pentru a ajuta victimele să depășească traumele și să-și recâștige independența și siguranța - circuit descris în cele ce urmează.

Transportul victimelor fenomenului violenței domestice către sediile DGASPC-urilor reprezintă principala nevoie neacoperită în acest moment la nivel național. Din păcate, mare parte din cazurile de violență domestică au loc în comunități rurale marginalizate, iar accesul victimelor la servicii există doar la nivel declarativ. Este profund improbabil ca o victimă a violenței domestice să apeleze la servicii de consiliere psihologică și vocațională, dacă acestea sunt situate la distanțe mari de locuința sa, iar transportul trebuie suportat pe propria cheltuială. În cadrul unui focus grup, reprezentantele DGASPC-urilor ne-au transmis că se confruntă cu situații în care, drumul victimei către sediul DGASPC durează și de două ori mai mult decât ședințele de consiliere de care acestea ar putea beneficia.

Serviciile de consiliere psihologică și vocațională au un rol esențial în diminuarea efectelor negative ale violenței domestice și de gen. Ajutarea victimei în a depăși situația de fapt constituie o prioritate. Simpla consiliere psihologică nu poate fi suficientă în contextul în care, victima este dependentă economic de agresor, motiv pentru care, importanța serviciilor de consiliere vocațională este imensă.

Perioada pandemică a condus la creșterea cererii pentru servicii dedicate fenomenului violenței domestice la nivel mondial. Din păcate la nivel național, în ciuda faptului că toate datele sugerează o creștere exponențială a nevoii pentru astfel de servicii, în multe județe din țară, numărul persoanelor care au solicitat ajutor din partea asistenților sociali a stagnat. Motivele sunt diverse, de la percepțiile negative asupra sistemului public de servicii, până la incapacitatea acestuia de a oferi servicii în zonele rurale marginalizate, unde amploarea fenomenului violenței domestice este încă necuantificabilă.

În perioada pandemiei serviciile suport oferite victimelor violenței domestice au fost influențate de restricțiile impuse și de modificările în modul de funcționare al unor instituții. În ciuda acestor provocări, mulți furnizori de servicii de suport au făcut eforturi pentru a se adapta la noile circumstanțe și pentru a continua să ofere sprijin victimelor violenței domestice.

Gradul de adresabilitate al victimelor violenței domestice de etnie romă către instituțiile abilitate este ușor în creștere, dar în continuare background-ul cultural este o barieră în ceea ce privește accesarea serviciilor de sprijin. Violența domestică împotriva femeilor din comunitatea romă reprezintă o problemă serioasă care necesită abordări specifice și sensibile la contextul cultural. Adresabilitatea serviciilor de combatere a violenței domestice împotriva femeilor romă poate fi îmbunătățită prin implementarea unor măsuri cheie, plecând de la sensibilizarea comunităților din care fac parte.

Intervenții adecvate pentru agresori

Intervențiile directe de pedepsire a agresorului nu sunt considerate ca fiind eficiente pe termen lung. Trebuie insistat mai mult din punct de vedere a asistenței psihologice asupra agresorului, consilierii acestuia în vederea stopării perpetuării violenței domestice.

Este oportun să ne concentrăm și pe activități de prevenire a violenței domestice prin educație și conștientizare, atât pentru cei care comit violența, cât și pentru cei care ar putea deveni victime.

De asemenea, este de menționat că activitatea de consiliere pentru agresori nu garantează schimbarea comportamentului și nu poate fi utilizată ca o scuză pentru absolvirea responsabilității penale. Aceasta ar trebui să fie parte a unui plan mai amplu și integrat de intervenție care include și protecția victimelor și asigurarea responsabilității legale pentru agresori.

Facilitarea accesului victimelor pe piața muncii

Constatăm că victimele violenței domestice se confruntă cu dificultăți majore în integrarea pe piața muncii. Pentru a aborda această problemă, este esențial să se implementeze strategii integrate care să includă servicii de consiliere, formare profesională și sprijin comunitar.

Conform datelor obținute din cercetarea calitativă realizată prin focus grupuri, inserția pe piața muncii a victimelor violenței domestice este adesea anevoioasă. În multe situații, agresorul nu permite victimei să obțină un loc de muncă invocând responsabilitățile familiale. Salarizarea defectuoasă reprezintă o altă barieră în obținerea unui loc de muncă pentru victimele violenței domestice. Adesea, persoanele care apelează la servicii de consiliere vocațională în urma unor acte de violență domestică nu dețin calificări sau experiență profesională relevantă, fiind adesea dependente economic de agresor.

Dificultățile principale în depășirea situației de fapt a victimei reies din dependența economică față de agresor. Adesea, încercările de integrare pe piața muncii ale victimei sunt dificile deoarece, acestea nu dispun de un stoc educațional ridicat, calificări profesionale sau aptitudini relevante pentru piața muncii. De asemenea un factor care contribuie negativ la integrarea victimelor pe piața muncii este dificultatea accesării serviciilor

instituționale de îngrijire a copilului pe perioada în care aceasta este la muncă.

Problemele întâmpinate de femeile din mediul rural în găsirea unui loc de muncă necesită acțiuni concrete. Recomandăm dezvoltarea de creșe și grădinițe cu program prelungit în comunitățile rurale, precum și promovarea inițiativelor care facilitează accesul la servicii sociale în aceste zone.

Importanța colaborării cu forțele de muncă și instituții educaționale este evidentă. Recomandăm extinderea programelor de formare profesională și dezvoltare personală, inclusiv cursuri adaptate pentru cei cu nivel scăzut de educație. Sprijinul acordat de unele ONG-uri, precum și dezvoltarea de întreprinderi sociale, ar trebui să fie încurajate și extinse.

Este vital să se lucreze la schimbarea mentalităților și prejudecăților angajatorilor cu privire la angajarea victimelor violenței domestice. Programe de sensibilizare și informare adresate angajatorilor ar putea contribui la reducerea reticențelor.

Abordarea problemelor legate de îngrijirea copiilor ar trebui să fie o prioritate. Inițiative precum crearea de creșe și grădinițe cu program prelungit ar facilita participarea femeilor pe piața muncii, reducând astfel unul dintre principalele obstacole întâmpinate.

Recapacitarea victimelor pentru a le ajuta să-și recâștige încrederea și să se simtă pregătite pentru piața muncii este crucială. Programele care promovează dezvoltarea personală, inclusiv educația financiară, ar trebui să fie parte integrantă a serviciilor oferite.

Observațiile cu privire la diversitatea nevoilor și atitudinilor victimelor subliniază importanța adaptării abordărilor la situațiile individuale. Planurile personalizate de intervenție ar putea maximiza șansele de succes în procesul de integrare pe piața muncii.

În ciuda succesului proiectului Venus, eforturile de combatere a stigmatizării și prejudecăților ar trebui să continue. Promovarea exemplelor de succes și evidențierea beneficiilor angajării victimelor ar putea contribui la schimbarea percepțiilor negative.

Este important să existe o colaborare eficientă între agențiile guvernamentale, ONG-uri și instituții educaționale pentru a crea un mediu propice pentru integrarea victimelor pe piața muncii.

Implementarea unor mecanisme de monitorizare și evaluare continuă a programelor și inițiativelor este esențială pentru a identifica eficacitatea acestora și pentru a face ajustări în funcție de nevoile în schimbare ale beneficiarilor.

Dezvoltarea acțiunilor de prevenire a violenței domestice

Referitor la programele și serviciile oferite de către diverse instituții/ONG-uri, pentru a preveni ca victimele să fie supuse în viitor violenței domestice, experții consideră că eficiența acțiunilor poate fi crescută printr-o implicare multiplă din partea tuturor actorilor implicați, de la comunitate la poliție. Această abordare comprehensivă presupune colaborarea între comunitate și diverse instituții ale statului și ONG-uri din sectorul de sănătate, poliție, biserică, sistemul de justiție și sistemul de educație.

Proveniența unui agresor violent poate fi influențată de mai mulți factori, iar aceștia pot varia în funcție de caz și de circumstanțe individuale. Ca și în cazul victimelor, agresorii provin din toate mediile. Violența domestică nu ține cont de status profesional/social, etnie, studii, etc. Este necesar să se ia în considerare factori precum educația, intervenția timpurie, consilierea și sprijinul comunitar pentru a preveni comportamentul agresiv și pentru a promova o societate în care violența este redusă și gestionată în mod eficient.

Actualele politici publice ar putea fi profund îmbunătățite pentru a crește eficiența alocărilor bugetare în prevenirea violenței domestice și în diminuarea efectelor negative ale acestui fenomen.

Colaborarea interinstituțională

Schimbul de informații între sistemele relevante poate juca un rol crucial în asigurarea siguranței victimelor și în răspunderea făptuitorilor în cazurile de violență domestică sau de gen. Sistemul judiciar ar putea fi elementul central în transferul de date între instituții pentru a asigura siguranța victimelor și răspunderea făptuitorilor. Acesta poate implica schimbul de informații între instanțele de justiție, procurori, poliție și alte agenții relevante pentru a asigura monitorizarea și implementarea ordinelor de protecție, investigarea și urmărirea penală a infractorilor și luarea în considerare a factorilor relevanți în procesul de judecată. Poliția joacă un rol esențial în colectarea și partajarea informațiilor în cazurile de violență domestică sau de gen. Aceasta poate implica schimbul de informații despre incidentele de violență, rapoartele de poliție, ordinele de protecție și alte detalii relevante între diferite departamente de poliție sau între poliție și alte agenții cum ar fi sistemul judiciar sau serviciile sociale.

Centrele de adăpost și organizațiile neguvernamentale care lucrează cu victimele violenței pot colabora cu sistemul judiciar, poliția și alte instituții prin schimbul de informații privind cazurile de violență, nevoile și progresul victimelor, și prin oferirea de sprijin și servicii complementare într-un mod coordonat.

Școala, prin menținerea legăturii cu familia. Personalul școlar, cum ar fi profesorii, consilierii școlari sau directorii, poate juca un rol cheie în identificarea semnelor de violență și abuz în rândul elevilor. Ei pot observa schimbări comportamentale, semne de agresiune sau trauma la copii și pot raporta aceste cazuri autorităților competente, cum ar fi poliția sau serviciile de protecție a copilului.

România are multe provocări în ceea ce privește combaterea violenței domestice și toleranța față de această problemă, dar este important să se continue să se facă progrese și să se ia măsuri concrete pentru a proteja victimele și a promova o societate mai sigură și mai echitabilă pentru toată lumea.

În general, este important să abordăm violența domestică într-un mod amplu și să ne asigurăm că există suficiente resurse și suport disponibile pentru victime și agresori deopotrivă, pentru a ajuta la prevenirea și reducerea acestui tip de violență.

Există și o lipsă de resurse și servicii de sprijin în zonele rurale, cum ar fi centre de primire în caz de urgență sau consilieri specializați în probleme de violență domestică. Acest lucru poate să genereze dificultăți pentru victime să caute ajutor și să scape din situațiile abuzive.

Cu toate acestea, există și inițiative și proiecte care vizează combaterea violenței domestice în zonele rurale. Acestea includ formarea de voluntari și lideri comunitari pentru a promova conștientizarea și a oferi sprijin victimelor, precum și furnizarea de resurse și servicii de sprijin pentru a ajuta victimele să iasă din situațiile abuzive.

Violența domestică este o problema serioasă în zonele rurale din România, iar acest lucru poate fi dificil de abordat din cauza normelor culturale tradiționale și a lipsei de resurse și servicii de sprijin. Este important ca autoritățile și societatea să acorde o atenție mai mare acestei probleme și să ia măsuri concrete pentru a proteja victimele și pentru a promova o cultură de toleranță zero față de violența domestică.

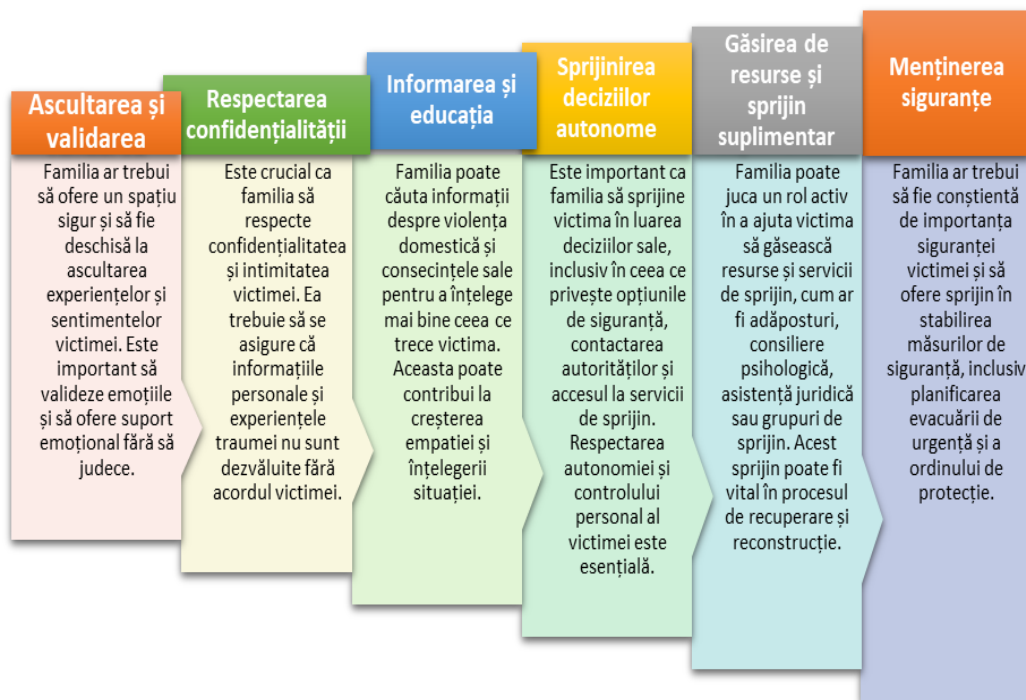
Violența domestică împotriva femeilor, inclusiv a femeilor din comunitatea romă, este o problemă serioasă care necesită abordări specifice și sensibile la contextul cultural. Accesibilitatea serviciilor de combatere a violenței domestice împotriva femeilor romă poate fi îmbunătățită prin implementarea unor măsuri cheie, cum ar fi:

- Sensibilizarea comunității: este important ca membrii comunității rome să fie conștientizați cu privire la problemele legate de violența domestică și la resursele disponibile pentru a o combate. Este necesar să se desfășoare campanii de informare și educație, în parteneriat cu liderii comunității și cu organizațiile neguvernamentale, pentru a schimba percepțiile și atitudinile față de această problemă.
- Formare specializată a lucrătorilor sociali: profesioniștii care lucrează în domeniul asistenței sociale, a consilierii și a serviciilor de sprijin ar trebui să beneficieze de formare specializată în privința violențelor domestice și a aspectelor specifice ale comunității rome. Acest lucru îi va ajuta să înțeleagă mai bine nevoile și experiențele femeilor rome, să ofere sprijin adecvat și să faciliteze accesul acestora la servicii.
- Centre de sprijin specializate: Este important să existe centre specializate care să ofere sprijin specific femeilor rome care se confruntă cu violența domestică. Aceste centre ar trebui să fie cultural și lingvistic sensibile, să ofere servicii de consiliere, suport emoțional, informare juridică și asistență în obținerea de adăposturi sigure. În plus, ar trebui să colaboreze cu autoritățile și alte instituții pentru a asigura un răspuns coordonat și eficient în cazurile de violență domestică.
- Asistență juridică: accesul la asistența juridică este crucială pentru femeile rome care se confruntă cu violența domestică. Este important să se ofere informare și sprijin în ceea ce privește drepturile legale, procedurile judiciare și modalitățile de obținere a ordinului de protecție împotriva agresorilor. Avocații specializați ar trebui să fie disponibili pentru a le susține în demersurile lor juridice.

- Colaborarea interinstituțională: o abordare eficientă a combaterii violenței domestice împotriva femeilor este necesită o cooperare strânsă între instituțiile relevante, cum ar fi poliția, serviciile sociale, sectorul sănătății și ONG-urile. Schimbul de informații și coordonarea între aceste entități este esențial pentru a asigura un răspuns rapid și eficient în cazurile de violență domestică.

Este important să subliniem că violența domestică nu este o trăsătură specifică a culturilor sau a familiilor tradiționale. Există multe familii tradiționale care trăiesc în relații sănătoase și respectuoase. Totuși, este esențial să recunoaștem că anumite credințe sau practici culturale pot crea un mediu mai dificil pentru victimele violenței domestice în a cere ajutor sau în a scăpa de situația abuzivă.

Sprijinul pentru victimele violenței domestice trebuie să se concentreze pe nevoile și siguranța lor. Familia poate juca un rol crucial în furnizarea de sprijin, însă este important să se asigure că acest sprijin este în concordanță cu dorințele și interesele victimei. În figura următoare sunt punctate câteva modalități prin care familia poate sprijini victimele violenței domestice:

Soluții:

- Extinderea capacității locuințelor protejate prin construcția sau achiziționarea de noi unități. În plus, se poate considera și furnizarea de resurse suplimentare pentru a sprijini mai multe victime care au nevoie de locuința protejată, inclusiv prin intermediul programelor guvernamentale sau al donațiilor.
- De asemenea, este important să se identifice și să se abordeze cauzele subiacente ale violențelor domestice, astfel încât să se reducă numărul de victime care au nevoie de servicii de tip locuință protejată. Aceste măsuri pot include educația și conștientizarea comunității cu privire la problemele legate de violența domestică, promovarea relațiilor sănătoase și respectuoase, precum și furnizarea de servicii de sprijin și de consiliere pentru victime și agresori.

- În final, trebuie să se recunoască faptul că supraîncărcarea locuințelor protejate pentru victimele violenței domestice este o problemă reală și să se lucreze împreună pentru a găsi soluții eficiente și pe termen lung pentru a aborda aceasta problema.

Bugetarea de gen

DGASPC-urile au raportat depășiri ale standardului de cost pentru serviciile furnizate, excepție face DGASPC sector 5 care a menționat că pentru centrul dedicat agresorilor nu a cheltuit nici un sfert din sumele alocate, motivând că nu au decât costuri cu salariul unui psiholog.

În raport de personalul angajat, majoritatea specialiștilor sunt angajați pe proiectul Venus, și sunt femei.

Locuințele protejate sunt finanțate corespunzător și asigură condiții foarte bune în raport de nevoia beneficiarilor, excepție fac costurile ce trebuie să acopere beneficiarii copii, care nu sunt suportate prin proiectul Venus, ci de DGASPC –uri sau sponsorizări.

Prin analiza noastră nu am identificat disparități salariale de gen, respectiv diferențe de remunerare dintre câștigurile salariale orare brute medii dintre angajații femei și bărbați. Conform definiției EIGE, indicele disparității salariale de gen se referă la diferența exprimată procentual dintre venitul mediu brut pe oră obținut de femei și de bărbați.

De asemenea, am constatat o segregare ocupațională orizontală reprezentată tendința de a angaja femei mai mult decât bărbați în aceste servicii sociale dedicate victimelor violenței domestice și de gen. De aceea, firesc avem și o segregare ocupațională pe verticală, ce constă în tendința de a angaja femeile pentru poziții diferite în cadrul aceleiași profesii sau aceluiași domeniu profesional.

Este necesară investigarea modului în care bugetul afectează angajarea și remunerarea femeilor și bărbaților în domeniul serviciilor sociale.

200 Silviu DUMITRU, Corina DRĂGAN, Costin Adrian CACE (coordonatori)

Identificarea politicilor și alocărilor bugetare care pot contribui la eliminarea disparităților de gen în ceea ce privește accesul și participarea pe piața muncii în acest sector.

SURSE ȘI REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Abused to abuser: Antecedents of socially deviant behaviors (1987) *American Journal of Psychiatry*, 144(11), pp. 1431–1436. Available at: <https://doi.org/10.1176/ajp.144.11.1431>.
- Agabrian, Mircea (2006) *Analiza de conținut*. Iași: Editura Polirom.
- Allen, C., & Straus, M. A. (1979). Resources, power, and husband-wife violence. Anderson, K. L. (1997). Gender, status, and domestic violence: An integration of feminist and family violence approaches. *Journal of Marriage and the Family*.
- ANES (2019), Studiu National Privind Violența Domestică – Semestrul I 2019
- ANES, (2022), Legislația națională în domeniul violenței domestice : <https://anes.gov.ro/legislatie-nationala-violenta-domestica/>
- Babbie, E., (2010). *The practice of social research*. Belmont, Calif: Wadsworth.
- Baker, C. K., Billhardt, K. A., Warren, J., Rollins, C., & Glass, N. E. (2010). *Domestic violence, housing instability, and homelessness: A review of housing policies and program practices for meeting the needs of survivors. Aggression and Violent Behavior, 15(6), 430–439. doi:10.1016/j.avb.2010.07.005*
- Berkel, L. A., Vandiver, B. J., & Bahner, A. D. (2004), Gender Role Attitudes, Religion, and Spirituality as Predictors of Domestic Violence Attitudes in White College Students. *Journal of College Student Development*, 45(2), 119–133. doi:10.1353/csd.2004.0019
- Bettinger-Lopez, C. and Bro, A., 2020. A double pandemic: Domestic violence in the age of COVID-19. *Council on Foreign Relations*, 13.

- Bonea Georgiana în Zamfir Elena, et. al (2015), *Asistența socială în România după 25 de ani: răspuns la problemele tranziției - texte selectate*, Eikon, Cluj-Napoca
- Bryngeirdottir, H. S., & Halldorsdottir, S. (2022), "I'm a Winner, Not a Victim": The Facilitating Factors of Post-Traumatic Growth among Women Who Have Suffered Intimate Partner Violence. *International journal of environmental research and public health*, 19(3), 1342. <https://doi.org/10.3390/ijerph19031342>
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development*.
- Browne, W.P. et al. (1980) "Toward comprehensive rural policy," *Policy Studies Journal*, 8(6), pp. 969–977. Available at: <https://doi.org/10.1111/j.1541-0072.1980.tb01190.x>.
- Bandura, A. (1965) "Influence of models' reinforcement contingencies on the acquisition of imitative responses.," *Journal of Personality and Social Psychology*, 1(6), pp. 589–595. Available at: <https://doi.org/10.1037/h0022070>.
- Bandura, A. (1977) "Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change.," *Psychological Review*, 84(2), pp. 191–215. Available at: <https://doi.org/10.1037/0033-295x.84.2.191>.
- Bandura, A. (1979) *Aggression a social learning analysis*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Belsky, J. (1980). *Child maltreatment: An ecological integration*. American Psychologist,
- Bersani, C. A., & Chen, H. (1988). *Sociological perspectives in family violence*.
- CEDO (2016), Bălășan vs România <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:%22001-173619%22>
- Chelcea, Septimiu, *Metodologia cercetării sociologice. Metode cantitative și calitative*, Editura Economică, 2001.

- Chelcea, S., (2001). *Metodologia cercetării sociologice*. București: Editura Economică.
- Creswell, J. and Poth, C., (2007). *Qualitative inquiry & research design*. 2nd ed. New Delhi, London: Sage Publications.
- Cate, R.M. *et al.* (1982) "Fairness and reward level as predictors of relationship satisfaction," *Social Psychology Quarterly*, 45(3), p. 177. Available at: <https://doi.org/10.2307/3033651>.
- D. Finkelhor, R. J. Gelles, G. T. Hotaling, & M. A. Straus (Eds.) (1981). *The dark side of families: Current family violence research* (pp. 151–165). Beverly Hills, CA: Sage.
- Denzin, N. and Lincoln, Y., (2017). *The SAGE handbook of qualitative research*. 5th ed. Los Angeles, London, New Delhi, Singapore, Washington DC, Melbourne: Sage Publications.
- Dobash, R. E., și Dobash, R. (1979). *Violența împotriva soțiilor*.
- Douglas, H., & Walsh, T. (2010). *Mothers, Domestic Violence, and Child Protection. Violence Against Women*, 16(5), 489–508. doi:10.1177/1077801210365887
- Dumitru, Ion, Al. (2008), *Consiliere psihopedagogică : baze teoretice și sugestii practice*, Iași, Editura Polirom
- Durkheim, E., *Regulile metodei sociologice*, Editura Științifică, București, 1895, 1974;
- Dutton, D. (2006). *Rethinking domestic violence*. Vancouver, BC: UBC Press
- DeKeseredy, W. S., & Dragiewicz, M. (2007). *Understanding the complexities of feminist perspectives on woman abuse*
- Dobash, R. P., Dobash, R. E., Wilson, M., & Daly, M. (1992). *The myth of sexual symmetry in marital violence*. *Social Problems*
- Eurostat, (2021), *Educational attainment statistics* https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Educational_attainment_statistics

- Farcaș, R., Moldovan, et. al C. (2021), Raport național asupra situației violentei domestice soi a muncii profesioniștilor cu agresorii familiali în România, elaborat în cadrul proiectului „The Other Side of the Story: Perpetrators in Change” Gulati, G. și Kelly, B.D. (2020), Domestic violence against women and the COVID-19 pandemic: What is the role of psychiatry? *International Journal of Law and Psychiatry*, <https://doi.org/10.1016/j.ijlp.2020.101594>.
- Farrington, D. P., Gallagher, B., Morley, L., St. Ledger, R. J., et al. (1986). Unemployment, school leaving, and crime. *British Journal of Criminology*, 26(4), 335–356.
- Gelles, R. J. (1983). "An Exchange/Social Control Theory". În *The Dark Side of Families: Cercetări actuale privind violența în familie*, Ed. D. Finkelhor, R. Gelles, M. Straus, and G. Hotaling. Newbury Park, CA: Sage.
- Giles-Sims, J. (1983). *Bătaia soției: O abordare a teoriei sistemelor*. New York: Guilford.
- Giles-Sims, J. (1983) *Wife Battering: A Systems Theory Approach*. Guilford Press, New York.
- Goode, W. (1971). "Forța și violența în familie". *Journal of Marriage and the Family*
- Guvernul României, HOTĂRÂRE Nr. 559/2021 din 19 mai 2021
- Gwartney-Gibbs, P.A. (1986) "The institutionalization of premarital cohabitation: Estimates from marriage license applications, 1970 and 1980," *Journal of Marriage and the Family*, 48(2), p. 423. Available at: <https://doi.org/10.2307/352410>
- Gelles & D. R. Loseke (Eds.) (1993). *Current controversies on family violence*, Sage, United States
- Gelles, R. J. (1972). *The violent home: A study of physical aggression between husbands and wives*. Sage.
- Gelles, R. J. (1993). *Through a sociological lens: Social structure and family violence*. In R. J. Gelles & D. R. Loseke (Eds.), *Current controversies on family violence*

- Gelles, R. J., & Maynard, P. E. (1987). A structural family systems approach to intervention in cases of family violence. *Family Relations*
- Gelles, R. J., & Straus, M. A. (1979). Determinants of violence in the family: Towards a theoretical integration.
- Gelles, R. J., & Straus, M. A. (1988). *Intimate violence: The causes and consequences of abuse in the American family*. New York, NY: Simon & Schuster.
- Gelles, R.J. (1985) "Family violence," *Annual Review of Sociology*, 11(1), pp. 347–367. Available at: <https://doi.org/10.1146/annurev.so.11.080185.002023>.
- Goode, W. J. (1971). Force and violence in the family. *Journal of Marriage and the Family*, 33, 624–636.
- Hilberman, E. (1981) "Book reviews : Violence against wives: A case against the patriarchy, R. Emerson Dobash and Russell Dobash. pp. 339. New York, Free Press, 1979.
- Heise, L. L. (1998). Violence against women: An integrated, ecological framework. *Violence Against Women*, pp 262–290.
- Hotaling, G. T., & Sugarman, D. B. (1986). An analysis of risk markers in husband to wife violence: The current state of knowledge. *Violence and Victims*, 1(2), 101–124.
- Howell, J.T. (1973) *Hard living on Clay Street: Portraits of blue collar families*. Garden City, NY: Anchor Press.
- Howell, J.T. (1973) *Hard living on Clay Street: Portraits of blue collar families*. Garden City, NY: Anchor Press.
- Iluț, P. (1997), *Abordarea calitativă a socio-umanului concepte și metode*, Iași, Editura Polirom.
- Institutul Român pentru Drepturile Omului (1993), *Codul Familiei*, Ed. Europress, București
- Institutul Român pentru Drepturile Omului (2022): <https://irdo.ro/femei.php?idpagina=48>

- Isailă M.C. Oana-Maria (2022), Aspecte Medico-Legale și Psiho-Sociale ale Violenței în Familie, teză de doctorat nepublicată
- Jonassen JA, Pugnaire MP, Mazor K, et al. (1999), The effect of a domestic violence interclerkship on the knowledge, attitudes and skills of third-year medical students. *Acad Med*;74:821.
- Johnson, M. P. (1995). Patriarchal terrorism and common couple violence: Two forms of violence against women. *Journal of Marriage and the Family*, 57, 283–294.
- Johnson, M. P. (2005). Domestic violence: It's not about gender—or is it? *Journal of Marriage and Family*, 67(5), 1126–1130.
- Johnson, M. P. (2006). Conflict and control: Gender symmetry and asymmetry in domestic violence. *Violence Against Women*, 12(11), 1003–1018.
- Kaukinen, C. (2020), When Stay-at-Home Orders Leave Victims Unsafe at Home: Exploring the Risk and Consequences of Intimate Partner Violence during the COVID-19 Pandemic. *American Journal of Criminal Justice*, <https://doi.org/10.1007/s12103-020-09533-5>.
- King Gary, Keohane Robert, Verba Sydney, *Fundamentele cercetării sociale*, Editura Polirom 2000
- King, Ronald F., *Strategia cercetării*, Editura Polirom, 2005
- Kruger, Richard A. și Casey, Mary Anne, *Metoda Focus Grup. Ghid practic pentru cercetarea aplicată*, Ed. Polirom, Iași, 2005
- Kurz, D. (1989). Social science perspectives on wife abuse: Current debates and future directions. *Gender and Society*, 3(4), 489–505.
- Kalmuss, D. (1984) “The intergenerational transmission of marital aggression,” *Journal of Marriage and the Family*, 46(1), p. 11. Available at: <https://doi.org/10.2307/351858>.
- Legea nr. 217/2003 privind prevenirea și combaterea violenței în familie, publicată în Monitorul Oficial nr. 618 din 18 iulie 2018

- Levell, J. Healy, J. Cole, T. Harvey, O. Pritchard, C. (2021). Report of the 2nd work package "Time for Change: Evidence Bases research for new practice approaches" of the European project "The Other Side of the Story: Perpetrators in Change"
- Li, B., & Babu, G. J. , *A Graduate Course on Statistical Inference*. Springer New York, 2019
- LEVIN, J.A.C.K. and RABRENOVIC, G.O.R.D.A.N.A. (2007) "The sociology of violence," *21st Century Sociology* [Preprint]. Available at: <https://doi.org/10.4135/9781412939645.n94>.
- Mărginean, I., *Proiectarea cercetării sociologice*, Editura Polirom, Iași, 2000
- Mărginean, I., *Metodologia cercetării sociale (note de curs)*, 2016;
- McCord, J. (1988). Parental aggressiveness and physical punishment in long-term perspective. In G. T. Hotaling, D. Finkelhor, J. T. Kirkpatrick, & M. A. Straus (Eds.), *Family abuse and its consequences: New directions in research* (pp. 91–98). Sage Publications, Inc.
- McNamara, J. R., Tamanini, K., & Pelletier-Walker, S. (2007), The Impact of Short-Term Counseling at a Domestic Violence Shelter. *Research on Social Work Practice*, 18(2), 132–136. doi:10.1177/1049731507307790
- Mihai, Horia (2021), Fișe de Lecție, Ed. Arefeana, București.
- Ministerul Muncii și Protecției Sociale (2022), Proiectul Serviciii Comunitare
- Makepeace, J. M. (1981). Courtship violence among college students. *Family Relations*, 30(1), 97-102.
- Margolin, G. (1998) "Effects of domestic violence on children.," *Violence against children in the family and the community.*, pp. 57–101. Available at: <https://doi.org/10.1037/10292-003>.
- Nye, F. I. (1979). Choice, exchange, and the family. In W. Burr et al. (Eds.), *Contemporary theories about the family*. New York, NY: Free Press.
- Pagelow, M. (1984). *Violența în familie*. New York: Praeger.

- Pallatino, C. L., Morrison, P. K., Miller, E., Burke, J., Cluss, P. A., Fleming, R., & Hawker, L. (2019). The Role of Accountability in Batterers Intervention Programs and Community Response to Intimate Partner Violence. *Journal of Family Violence*, 34(7) https://www.osspsc.eu/app/sites/default/files/inline-files/Newsletter_%20nr._4_OSSPC_RO.pdf
- Pascaru, M, *Diagnoza problemelor sociale*, suport de curs, 2013
- Poliția Română (2022). Sistemul Informatic de Monitorizare Electronică, Operaționalizat în București, Iași, Mureș și Vrancea.
- Pop, L. M. (coordonator), *Dicționar de politici sociale*, Editura Expert, București, 2002
- Pearlin, L.I. and Schooler, C. (1978) "The structure of coping," *Journal of Health and Social Behavior*, 19(1), p. 2. Available at: <https://doi.org/10.2307/2136319>.
- Ray, L. (2011). *Violence and Society*. London: Sage Publications
- Rubin, D.B. (1975) *Inference and missing data*. Princeton, N.J: Educational Testing Service.
- Rughiniș, C. (2007). *Explicația sociologică*, Editura Polirom, Iași
- Roy, M. (1982) *The abusive partner: An analysis of domestic battering*. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Silverman, D., (2004). *Qualitative research Theory, Method and Practice*. Thousand Oaks: Sage, p.202.
- Sinteza Raportului Transnațional „Timpul schimbării: Cercetări bazate pe dovezi pentru noi abordări”, (2021) din cadrul proiectului european "The Other Side of the Story: Perpetrators in Change"
- Slakoff, D.C., Aujla, W. și PenzeyMoog, E. (2020), The Role of Service Providers, Technology, and Mass Media When Home Isn't Safe for Intimate Partner Violence Victims: Best Practices and Recommendations in the Era of COVID-19 and Beyond. *Archives of Sexual Behavior*, <https://doi.org/10.1007/s10508-020-01820-w>.

- Stith, S.M. *et al.* (2000) "The intergenerational transmission of spouse abuse: A meta-analysis," *Journal of Marriage and Family*, 62(3), pp. 640–654. Available at: <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.00640.x>.
- Straus, M. A. (1973). "A General Systems Theory Approach to a Theory of Violence Between Family Members". *Social Science Information* 12:105-125.
- Straus, M. A.; Gelles, R. J.; și Steinmetz, S. K. (1980). *Behind Closed Doors: Violența în familia americană*. New York: Doubleday/Anchor.
- Strauss, A.L., (1987). *Qualitative analysis for social scientists*. Cambridge university press.
- Straus, M. (1980) "Victims and aggressors in marital violence," *American Behavioral Scientist*, 23(5), pp. 681–704. Available at: <https://doi.org/10.1177/000276428002300505>.
- Straus, M. A. (1990). The conflict tactics scale and its critics: an evaluation and new data on validity and reliability. In M. A. Straus and R. J. Gelles (Eds.), *Physical violence in American families: Risk factors and adaptations in violence in 8,145 families* (pp. 49-73). New Brunswick, NJ: Transaction Publishing.
- Straus, M. A. (1993). *Physical assaults by wives: A major social problem*.
- Straus, M. A., Gelles, R. J., & Steinmetz, S. K. (1980). *Behind closed doors: Violence in the American family*. Garden City, NY: Anchor Press/Doubleday.
- Straus, M. A., Gelles, R. J., & Steinmetz, S. K. (1980). *Behind the closed doors: Violence in the American family*. Garden City, NY: Doubleday.
- Straus, M.A. (1973) "A general systems theory approach to a theory of violence between family members," *Social Science Information*, 12(3), pp. 105–125. Available at: <https://doi.org/10.1177/053901847301200306>.
- Stark, E. (2006). Commentary on Johnson's "Conflict and control: Gender symmetry and asymmetry in domestic violence." *Violence Against Women*

- Steinmetz, S. K. (1977). *The cycle of violence: Assertive, aggressive, and abusive family interaction*. Praeger.
- Țoc, S. (2018), *Clasă și educație*. Editura Pro Universitaria, București.
- Westbrook, L. (2009), *Crisis information concerns: Information needs of domestic violence survivors*. *Information Processing & Management*, 45(1), 98–114. doi:10.1016/j.ipm.2008.05.005
- White, H.R. and Widom, C.S. (2003) "Intimate partner violence among abused and neglected children in young adulthood: The mediating effects of early aggression, antisocial personality, hostility and alcohol problems," *Aggressive Behavior*, 29(4), pp. 332–345. Available at: <https://doi.org/10.1002/ab.10074>.
- Widom, C.S. (1989) "Child abuse, neglect, and adult behavior: Research Design and findings on criminality, violence, and child abuse.," *American Journal of Orthopsychiatry*, 59(3), pp. 355–367. Available at: <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1989.tb01671.x>.
- Widom, C.S., Weiler, B.L. and Cottler, L.B. (1999) "Childhood victimization and drug abuse: A comparison of prospective and retrospective findings.," *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 67(6), pp. 867–880. Available at: <https://doi.org/10.1037/0022-006x.67.6.867>.
- World Health Organization (2002), *World report on violence and health*. Geneva
- Walker, L.A. (1984) "Battered women, psychology, and public policy.," *American Psychologist*, 39(10), pp. 1178–1182. Available at: <https://doi.org/10.1037/0003-066x.39.10.1178>.
- Wolfgang, M., & Ferracuti, F. (1967). *The subculture of violence: Towards an integrated theory in criminology*. London, UK: Tavistock Publications.
- Yllo, K. (1983). "Using a Feminist Approach in Quantitative Research" (Utilizarea unei abordări feministe în cercetarea cantitativă). În *The Dark Side of Families: Cercetări actuale privind violența în familie*, Ed. D. Finkelhor, R. Gelles, M. Straus, și G. Hotaling. Newbury Park, CA: Sage.

- Yllo, K. (1993). "Through a Feminist Lens: Gen, putere și violență". În *Current Controversies on Family Violence (Controverse actuale privind violența în familie)*, ed. R. Gelles și D. Loseke. Newbury Park, CA: Sage.
- Zamfir cC, Vlăsceanu L. (1993). *Dicționar de sociologie*, Editura Babel
- Zamfir, C.; Filipescu I. (coordonatori) (2015). *Sociologia românească: 1900-2010. O istorie socială*, Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca
- Zamfir, C., *Configurația sociologiei (note de curs)* (2008).
- Zamfir, C., Stănescu, S. (coord.), (2007). *Enciclopedia dezvoltării sociale*, Editura Polirom, Iași.
- Zamfir, E. (2012). „Asistența socială față în față cu societatea riscurilor din perspectiva politicilor sociale europene.” *Calitatea vieții*, vol. XXIII, nr. 2.
- Zamfir, E., (1997). "Social services for children at risk: The impact on the quality of life", *Social indicators research*, vol. 42 nr. 1 (1997)
- Zamfir, E., *International context of configuring integrated social policies: terminological clarifications and measurement possibilities*, *Revista Calitatea Vieții* nr. 4/2019, București, 2019;
- Ehrensaft, M.K. et al. (2003) "Intergenerational transmission of partner violence: A 20-year prospective study.," *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 71(4), pp. 741-753. Available at: <https://doi.org/10.1037/0022-006x.71.4.741>.
- Okun, L. (1986). *Woman abuse: Facts replacing myths*. State University of New York Press.

Legislație internațională relevantă în domeniul violenței domestice

- Convenția Consiliului Europei privind combaterea traficului de ființe umane (2005);
- Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și violenței domestice (Convenția de la Istanbul, 2011).
- Convenția Europeană a Drepturilor Omului (1950);

- Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CRPD), adoptată în 2006;
- Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor (CEDAW), adoptată în 1979;
- Directiva 2004/80/CE privind compensarea victimelor infracțiunilor;
- Directiva 2011/99/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind ordinul european de protecție;
- Directiva 2012/29/UE privind stabilirea standardelor minime privind drepturile, sprijinul și protecția victimelor infracțiunilor;
- Recomandarea Rec (2002)5 privind protecția femeilor împotriva violenței;
- Recomandarea Rec (2007)13 privind integrarea perspectivei de gen în educație;
- Recomandarea Rec (2008)1 privind includerea diferențelor de gen în politicile de sănătate;
- Recomandarea Rec (2010)10 privind rolul femeilor și bărbaților în prevenirea și soluționarea conflictelor și în construirea păcii;
- Recomandarea Rec (2012)6 privind protecția și promovarea drepturilor femeilor și fetelor cu dizabilități;
- Recomandarea Rec (2013)1 privind egalitatea de gen și mass-media;
- Recomandarea Rec (85)2 privind protecția juridică împotriva discriminării de sex.

Cadrul legislativ național în domeniul violenței domestice

Politicile publice la nivel național în domeniul violenței domestice sunt stabilite prin acte normative care reglementează modul de punere în practică a inițiativelor și serviciilor dedicate victimelor.

- Hotărârea Guvernului nr. 117/1999 pentru aprobarea Normelor metodologice și a măsurilor tranzitorii de aplicare a prevederilor

Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 26/1997 privind protecția copilului aflat în dificultate, precum și a Metodologiei de coordonare a activităților de protecție și de promovare a drepturilor copilului la nivel național, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 105 din 12 martie 1999, cu modificările ulterioare, precum și orice alte dispoziții contrare.

- Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
- Ordonanța de Guvern nr. 68/2003 privind serviciile sociale;
- Hotărârea Guvernului nr. 90/2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 81 din 7 februarie 2003, cu modificările ulterioare;
- Hotărârea nr. 1434/2004 privind atribuțiile și Regulamentul-cadru de organizare și funcționare ale Direcției Generale de Asistență socială și Protecția Copilului, modificată prin: Hotărârea nr. 1.896 din 21 decembrie 2006, publicată în Monitorul Oficial nr. 17 din 10 ianuarie 2007; Hotărârea nr. 967 din 15 septembrie 2010, publicată în Monitorul Oficial nr. 654 din 22 septembrie 2010.
- Legea nr. 211/2004 privind anumite măsuri pentru protecția victimelor infracțiunilor, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 272/2004 privind respectarea, promovarea și garantarea drepturilor copilului, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 292/2011 privind asistența socială;
- HG nr. 49/2011 pentru aprobarea metodologiei-cadru privind prevenirea și intervenția în cadrul echipei multidisciplinare în situațiile de violență asupra copilului și a violenței familiale, precum și Metodologia de intervenție multidisciplinară și interinstituțională în cazul copiilor exploatați și în situații de risc de exploatare prin muncă, copii victime ale

traficului de persoane, precum și copii români migrați victime ale altor forme de violență pe teritoriul altor state;

- Hotărârea Guvernului nr. 1156/2012 privind aprobarea Strategiei Naționale pentru prevenirea și combaterea fenomenului violenței în familie pentru perioada 2013-2017;
- Hotărârea Guvernului nr. 867/2015 pentru aprobarea Nomenclatorului serviciilor sociale, precum și a regulamentelor-cadru de organizare și funcționare a serviciilor sociale;
- Legea nr. 30/2016 privind ratificarea Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice;
- Hotărârea Guvernului (HG) nr. 177/2016 privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Șanse Egale pentru Femei și Bărbați;
- Hotărârea Guvernului nr. 797/2017 pentru aprobarea regulamentelor-cadru de organizare și funcționare ale serviciilor publice de asistență socială și a structurii orientative de personal;
- Ordinul nr. 28/2019 al Ministrului Muncii, Solidarității Sociale și Familiei privind aprobarea standardelor de calitate pentru serviciile sociale în domeniul violenței domestice;
- HOTĂRÂRE Nr. 559/2021 din 19 mai 2021 privind aprobarea Programului național integrat pentru protecția victimelor violenței domestice și a Metodologiei-cadru privind organizarea și funcționarea rețelei naționale inovative integrate de locuințe protejate destinate victimelor violenței domestice;
- HOTĂRÂRE Nr. 592/2021 din 27 mai 2021 privind aprobarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea violenței sexuale "SINERGIE" 2021 – 2030 și a Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea violenței sexuale "SINERGIE" 2021 – 2030;

- Hotărârea Guvernului (HG) nr. 22/2022 privind organizarea și funcționarea Ministerului Familiei, Tineretului și Egalității de Șanse.³⁸

Programul național integrat pentru protecția victimelor violenței domestice și Metodologia-cadru privind organizarea și funcționarea rețelei naționale inovative integrate de locuințe protejate destinate victimelor violenței domestice are ca scop facilitarea incluziunii sociale a femeilor care s-au confruntat cu violența domestică:

- Programul național integrat pentru protecția victimelor violenței domestice (PNIPVVD), reglementează asigurarea protecției și a măsurilor de sprijin în vederea integrării/reintegrării socioprofessionale pentru victimele violenței domestice care se află în situație de risc ca urmare a unor fapte de violență domestică care au fost înregistrate în mod repetat, deși au beneficiat anterior de aplicarea unor diferite măsuri de protecție prevăzute de lege.
- Obiectul PNIPVVD îl constituie stabilirea cadrului instituțional și procedural de coordonare necesar pentru realizarea măsurilor integrate de protecție și de sprijin în vederea integrării/reintegrării socioprofessionale a victimelor violenței domestice și asigurării transferului acestora către o viață independentă, prin intermediul rețelei naționale inovative integrate de locuințe protejate destinate victimelor violenței domestice și conectarea la alte servicii complementare de sprijin existente, potrivit nevoilor specifice ale victimelor.

Date cantitative în domeniul violenței domestice

- Barometru de gen. Romania 2018, Centrul de Dezvoltare Curriculară și Studii de Gen: FILIA și Centrul de Formare și Suport pentru o Societate Echitabilă, în colaborare cu IMAS Marketing și Sondaje (2018), <https://centrulfilia.ro/new/wp-content/uploads/2021/01/Barometru-de-gen-2018.-Centrul-FILIA.pdf> ;
- Survey on women's well-being and safety in Europe - EU28, 2012

³⁸ ANES, (2022), Legislația națională în domeniul violenței domestice

- Date statistice privind victimele violenței în familie, Ministerul Public, 2021, https://www.mpublic.ro/sites/default/files/PDF/vf_2021.pdf
- Date statistice privind violența în familie, Filia și IGPR 2020, <https://violentaimpotrivaafemeilor.ro/statistici-violenta-in-familie-2020/?cn-reloaded=1>
- ANES - Studiu național privind violența domestică – semestrul I 2019 (date de la DGASPC pentru 2019), <https://anes.gov.ro/wp-content/uploads/2020/02/SEM-I-2019-STUDIUL-NA%C8%9AIONAL-VD.pdf>
- Studiu național privind prevalența diferitelor forme de violență împotriva femeilor în cadrul proiectului „Sprijin pentru implementarea Convenției de la Istanbul în România”, ANES, 2019, <https://anes.gov.ro/wp-content/uploads/2021/05/Studiu-privind-prevalenta-formelor-de-violenta-impotriva-femeilor.pdf>
- Barometrul violenței de gen 2022, Violența împotriva femeilor în România: reprezentări, percepții, Băluță Ionela, Tufiș Claudiu - Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană: Dota, 2022; Centrul de Dezvoltare Curriculară și Studii de Gen: FILIA, <https://centrulfilia.ro/new/wp-content/uploads/2022/12/Barometrul-Violenta-de-Gen.-Romania-2022.pdf>
- VICATIS Îmbunătățirea serviciilor de sprijin din perspectiva victimelor – Raport național de cercetare - România, Centrul de Resurse Juridice, 2019, https://www.crj.ro/wp-content/uploads/2019/03/VICATIS-Romania-national-report-_RO_2019.pdf
- Barometrul De Opinie Publică ADEVĂRUL despre ROMÂNIA Violența domestică, INSCOP 2013, <https://www.inscop.ro/wp-content/uploads/2013/08/INSCOP.-Iul.2013.-Violenta-domestica.pdf>

Proiectul ““VERA – Schimbare pozitivă prin acțiuni integrate în vremuri dificile!”” – este finanțat prin Mecanismul Financiar Norvegian 2014-2021.

Acest proiect este o nouă inițiativă strategică menită să îmbunătățească și să adapteze capacitatea de răspuns public a autorităților centrale și locale pentru a oferi un sprijin mai bun și adecvat pentru victimele violenței domestice și ale violenței pe bază de gen în această perioadă dificilă, cauzată de pandemia COVID-19.